

Møte tirsdag den 12. januar 2016 kl. 10

President: Marit Nybakk

Dagsorden (nr. 37):

1. Representantforslag fra stortingsrepresentantene Jonas Gahr Støre, Trond Helleland, Harald T. Nesvik, Knut Arild Hareide, Marit Arnstad og Trine Skei Grande om et felles løft for god integrering (Dokument 8:37 S (2015–2016))
2. Innstilling fra transport- og kommunikasjonskomiteen om samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 115/2015 av 30. april 2015 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordning (EU) nr. 181/2011 om passasjerers rettigheter ved buss- og turvogntransport (Innst. 127 S (2015–2016), jf. Prop. 6 S (2015–2016))
3. Innstilling fra transport- og kommunikasjonskomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Hans Fredrik Grøvan, Olaug V. Bollestad, Rigmor Andersen Eide og Geir Sigbjørn Toskedal om obligatoriske promilletester for piloter og kabinpersonale (Innst. 126 S (2015–2016), jf. Dokument 8:3 S (2015–2016))
4. Innstilling fra transport- og kommunikasjonskomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Hans Fredrik Grøvan, Line Henriette Hjemdal, Anders Tyvand og Hanne Thürmer om å utarbeide en egen Barnas transportplan (Innst. 134 S (2015–2016), jf. Dokument 8:4 S (2015–2016))
5. Interpellasjon fra representanten Lene Vågslid til kommunal- og moderniseringsministeren:

«Noe av det vi verdsetter høyt og som bidrar til å gjøre Norge unikt, er at det bor mennesker i alle deler av landet. Det er viktig å ta vare på. En forutsetning for at det også i framtiden skal være mulig, er tilgang på arbeidsplasser. I løpet av de senere år har flere statlige oppgaver blitt flyttet fra distrikter til de største byene.

Hva vil statsråden gjøre for å sikre at det framover blir en fordeling av statlige arbeidsplasser som bidrar til å utvikle robuste arbeidsmarkeder i alle deler av landet?»
6. Interpellasjon fra representanten Arild Grande til kommunal- og moderniseringsministeren:

«Åpenhet og innsyn er avgjørende for at folk skal bli informert og engasjert i offentlig virksomhet. Men vi hører ofte at mediene nektes innsyn og at informasjon ikke kommer ut – enten ved at dokumentinnsyn treneres eller at virksomheter er organisert på en måte som hindrer innsyn. Fritt Ords rapport Status for ytringsfriheten i Norge viser at ytringsfriheten for ansatte i offentlig sektor er under press. Det er store variasjoner mellom kommunene, men i sum representerer dette en demokratisk utfordring.

Hvilke initiativ vil statsråden ta for å sikre størst mulig åpenhet i kommunal forvaltning, og sikre at offentlig informasjon gjøres lettere tilgjengelig, for å påse at kommunene overholder offentlighetslovens

bestemmelse om at innsynskrav skal avgjøres «uten ugrunnet opphold», samt for å sikre at kommunene ikke begrenser ansattes ytringsfrihet ut over hva det er lovlig adgang til?»

7. Interpellasjon fra representanten Knut Storberget til ministeren for samordning av EØS-saker og forholdet til EU:

«De nordiske land er preget av stor rettslikhet og godt og fleksibelt samarbeid på flere samfunnsområder. Norden utgjør i så måte en god modell for regionalt og globalt samarbeid. Likevel står mange grensehindre i veien for ytterligere samarbeid og vekst. Nordisk ministerråd og Nordisk råd har gjennom grensehinderrådet og grensehindergruppen ambisiøse planer for nedbygging av grensehindre; det være seg i næring, utdanning, arbeid, på sosiale eller andre viktige samfunnsområder. Noen få grensehindre er pekt ut som nødvendige å få fjernet, og hvor utvalgte land i Norden har et spesielt ansvar.

Hvordan går arbeidet med å få fjernet grensehindre Norge er delaktig i, og hva slags ambisjoner har regjeringen i dette arbeidet?»

8. Referat

Presidenten: Da dette er det første møtet i Stortinget i plenum i det nye året, vil presidenten benytte anledningen til å ønske alle representantene velkommen tilbake og håper at alle har hatt en god og trivelig juleferie. Presidenten vil også ønske representantene, regjeringens medlemmer og alle andre som har sitt virke i Stortinget, et riktig godt nytt år og ønske lykke til med vårsesjonen. Så til dagens møte.

Representantene Kåre Simensen, Peter Christian Frølich, Else-May Botten, Janne Sjølmo Nordås, Liv Signe Navarsete, Eva Kristin Hansen og Irene Johansen, som har vært permitterte, har igjen tatt sete.

Den tidligere midlertidig fritatte vararepresentanten for Oslo, Truls Wickholm, har igjen tatt sete.

Følgende innkalte vararepresentanter har også tatt sete:

For Nordland fylke: Tone-Helen Toften

For Sogn og Fjordane fylke: Bjørn Erik Hollevik

For Troms fylke: Siv Elin Hansen

Statsråd Sylvi Listhaug overbrakte 1 kgl. proposisjon (se under Referat).

Presidenten: Representanten Christian Tynning Bjørnø vil framsette et representantforslag.

Christian Tynning Bjørnø (A) [10:03:24]: På vegne av stortingsrepresentantene Trond Giske, Marianne Aasen, Tone Merete Sønsterud, Martin Henriksen, Torgeir Micaelsen, Ingvild Kjerkol og meg selv vil jeg framsette et representantforslag om en styrket innsats mot mobbing i skolen.

Presidenten: Forslaget vil bli behandlet på reglementsmessig måte.

Før sakene på dagens kart tas opp til behandling, vil

presidenten gjøre oppmerksom på at møtet i dag om nødvendig fortsetter utover kl. 16.

Sak nr. 1 [10:04:02]

Representantforslag fra stortingsrepresentantene Jonas Gahr Støre, Trond Helleland, Harald T. Nesvik, Knut Arild Hareide, Marit Arnstad og Trine Skei Grande om et felles løft for god integrering (Dokument 8:37 S (2015–2016))

Presidenten: Presidenten vil foreslå at taletiden blir begrenset til 10 minutter til hver partigruppe og 5 minutter til medlem av regjeringen.

Videre vil presidenten foreslå at det blir gitt anledning til seks replikker med svar etter innlegg fra medlem av regjeringen innenfor den fordelte taletid, og at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Jonas Gahr Støre (A) [10:05:09]: Godt nytt år – også til presidenten!

Kriser, krig og konflikt har ført millioner av mennesker på flukt i vår tid. I 2015 tok over én million seg over Middelhavet til Europa, og gjennom høsten kom det også tusener til våre grenser. Det skapte en ekstraordinær situasjon. Vi fikk gjentatte illustrasjoner på at vårt mottaksapparat ikke var satt opp til å møte en slik tilstrømming ved våre grenser. Særlig prekær var situasjonen ved grensen mot Russland i nord. Sent i august slo regjeringen fast at antallet asylsøkere ville gå ned. Så kom det isteden rekordmange. Det var behov for ekstraordinære tiltak.

Det store flertallet som er kommet til Norge, er mennesker som har trosset store farer, som er utslitte og redde. Menneskene som kommer til Norge, skal behandles på en verdig og skikkelig måte, i tråd med våre folkerettslige forpliktelser og våre humanitære tradisjoner, enten de har rett på opphold eller ikke.

Mottaksapparatet vårt var ikke forberedt. Mange lokalsamfunn fikk akuttmottak lokalisert nær sagt over natten. Viljen til å hjelpe i Norge er stor, men mange opplevde også usikkerhet – usikkerhet om det var kontroll ved grensene våre, usikkerhet om utviklingen fremover og usikkerhet om hva det betyr å få nye naboer og arbeidskolleger, usikkerhet om hva det vil si å leve sammen i større mangfold.

Arbeiderpartiet mener at Stortinget i slike situasjoner skal legge stor vekt på å opptre samlet. Det betyr ikke at vi skal glatte over politiske motsetninger. Regjeringen skal møte en tydelig opposisjon, men om det er mulig å samle oss om både handling og oppfølging, skal vi skyve egenmarkeringer til side og opptre slik at nordmenn i alle deler av landet, kommuner, uansett hvem som styrer, og flyktningene som ankommer, opplever at Norges storting samles om både prinsipper og tiltak. Konfrontasjonen, påpekningen av mangler og sen reaksjon kunne skaffet flere

markeringer, men det hadde samtidig sendt signal om splittelse og motsetninger ut i norske kommuner og lokalsamfunn på et tidspunkt da det aller mest var behov for å opptre forstandig og samlet. Det har vi unngått.

Det viktigste denne høsten var å legge et grunnlag som setter oss i stand til å mestre en situasjon som neppe er over. Ved å gå sammen om brede forlik ruster vi oss til å møte en utvikling som UDI i sine anslag mener er svært åpen: Dette vil vare.

Knappt noen nasjonalforsamling i Europa opptre i dag så samlet som vi gjorde da vi i november inngikk forlik om styrket kontroll med innvandring og i desember inngikk forliket om integrering og støtte til kommunene. Jeg mener det er en styrke. Det er grunn til å tro at enkelte av forslagene som fremmes i dag, vil samle enda bredere flertall enn partiene som fremforhandlet avtalen. Alle partier på Stortinget kan med dette signalisere at vi er opptatt av å lykkes med de store integreringsoppgavene som står foran oss.

Forlikene fra november og desember understreker den viktige sammenhengen mellom kontroll med innvandring og muligheten til å lykkes med god integrering. Dersom vi ikke har kontroll, eller om befolkningen er i tvil om at myndighetene har kontroll, blir integreringsoppgaven mye vanskeligere. I Norge er dette en oppgave for våre myndigheter – de politiske myndighetene, utlendingsmyndighetene og politiet. Men det er også en oppgave landene må møte sammen. Det er svært alvorlig for Europa om hvert land, i fravær av kontroll med yttergrensene, løser migrasjonsutfordringene hver for seg. Ofte vil det oppleves som at man skyver utfordringene over til et annet land, nært eller mindre nært. Det kan skape grobunn for konflikter, mer alvorlige enn Europa har sett på generasjoner. Det må Norge og Norden bidra til å forhindre.

Regjeringen har i romjulen sendt på høring forslag til oppfølging av forliket fra november om kontroll ved grensene. Disse følger i hovedsak opp det som det er bred enighet om i asyl- og flyktningpolitikken i Norge. Arbeiderpartiet vil nå lytte til hva de ulike høringsinstansene uttaler. Meningen med høring er at vi skal få saken belyst. Vi skal vurdere hvert enkelt forslag, men også summen av forslag. Vi er enige om innstramminger som kan sikre kontroll ved våre grenser, og at mennesker som ikke har krav på beskyttelse, raskt kan returnere. Men vi må også vurdere om noen av forslagene er slik at de påvirker vår mulighet til å lykkes med integrering.

Det er nemlig en hovedoppgave for Norge nå å lykkes med integrering – å sikre at de nye tusener som er kommet på mottak, akuttmottak eller ordinære mottak, kan få sine saker behandlet skikkelig og raskest mulig, og så få mulighet til å komme videre i livet, mulighet til å bidra med plikter og rettigheter i det norske samfunnet. I forliket understreker partiene de grunnleggende verdiene i integreringen må bygge på, verdier alle i det norske fellesskapet må forholde seg til: demokrati, rettsstat, universelle menneskerettigheter, ytringsfrihet, likestilling og likeverd.

Dette er verdier som forplikter dem som kommer til Norge og skal leve livet sitt videre her, og oss som bor i landet – det kreves innsats av alle parter. Arbeiderpartiet ser disse verdiene som en samfunnskontrakt som forplik-

ter borgerne. Det står tydelig uthevet i vår integrasjonsplattform fra 2011. Det handler om at folk skal kunne føle trygghet i møte med denne oppgaven. Det er også et spørsmål om å vise medmennesker respekt. Integrering er en toveisprosess. De som kommer, må respektere spillereglene som gjelder i Norge. Masseovergrepene mot kvinner i Köln på nyttårsaften har rystet alle. Ifølge tysk politi er de fleste mistenkte ulovlige immigranter eller asylsøkere. Også i Sverige har masseangrep på kvinner blitt kjent i ettertid. Både i Köln og i Stockholm skal politiet ha forsøkt å fortie at angrepene hadde funnet sted, i en misforstått frykt for at åpenhet kunne skape reaksjoner.

Resultatet er det stikk motsatte. Fortielsen har skapt sinne og forsterket motsetningene. Her er det ikke rom for å vike en tomme. Kvinner i Norge og i resten av Europa skal leve frie liv uten frykt. Alt annet er å regne som nederlag for vårt levesett. Derfor må overgrep som dem kvinner i Stockholm og i Köln ble utsatt for, møtes med umiddelbar fasthet og ikke med fortielse og ettergivenhet – like konsekvent som vi skal møte de lovbruterne som stikker asylmottak i brann. Denne utfordringen må vi løse med å følge lovene, med dialog mellom folk og med å avvise vold.

Regjeringen er i gang med en stortingsmelding om integrering. Det er bra, og vi skal behandle den med et åpent sinn. Men det kan ikke være en unnskyldning for å vente med dette arbeidet: forsterket språkopplæring, avklaring av status for utdanning, tiltak for å sikre bolig og oppfølging av invitasjonen fra LO og NHO om å finne gode veier til arbeid uten å sette standarder og anstendighet i arbeidslivet på spill. Vi har en klar forventning om at regjeringen raskt følger opp forslagene som i dag vedtas. De er detaljerte og gir et klart veikart. Vi trenger handling lenge før integreringsmeldingen presenteres.

Kommunene har et særlig ansvar for både å huse mottak og å sikre grunnleggende tjenester for de ankomne og så lede an i god integrering av dem som får opphold. Forliket slår tydelig fast at kommunene skal kompenseres for sine utgifter. Vi sender en klar instruks til regjeringen om å sette seg ned med KS for å kartlegge kommunesektorens økte kostnader for helse, skole, barnehage, barnevern osv. og sørge for at kommunene blir kompensert for sine ekstrakostnader. Vi forventer også at regjeringen følger opp den nye bosettingsavtalen som skal inngås mellom regjeringen og KS, og sikre at vi bosetter i tråd med behovet. Begge forlikene fra i fjor understreker at botilbudene for barn på flukt blir satt opp med sterk barnefaglig kompetanse. Også her trengs det snarlige tiltak.

Med de to forlikene fra det brede flertallet i Stortinget har regjeringen et veikart og en marsjordre. Den forvalter også et stort ansvar for at denne enigheten kan gi sitt bidrag til at vi lykkes. Veldig mange landet rundt står på og gjør en kjempejobb med bosettingsarbeid og integrering. Vi ser og hører om frivillige som stiller opp og gjør en uvurderlig innsats. Ansatte hos utlendingsmyndighetene, politiet og flere andre etater har gjort en jobb det står stor respekt av. De skal vite at de er sett og verdsatt av Stortinget.

Så til slutt: Alle land i Europa skal håndtere økt innvandring og integrering. Det gjelder også landene i Norden. De er våre naboland, og nå gjør vi oss ulike erfaringer

på noen områder, felles erfaringer på andre. Det er avgjørende at det er god politisk kontakt mellom de nordiske landene i denne tiden, for å hindre at nasjonale tiltak skaper spenninger og konflikter. Vi har nemlig mye å henge om i Norden, bl.a. passfri ferdsel og et felles arbeidsmarked helt siden 1950-tallet. Det må ikke settes i spill når vi hver for oss skal møte folk på flukt.

Trond Helleland (H) [10:15:00]: Det er en styrke ved norsk politikk at vi kan få til brede samarbeidsløsninger i saker som har stor nasjonal betydning, og det er virkelig en slik sak vi behandler i dag. Tilstrømmingen av asylsøkere høsten 2015 slo alle rekorder, og totalt kom det i overkant av 30 000 asylsøkere til Norge i fjor. Dette er mer enn tre ganger så mange som man antok skulle komme.

En slik situasjon innebar at hele mottakssystemet kom i en krise. Derfor var det helt avgjørende da et bredt flertall på Stortinget i november ble enig om en rekke innstramninger i asylpolitikken. Gjennom den avtalen seks av åtte stortingspartier inngikk med 161 av 169 representanter bak seg, ble vi samtidig enige om å komme opp med flere forslag til en forbedret integreringspolitikk. I dag behandler vi altså 64 forslag som partiene har blitt enige om, og som nettopp skal bidra til at de som kommer hit og får opphold i Norge, skal kunne integreres og lykkes i det norske samfunnet.

Jeg har også registrert at SV vil fremme et par egne forslag, men ellers slutte seg til mye av det som ligger her, og det synes jeg er bra. Det viser at det nå er en bred politisk enighet om dette.

Dette er viktig, men det er også vanskelig. En god integreringspolitikk forutsetter en streng asylpolitikk. En god integreringspolitikk forutsetter at det er en god balanse mellom plikter og rettigheter, slik at de som får opphold her, både får eget ansvar og bistand til det som integrerer. En god integreringspolitikk er også en forutsetning for at vi skal lykkes i Norge som samfunn, og at de menneskene som har lagt ut på flukt og endt opp i Norge, faktisk ender opp som arbeidstakere som betaler skatt og bidrar til verdiskapingen i Norge.

Avtalen mellom partiene tar for seg integreringsforslag på mange ulike områder. I mottaksfasen skal arbeidet med avklaring og søknadsbehandling intensiveres, slik at de som kommer, så raskt som mulig får tilbakemelding på om de får innvilget opphold eller ikke.

Kommunenes situasjon er naturligvis viktig. Etablering av akuttmottak skjer i kommunene, og de som bor i mottak i påvente av svar på sine søknader, har behov for at kommunene er godt rustet til å håndtere tjenestebehov. Det er viktig at presset vi i dag opplever i mottaksstrukturen, ikke får forplante seg og bli en krise for kommunesektoren.

At innvandreren lærer seg norsk, er viktigst. Uten språk blir en kort og godt ikke integrert. Språk er ikke bare forutsetningen for å forstå det norske samfunnet, det er selvsagt også forutsetningen for å kunne omgås andre i samfunnet.

I sin nyttårstale lanserte statsministeren begrepet «hverdagsintegrering». Det er ikke bare stat og kommune som skal skape integrering. Som myndigheter kan vi tilrettelegge og skape gode tjenester, men det er i de dag-

lige treffpunktene god integrering skapes. Det er gjennom den hverdagslige aktiviteten en innvandrerfamilie skal tas imot i et lokalsamfunn, ta ansvar for eget liv og bli aktive samfunnsdeltagere i Norge. Valgene vi tar i hverdagen, påvirker hvor god integreringen blir. Som statsministeren sa: Har du et ekstra sete i bilen, slik at flyktningbarna også kan være med på fotballtrening? Har du noen gamle barnebøker som du kan gi videre til flyktningfamilien som akkurat har kommet til bygda? Å ta imot en innvandrerfamilie i sitt lokalsamfunn stiller krav til hele samfunnet – til staten, til kommunen, til frivilligheten og til innbyggerne – men først og fremst til innvandrerne selv. Det er hun og han som skal lære seg språket, det er de som skal ta nødvendig utdanning eller skaffe seg en jobb og en inntekt det går an å leve av, og forsørge seg og sine.

Tidlig tilrettelegging for arbeid er avgjørende for å sikre høy grad av sysselsetting blant flyktninger. Målet for oss og alle som kommer, må være at de så raskt som mulig kommer ut i arbeidslivet. I avtalen mellom partiene har derfor tiltak som bidrar til sysselsetting, vært viktige. Her er det også bra når LO og NHO allerede har kommet med flere forslag, og det er viktig at regjeringen har en god dialog med partene for at dette arbeidet skal lykkes.

Vi har altså foreslått mer enn seksti ulike forslag som ligger på bordet her i dag, og det er veldig bra at det er et så bredt spekter av forslag. Det viser at partiene er opptatt av helheten i integreringspolitikken.

Som jeg startet med: Det som nå skjer, er i god norsk tradisjon. Når det er store nasjonale utfordringer som skal løses, finner partiene sammen på tvers av blokkene. De aller fleste representantene støtter de forslagene vi her behandler. Det betyr at Stortinget har en klar forventning om at regjeringen prioriterer oppfølging av disse forslagene, samtidig som regjeringen også ser at politikken den nå fører, er bredt forankret. Jeg tillater meg avslutningsvis å takke partiene som er med på forslaget, for et godt samarbeid.

Harald T. Nesvik (FrP) [10:20:14]: Tiden vi har bak oss, har vist at vi har stått foran store utfordringer innenfor denne sektoren knyttet til migrasjonsbølgen vi har sett skulle innover Europa. Vi har sett mange triste skjebner.

I kjølvannet av dette får man selvsagt også store utfordringer når integreringsspørsmålet skal debatteres. For Fremskrittspartiet har det i høst og i vinter vært helt vesentlig at hvis vi skulle komme oss videre og klare å komme i gang med oppgaver knyttet til integrering, måtte vi først få løst problemstillingen knyttet til migrasjon og det store antallet som kom. Det gjorde det nemlig nødvendig gjennom høsten og vinteren å bruke svært store ressurser på det antallet som kom, knyttet til registrering, oppfølging, helsehjelp, å finne plass å bo, mottaksstruktur og en rekke andre tiltak.

Dette er ikke løst fullt ut. Vi har fortsatt store utfordringer, men det som er fint med det forliket som nå har funnet sted, er også at man legger en del premisser i bunnen som vi skal jobbe videre etter. Man sier gjennom dette forliket at det er en helt klar sammenheng mellom det antallet som kommer, og muligheten for hvorvidt vi lykkes i

integreringspolitikken, fordi vi må ha samfunnsstrukturer som ligger i bunnen, for å kunne ta fatt på denne oppgaven. Derfor er dette et svært viktig prinsipp.

Et annet viktig prinsipp er at det selvsagt er de som kommer hit, som søker en trygg havn, og som skal få en trygg havn, som skal integreres ut ifra våre premisser – ikke det norske samfunnet som skal endre seg ut ifra andres premisser. Derfor er det som står i avtalen, viktig, at man nettopp skal bygge på grunnleggende verdier som demokrati, rettsstat, universelle menneskerettigheter, ytringsfrihet, likestilling og likeverd. Derfor synes jeg det var veldig bra at representanten Jonas Gahr Støre i sitt innlegg henviste til både det som skjedde i nyttårshelgen i Köln, og det som har kommet fram i Sverige i ettertid. Det er ingen som er tjent med at man prøver å legge lokk på en debatt. Det er ingen som er tjent med at samfunnet ikke skal bli informert om de utfordringene som er. Det er en mislykket eller totalt feil måte å gripe an integrering på. Vi kan ikke akseptere de overgrepene som skjedde mot disse kvinnene, for dette er en del av våre grunnleggende verdier. Dem kan vi aldri gå på akkord med.

Jeg er glad for at det integreringsforliket som man nå har fått på plass, er en videreføring av alle de tiltakene som vi vedtok, knyttet til innstrammingsbiten. Det henger nøye i hop.

Når det gjelder asylmottak og ankomstfase, er det viktig for at integreringen skal finne sted, at vi så raskt som mulig får kartlagt hvilke muligheter de som faktisk får opphold, har når det gjelder integreringsmessige ting. Hva slags utdanning har man? Kan man få godkjent sin utdanning? Slik kan de som får opphold, raskt komme seg i arbeid.

Det er viktig at vi tar vare på barna. Det er ikke barna som skal måtte betale prisen for at man må sitte lenge i et mottak som følge av at et stort antall personer har kommet.

Det er også viktig at kommunene settes i stand til å kunne ta denne jobben, men da må kommunene selv få lov til å se på hvilke muligheter de faktisk har til å påta seg denne oppgaven. Derfor er det viktig at man ikke bruker tvang. Man må sørge for at hver enkelt kommune får se på sine muligheter: Har vi tilstrekkelig med helsepersonell? Har vi tilstrekkelig med kompetanse til å kunne hjelpe personer som muligens har gjennomgått store traumer? Har vi mulighet til å framskaffe denne barnehageplassen og gi gratis kjernetid? Det står nemlig «kan tilby gratis kjernetid» i forslaget.

Jeg mener det er et viktig tiltak og et viktig signal å sende at også de som bor i mottak, skal kunne gjøre en større del av jobben på mottaket. Det kan være renhold, matlaging og en rekke andre typer tiltak som faktisk kan være med på å bidra til at den enkelte aktiviseres. Det verste som skjer, er at man ikke aktiviseres og dermed heller ikke er motivert når man skal komme ut og bli integrert i samfunnet.

Det er et eget kapittel i dette forliket som handler om kommunenes situasjon. Det er viktig at man nå setter seg sammen med KS og ser på, får registrert og kommer fram til de ulike punktene som er knyttet til kostnader og hva som skal til for å få på plass den integreringen som skal

finne sted. Man må sørge for at man blir enig om hva som er det faktiske bildet, for her er det enorme variasjoner. Noen kommuner er veldig flinke til å integrere og nærmest tjene penger bare på det som har med integreringstilskudd og dagens system å gjøre, mens andre kommuner, som kanskje ikke er like flinke, har en langt lavere suksessrate enn andre kommuner. Da må vi lære av hverandre. Vi må sørge for at vi får en kompetanseoverføring kommunene imellom om hvordan vi kan få dette til, for det er overhodet ingen – verken det norske samfunnet eller flyktningene selv, de som har kommet hit og fått opphold – som er tjent med at man ikke kommer i arbeid og ut i en kommune.

Men da må vi passe på at vi ikke lager særordninger for denne gruppen kontra våre egne innbyggere, for én av de tingene Fremskrittspartiet frykter, er at hvis vi lager for spesifikke særordninger for én gruppe kontra andre som bor i dette landet, vil det i seg selv skape konflikt. Disse konfliktene må vi for enhver pris unngå. Vi ser dessverre tendenser i en del andre land som så til de grader har mislyktes med sin integrering. Jeg tror ikke man skal dra lenger enn til i hvert fall enkelte bykommuner og kommuner i vårt naboland før man ser at det store antallet har vært med på å medføre at man har mislyktes med integreringen.

Her har jeg stor tro på vår nye statsråd og det arbeidet som skal gjøres, for det handler nettopp om samarbeidet mellom stat, kommune og frivilligheten. Frivillige lag og organisasjoner må spille en helt vesentlig rolle i dette arbeidet, og jeg vil fra denne talerstolen gi stor honnør til mye av det som allerede gjøres der ute av frivillige lag og organisasjoner. Det er nettopp den kulturen som det norske samfunnet har på dette feltet, som viser oss at vi kan lykkes hvis vi virkelig står på.

Derfor var det også svært gledelig å se at en av dem som fikk pris – ildsjel-prisen – under idrettsgallaen i helgen, var en person som jobber i Groruddalen – jeg mener det var der – og som står på og får med seg hele nærmiljøet sitt i å drive dette. Det er integrering satt i høysetet. At man får til disse tingene, synes jeg er veldig positivt.

Vi har store utfordringer, men selvsagt også muligheter. Integrering handler også om holdninger, og holdninger baserer seg på verdier, som vi har vært inne på. Det går på likestilling, ytringsfrihet, kultur og likeverd. Vi kan ikke akseptere at man skal ha særordninger knyttet til religion. Derfor er det også viktig med tiltak nettopp for å få vurdert og sett på det som har å gjøre med finansiering av enkelte ting som kan motvirke integreringen. Det er innvandrerne som skal integreres i Norge. Dette er ikke en toveisprosess. De som kommer hit, skal faktisk integreres i det norske samfunnet – ikke motsatt.

Integrering er kun mulig dersom vi begrenser antallet som kommer til Norge. Derfor må vi først – som jeg sa innledningsvis – få kontroll på antallet som kommer, før vi kan klare å iverksette de nødvendige tiltakene. Nå starter det arbeidet, og det kommer til å bli et langsiktig og møysommelig arbeid.

Hans Olav Syversen (KrF) [10:30:28]: La meg først få slutte meg til Nesviks ros av årets ildsjel. Det er helt riktig, som representanten Nesvik antydde: Han er fra Oslo

fylke – fra Furuset. Vi gir vår gratulasjon til det arbeidet han gjør, fra en samlet oslobenk også, det er jeg sikker på.

Den ekstraordinære flyktningssituasjonen i Europa krever at det politiske miljøet viser evne til å utforme både nye tiltak og nye politiske løsninger som møter en ny virkelighet. Derfor har det fra Kristelig Folkepartis side også vært viktig å bidra i det tverrpolitiske arbeidet som har gitt dette forliket som vi i dag debatterer og skal vedta. Det er helt nødvendig å ha kontroll med våre grenser og hvem som kommer inn i landet. Det er også viktig at de som nå kommer med et behov for beskyttelse, får det, og at de som ikke har det, raskt sendes ut. Det er nødvendig for å bevare asylinstituttet.

Ansvarlighet vil av og til kreve nye politiske grep. Samtidig er det nettopp i møte med store utfordringer, som ofte kommer raskt, at det er som viktigst å holde fast ved enkelte grunnleggende verdier, de verdiene som bygger og bevarer et godt og trygt samfunn: demokrati, ytringsfrihet, rett til å utøve sin tro og rett til å bytte tro, rettsstatsprinsippene og menneskerettighetene, likestilling og likeverd. Vi i denne sal har i en ny grunnlovsparagraf, § 2, for kort tid siden slått fast hva Norge bygger på. Der heter det:

«Verdigrunnlaget forblir vår kristne og humanistiske arv. Denne Grunnlov skal sikre demokratiet, rettsstaten og menneskerettighetene.»

Det er på denne bakgrunn vi i Kristelig Folkeparti møter de utfordringene vi nå ser.

Derfor er det viktig at vi ikke svekker rettsikkerheten i de helt nødvendige bestrebelsene vi har nå, for å forenkle og effektivisere behandlingen av asylsøknader. Det kan bl.a. innebære at man ikke helt kan avskjære asylsøkeres reelle muligheter til å få juridisk bistand. Ikke minst gjelder dette der barn er involvert. Videre ligger det til grunn for alle tiltak vi har støttet, at Norge skal oppfylle sine forpliktelser etter internasjonale konvensjoner og avtaler. Vi forutsetter at regjeringen forsikrer seg om det samme.

Jeg nevnte barna, og det har vært snakket om hvordan vi integrerer best. Jeg tror de fleste representanter som har vært ute for å høre med folk i sine respektive kommuner og fylker, har fått en ganske klar tilbakemelding om hvor viktig det er med rask og effektiv integrering av nettopp barn. Da kommer vi ikke utenom et viktig kapittel i dette forliket, som gjelder forholdet til kommunene og økonomien i kommunene. Jeg vil særskilt utfordre regjeringen – statsråden skal jo ha ordet senere i debatten – på nivået som gis kommunene for enslige mindreårige asylsøkere. Vår klare oppfatning er at det økonomiske tilskuddet vi har p.t., i realiteten hindrer at barn kommer ut til kommuner og dermed får en normal oppvekst og kan bli godt integrert.

Jeg vil benytte anledningen til å gratulere statsråd Listhaug med nye oppgaver. Det er en stor og viktig oppgave. Statsråden har vært energisk i arbeidet allerede – ikke minst med å fremme og snakke for innstramningstiltak. Jeg kan vel også si at vi i Kristelig Folkeparti forventer at statsråden også tar fatt på arbeidet med å styrke bosetting og integrering med samme iver.

Denne avtalen innebærer i realiteten at regjeringen har fått en ganske omfattende verktøykasse til å fremme god integrering i det norske samfunn, alt fra å styrke boset-

ting og språkopplæring til å få mennesker raskere ut i arbeid og utdanning. Da kunne det være interessant å høre fra statsråden hvilke tiltak hun mener er viktigst å få iverksatt raskt for å fremme integrering, uavhengig av en integreringsmelding som kommer, for noe bør gjøres umiddelbart. Vi har merket oss hvordan frivilligheten er klar til å stille opp – folkehøyskoler, arbeidsliv og den enkelte – i sitt lokalsamfunn.

Det er viktig å støtte opp om det gode arbeidet som nå blir gjort i mange av landets kommuner. Jeg er enig med representanten Nesvik i at her er det en nøkkel for vellykket integrering, på både kort og lengre sikt. Vi ønsker å se resultater når det gjelder regjeringens arbeid med nå å kartlegge og få klarlagt kommunenes ekstrakostnader til skole, barnehage, barnevern og helse, og jeg antar at det blir et nært samarbeid med KS. Skal vi lykkes, trenger vi innsats fra alle parter. Frivilligheten må involveres mer enn i dag. Partene i arbeidslivet må involveres, og LO og NHO har allerede gitt positive signaler. Statsministeren var i sin nyttårstale inne på hvordan hver enkelt av oss opptrer for å fremme integrering.

Jeg kan si at jeg bor i en bydel i denne byen hvor det er et stort innslag av mennesker med en annen hudfarge, en annen kulturell bakgrunn. Jeg har observert, og deltatt i, hvordan arbeidet gjøres i skolen og ved fritidsaktiviteter – og hvordan det ikke gjøres. Det er helt på det rene at det er utfordringer, men det er også veldig mange gode eksempler. Deltagelse er som regel en nøkkel – språk og vilje til å delta i lokalsamfunnet – og dette bør understrekes fra dag én til dem som kommer, og som forventes å bo i dette landet.

Siden andre har vært innom de tragiske hendelsene som kvinner er blitt utsatt for i både Tyskland og Sverige, gir jeg min fulle tilslutning til at det gagnar intet å feie slikt under teppet. Det bidrar bare til at man får en bumerang, og man får en debatt som næres av motsetninger fordi man ikke har våget å være ærlig på det som faktisk har skjedd. Vi må vel også erkjenne at det er grunn til raskt å sørge for at man får klarhet i hva de norske verdier er, og hva vi legger til grunn når det gjelder forhold mellom kjønnene i dette landet, ikke minst.

Hvor godt vi lykkes, henger sammen med hvor inkluderende vi evner å definere vårt «vi» til å være. Da er tonen i integreringsdebatten ikke likegyldig. Jeg vil gi honnør til statsministeren for både klarhet og raushet i sin omtale av dette feltet i nyttårstalen – klarhet på plikter, klarhet på forventninger, klarhet på rettigheter, men også forventninger til majoritetsbefolkningen, for å få til en god integrering og et ønske om at det skjer i et åpent debattklima hvor det ikke legges noen sensur til grunn.

Jeg har også merket meg det høringsnotatet som Jusisdepartementet sendte ut ved juletider. I avslutningen der heter det:

«Vi fremmer disse høringsforslagene for å begrense ankomster av personer uten rett til beskyttelse.»

Men motsatsen til dette – og det er viktig for Kristelig Folkeparti – er at de som har rett til beskyttelse, skal få det.

Avslutningsvis har jeg notert meg at den nye statsråden på dette feltet har Ronald Reagan som politisk forbilde. La

dette være en positiv hilsen til statsråden fra oss – det Ronald Reagan sa i sin avslutningstale som president i 1989: Uansett hva historien kan si om meg: Når jeg er borte, håper jeg den vil ha registrert at jeg appellerte til folks fremste håp, ikke deres verste frykt – til deres tillit, ikke deres tvil.

Vi ønsker regjeringen lykke til med å følge opp et viktig vedtak som vi skal fatte senere i dag.

Line Henriette Hjemdal hadde her overtatt presidentplassen.

Marit Arnstad (Sp) [10:40:56]: Det er krig og uro i Europas nærområder. Det har det vært i lang tid, og det har ført til at mange mennesker er på flukt. Mange av dem har søkt tilflukt i de europeiske landene. Kanskje burde vi ha oppdaget det. Kanskje burde vi ha skjont det for lenge siden. Men i stedet må vi alle erkjenne at i løpet av høsten har tilstrømmingen av flyktninger fra Europas nærområder blitt en utfordring, som vi har oppfattet som ekstraordinær.

Jeg tror situasjonen har skapt spørsmål. Den har skapt usikkerhet. Den har også skapt utfordringer. Senterpartiet tok tidlig til orde for at det politiske Norge burde inngå brede forlik – brede forlik om både innvandrings- og integreringspolitikken. Det har også det politiske Norge gjort i løpet av høsten. Det er to brede forlik, der de fleste av partiene i denne salen har blitt enige om en rekke tiltak når det gjelder innvandringsregulerende tiltak, men også integrering. Det er viktig. Av og til, når man hører retorikken i denne debatten, skulle man kanskje ikke tro det, men det er nok slik i dag at det knapt er noe annet land i Europa der de politiske partiene står så samlet om innvandrings- og integreringspolitikken som det vi gjør i Norge – ved behandlingen av både det forliket vi behandlet i fjor høst, og det forliket vi skal behandle og vedta her i dag.

Det politiske Norge står i stor grad sammen om en asylpolitikk som må være konsekvent og rettferdig. Derfor ble det også vedtatt noen innstramminger. Derfor må man også være tydelig på å skille mellom dem som har krav på beskyttelse, og dem som ikke har det. Derfor må man også være tydeligere i spørsmålet om behovet for raskere retur. Derfor må man også, som vi gjør i dag, behandle en rekke punkter som angår en bedre integrering av dem som kommer til å få opphold i Norge, for det er mange som kommer til å få opphold i Norge, og de skal raskt og godt integreres i det norske samfunnet.

Det er viktig og positivt at Stortinget i dag kan vedta det forliket som vi ble enige om før jul. Det er over 60 punkter, som omhandler tiltak på veldig bred basis. Det er spørsmål om tiltak i den mer akutte ankomstfasen og overfor barn som er på flukt. Det er tiltak når det gjelder helse, opplæring, utdanning og arbeid.

Jeg har lyst til å understreke én ting: Dette forliket mellom partiene er ikke en meny som regjeringen kan plukke fra. Det er ikke en meny der regjeringen kan velge noen tiltak som de finner for godt å følge opp. Dette er et forlik der alle punkter forplikter alle parter – også regjeringen i den videre oppfølgingen. Det kommer til å trenge handling fra regjeringen også før integreringsmeldingen legges

fram, fordi mottakssystemet er så presset som det allere-de er. Det er også slik at mottak og bosetting kommer til å bli en langvarig forpliktelse for det norske samfunnet – en forpliktelse for denne regjeringen, men antakelig også for kommende regjeringer. Derfor er det viktig at det er en jobb som det politiske Norge står sammen om – der vi velger å være enige om store deler av politikken, og at vi velger å gå i gang med arbeidet.

Den første fasen etter ankomst er ofte kritisk, både for flyktningene som ankommer, og for de kommunene som er vertskap for store asylmottak. At man behandler saker raskt etter ankomst, gir god informasjon om hvordan vår praksis er på innvandrings- og integreringsfeltet, og hvordan det kan slå ut for den enkelte flyktning som kommer hit, er viktig.

Det er også viktig at flyktningene raskt får oversikt over hva det er det norske samfunnet forventer av dem når det gjelder integrering. De kommunene som huser store asylmottak, opplever i disse dager store utfordringer. Det er viktig at disse kommunene blir varslet i god tid, så tidlig som mulig, og at staten ser ansvaret sitt for å sørge for en god koordinering av det som skal skje, overfor disse kommunene. De blir satt i en situasjon der de har store forpliktelser allerede fra dag én, når det gjelder både helsetjenester og skole.

Etter Senterpartiets mening er det noen hovedpunkter i dette forliket som nok vil være viktige for å lykkes med arbeidet framover. Jeg har lyst til å trekke fram tre av dem i tillegg til et avgjørende punkt.

Det første er behovet for et samlet, mer effektivt og målrettet mottakssystem. Vi må bli flinkere til å sette i gang opplæring og aktivitet med det samme folk får opphold i Norge. Kartlegging av kunnskap og raskere godkjenning av utdanning og kompetanse er eksempler på ting vi må bli mye flinkere til å gjøre raskt. Det samme gjelder arbeidsrettede tiltak og sjølsagt også språk, som alle er enige om.

Et annet område som vil være avgjørende for integreringen, er sjølve bosettingsarbeidet. Det å kunne gjennomføre bedre ordninger i tida framover når det gjelder bygging og kjøp av boliger, kommer til å være viktig. Husbankens lånerammer kommer til å være avgjørende. At det private leiemarkedet brukes mer aktivt for å sikre nok boliger til flyktninger, kommer til å være viktig.

Et tredje punkt jeg har lyst til å framheve, er at vi må bruke mer krefter på et forsvarlig opplegg for barn på flukt. De enkelte instansene må samarbeide bedre om oppfølgingen av ungene, og det trengs mer barnefaglig kompetanse for å ivareta de ungene som kommer hit. Ulike former for bofellesskap, SOS-barnebyer, fosterhjemsoordninger og f.eks. bruk av folkehøgskoler er nevnt i forliket som mulige tiltak når det gjelder å ivareta barn på flukt.

Men jeg tror vi skal erkjenne at det aller viktigste for å lykkes med integreringen framover likevel er å anerkjenne at det er i kommunene det praktiske arbeidet kommer til å bli gjort. Det er der statsministerens uttrykk om «hverdagsintegrering» kommer til å foregå. Kommunene i Norge har ingen egne inntekter som kan løse denne problematikken. Derfor er det også slik at det må være staten som stiller

opp og tar regningen for bosetting og integrering av flyktninger og asylsøkere. I tillegg synes også Senterpartiet det er riktig at bosetting i kommunene fortsatt skal baseres på frivillighet og avtalebasert bosetting, og ikke på tvang. Vi er glad for at forliket også reflekterer den holdningen.

Men ingen av oss kommer til å være tjent med at kommunenes arbeid med flyktninger blir satt opp mot de velferdstjenestene som kommunene for øvrig har ansvaret for. Derfor må ressursene til kommunene økes betraktelig. Det gjelder både den generelle rammen til kommunesektoren og de særskilte tilskuddene, som integreringstilskuddet, vertskommunetilskuddet og tilskuddet til enslige mindreårige barn.

Så er det nok slik i dag at noen kommuner lykkes bedre enn andre. Det er ulike kommuner og ulike grupper flyktninger. Men Senterpartiets poeng er at det ikke er kommunene som skal sitte igjen med regningen, basert på penger de ikke har. Det er staten som må ta regningen for denne oppgaven, sjøl om den regningen kommer til å være ulik for ulike grupper flyktninger og ulike kommuner. Derfor er Senterpartiet svært opptatt av at regjeringen skal sette seg ned med KS og beregne de konkrete kostnadene vi må forvente, og at det arbeidet skal skje så snart som mulig.

Senterpartiet vil også understreke det som står i forliket, nemlig at det er et mål at det presset vi i dag opplever i mottaksstrukturen, ikke får forplante seg og bli en krise i kommunesektoren. Dette forutsetter at kommunene får kompensert utgiftene til mottak og integrering av flyktninger og asylsøkere. Det er sannsynligvis den viktigste setningen i hele forliket. En krise i kommunesektoren vil sette hele arbeidet med integrering av flyktninger og asylsøkere på spill, og da kommer vi for alvor skjevt ut. Derfor vil jeg gratulere statsråden i dag og si at hun i integreringsarbeidet bør være kommunenes fremste våpendrager innad i regjeringen.

Som jeg sa i starten: Jeg synes det er en styrke at det politiske Norge står såpass samlet som man gjør i denne saken. Senterpartiet skal se på det regjeringen har sendt på høring av forslag, nå. Vi vil lytte til det som kommer fram under høringen. Vi vil gjøre en vurdering av det regjeringen framlegger for Stortinget av disse forslagene. Vi er klare på at en konsekvent og rettferdig asylopolitikk er en nødvendig forutsetning – også for en god integrering. En god integrering er en tematikk som fortjener debatt, men også et åpent sinn og bred oppfølging. De 64 forslagene som ligger på bordet i dag, er en invitasjon og en start på det.

Derfor er Senterpartiet godt fornøyd med det vi i dag skal vedta. Vi ser fram til oppfølgingen av det, og vi mener som sagt at kommunenes rolle kommer til å være helt avgjørende i det videre arbeidet.

André N. Skjelstad (V) [10:50:37]: La meg først si på vegne av Venstre at vi er svært glad for at vi har et bredt forlik bak et felles løft for god integrering. Integrering er en langsiktig oppgave. Derfor er det viktig med bred tilslutning til langsiktige grep. Videre er det viktig å komme i gang med arbeidet. Derfor er det viktig at vi fikk avtalen

på plass før jul, og at Stortinget behandler saken allerede i dag.

Selv om utfordringene vi har i Norge, ikke kan sammenliknes med utfordringene de har i Sverige, Tyskland og ikke minst i sørlige deler av Europa, har vi et mottaksapparat som er blitt satt på prøve denne høsten. Vi må løse de utfordringene vi har, samtidig som vi må bidra til å løse de felleseuropeiske og internasjonale utfordringene.

Først må det understrekes at vi allerede er godt i gang med integrering. I fjor bosatte kommunene flere flyktninger enn noen gang, og Norge er definitivt blant de beste landene i verden på integrering. En ny situasjon krever også nye løsninger. Jeg er glad det er større rom for nytenkning i integreringspolitikken enn på lenge. Dette preger også forslagene vi har til behandling i dag. Venstre skulle gjerne sett at vi hadde kommet lenger på noen områder, men vi er veldig glad for at vi har kommet så langt som vi har.

For Venstre er det avgjørende at vi starter integreringen fra dag én. Fire av fem som nå bor i mottak, vil få opphold. Derfor er det ingen grunn til å vente på at asylsøknaden er behandlet, før vi starter med integreringen. Med saksbehandlingstidene vi nå kan forvente, vil det være direkte ødeleggende om man ikke kommer i gang, men lar folk sitte passive i mottak over tid. Integrering av den som venter på svar, vil selvsagt være annerledes enn for den som har fått opphold og er i ferd med å bosettes. Det er imidlertid viktig at integrering gjennomsyrrer hele driften av mottakene gjennom tilbud om aktivisering og ulike former for språktrening. Derfor er vi fornøyd med at man nå skal se på hvordan man kan drifte mottakene og i større grad legge til rette for at beboerne selv deltar i driften og aktivitetstilbudene.

Her kan vi lære av det svenske mønstermottaket på Restad gård i Vänersborg. Mottaket er det største i Sverige med over 1 300 beboere og er kjent for høy kvalitet til lav pris. Her tar beboerne selv ansvar for matlaging. Det er bygd inn egne kjøkken i alle boenheter og etablert dagligvarebutikk på området. Ordningen medfører at beboerne får bedre mat, mer aktivitet og mer verdighet. I tillegg sparer man om lag 40 mill. kr i året på selvhushold i forhold til catering. Lærere får ulønnet arbeidspraksis ved lokale skoler i Vänersborg, leger ved sykehus, og nå åpner hotellet like ved for å tilby praksisplasser på andre områder. Fagpersoner utenfra bistår med karriereveiledning, og det er mulig med etterutdanning gjennom nettundervisning mens man bor på mottaket.

God integreringspolitikk handler også om ikke å bevilge mest mulig penger til flest mulig formål, men å satse på tiltak som virker.

Venstre har alltid vært sterkt engasjert for barn. Vi er derfor glad for en bred enighet om at barn som kommer til landet alene, er en sårbar gruppe som trenger særlig oppfølging.

Økningen i antall enslige barn som kommer til Norge, så vi allerede før og gjennom sommeren i fjor. Det var i tilknytning til økningen i antall enslige barn vi først fikk bekymringsmeldinger om forholdene ved PUs registreringsenhet på Tøyen. Selv om situasjonen har bedret seg siden

tidlig i høst, har vi også senere fått bekymringsmeldinger knyttet til mottakssituasjonen for barn som kommer alene. Vi er derfor glad for at regjeringen nå vil sørge for bedre samarbeid og ansvars plassering mellom ulike instanser fra barnet ankommer, for å sikre trygg omsorg og nødvendig bistand.

I tillegg til økning i antall har vi i den siste tiden sett at barna som kommer, er yngre enn tidligere. Ifølge UDI var ett av fem barn som kom i fjor, under 15 år, mot ett av ti tidligere. Blant disse er det barn helt ned i ti-elleveårsalderen. Det er åpenbart at disse trenger tett oppfølging og forsterket botilbud.

Hva gjelder alder, har vi med nyhetsoppslag den siste tiden sett behov for å utrede nye og mer treffsikre metoder for alderstesting der det har vært tvil om barnets alder. Det er bekymringsfullt når flere legeekspertter advarer mot hvordan alderstesting skjer i dag, og Legeforeningen ikke anser det som forsvarlig for leger å delta i den. Arbeidet med å utrede nye og mer treffsikre metoder for alderstesting må derfor prioriteres.

Venstre har tatt til orde for nytenkning om bosetting av barn som kommer alene. Vi er glad for at aktører som SOS-barnebyer ønsker å etablere barnebyer i Norge, slik de har gode erfaringer med fra andre europeiske land. Det er viktig at vi får på plass et bredt spekter av botilbud med sterk barnefaglig kompetanse, og at vi i valg av tilbud tar utgangspunkt i den enkeltes ressurser og behov. Det er det nå flertall for her i salen. Flere unge er allerede innkvartert på folkehøgskoler, og mange familier har meldt interesse for å være fosterhjem for barn som har kommet hit alene.

Arbeidet med å rekruttere flere fosterfamilier må fortsette. Vi mener derfor det er et godt og konkret forslag nå å legge til rette for at det etableres støtteapparat/veiledningstjenester for dem som ønsker å være fosterforeldre for disse ungene. Vi er også fornøyd med at det er bred enighet om at saker hvor barn forsvinner fra mottakene, prioriteres på linje med andre forsvinningssaker. Flere titalls barn forsvant fra mottak i fjor, blant dem også barn under 15 år.

Vi er også glad for at etterforskning av sakene skal prioriteres, og at det skal iverksettes forebyggende tiltak for å unngå at barn havner i kriminelle miljøer eller blir utsatt for menneskehandel.

Tidlig innsats gjelder også på dette området. Dersom vi skal lykkes med integrering, må vi starte så tidlig som mulig. Ikke minst må vi legge bedre til rette for integrering av de yngste ungene. Barn av asylsøkere har i dag rett til skoleplass, men de yngre barna har ikke tilsvarende rett til barnehageplass.

Mottakene legger i ulik grad til rette for aktiviteter for barn under skolealder. Noen kommuner har imidlertid sett verdien av å starte integreringen tidlig ved å tilby barnehageplass. Venstre har gjennom styrking av vertskommunetilskuddet bidratt til at de eldste barna får mulighet til å gå i barnehage. Vi har også gjennom budsjetttavtalen fått gjennomslag for gratis kjernetid i barnehage for lavinntektsfamilier. Nå har vi fått gjennomslag for at det skal legges til rette for at kommunene kan tilby gratis kjernetid i barnehage til barn av familier som har fått opphold.

Videre skal regjeringen i forbindelse med integrerings-

meldingen legge fram forslag som gjør at barn av familier som har stor sannsynlighet for opphold, også kan tilbys gratis kjernetid i barnehage, herunder vurdere tilbudet til to- og treåringer. Det er et viktig gjennomslag for Venstre og et betydelig bidrag i integreringen. For barn under skolepliktig alder er barnehage den aller viktigste integreringsarenaen. Tidlig deltakelse i barnehage gir mulighet for språkutvikling og kulturforståelse og større muligheter for å lykkes på skolen. En tilleggseffekt er at det kan bidra til å styrke integreringen av foreldrene.

Når enkelte har tatt til orde for å kutte i kontantytelser som kontantstøtte, har Venstre vært positiv til det så lenge man skjermer barna og i stedet for kontantstøtte tilbyr barnehageplass. Ingenting er mer integrerende for barn og foreldre enn nettopp barnehageplass. På samme måte støtter vi språktesting av barn på helsestasjonene og oppfølging med tiltak. For barn i barnehagealder er tiltaket nettopp plass i en barnehage med norsktalende barn. Vi har i alle år snakket om skole som den viktigste arenaen for integrering, men for barn under skolepliktig alder er barnehage definitivt den viktigste arenaen.

Økning i antall asylsøkere vil kreve høyere takt i bosettingsarbeidet i kommunene. Som nevnt bosetter kommunene flere enn noen gang, men likevel er det viktig at vi nå bosetter enda flere. Det er avgjørende for integreringen at oppholdstiden i mottak blir kortest mulig, og at man får tilbud om bosetting så snart det er gitt opphold. Heldigvis har mange kommuner som ønsker å bidra til dugnaden som er i gang, åpnet for å ta imot flere enn tidligere. Vi trenger kommuner som er villige til bosetting når man er i gang med god integrering. Bosetting med grunnlag i frivillighet gir større motivasjon for å komme i gang med det viktige integreringsarbeidet.

Vi må imidlertid også se på om den statlige finansieringen på dette området er god nok. Jeg er derfor glad for at regjeringen i samarbeid med KS skal lage en oversikt over kommunesektorens økte kostnader knyttet til helse, skole, barnehage, barnevern m.m., og komme tilbake til Stortinget med det på egnet måte i løpet av våren 2016.

Oversikten må også omfatte vurdering av integreringstilskuddet og vertskommunetilskuddet. Man må også se på Husbankens rammer. Det er også viktig at man sørger for et forsvarlig økonomisk opplegg der kommunene blir kompensert for ekstrakostnadene sine.

Med nye utfordringer tvinges imidlertid kommunene til å tenke nytt i bosettingsarbeidet og må kanskje lære noe av Bergens ordning med selvbosetting innenfor byens grenser. Det må legges til rette for at flere selv kan finne bolig, som vurderes og godkjennes av kommunen.

Videre må man i større grad enn tidligere legge vekt på flyktingenes kompetanse når man bosetter. Det legges også opp til kartlegging av kompetanse. En slik kartlegging vil benyttes også i bosettingen. Kommunene etter spør ulike former for arbeidskraft, og det vil være enklere å kunne bosette og integrere folk med kompetanse kommunene trenger.

Videre er det behov for å gjennomgå en fordelingsnøkkel som benyttes ved anmodning til kommunene om bosetting. Anmodningen om å ta imot flyktninger må legges

til grunn en hensiktsmessig fordeling mellom kommunene. Skal man lykkes med det, må alle kommuner kunne bidra – også mer enn det som er gjort tidligere.

Vi må ha ambisjoner om at alle som kommer til Norge, skal lære seg norsk og komme i arbeid. Det opplever jeg en bred enighet om. Viljen til å legge til rette for det er imidlertid ikke alltid like sterk. I stedet har vi et regelverk som faktisk hindrer at asylsøkere kommer i jobb. Det skulle Venstre gjerne sett at vi fikk gjort noe med.

Vi er veldig glad for at vi har fått på plass bred enighet om

- tidligere tilrettelegging for arbeid gjennom en kartlegging av kompetanse i mottakene
- tilbud om karriereveiledning ved innvilget oppholdstilatelse
- formidling av flyktninger med etterspurt kompetanse til ledige stillinger
- vektlegging av kompetanse og muligheter for jobb i bosettingsarbeidet
- ulike løp for språkopplæring, arbeidspraksis, utdanningstilbud og lærlingtilbud
- krav om samarbeid mellom arbeidsgiver, arbeidstaker og myndigheter for å kunne tilby relevant språkopplæring, fagopplæring eller annen opplæring
- gjennomgang av reduksjon av særnorske kompetansekrav i arbeidslivet

Venstre er også godt fornøyd med at vi nå ser at LO og NHO også er med på å konkretisere de foreslåtte tiltakene vi nå legger opp til.

Videre vil jeg til slutt, som flere har vært innom i debatten, si at hendelsene som har funnet sted i Köln og ikke minst i Sverige, er både tragiske og forkastelige. Det gagnar ingen at dette blir feid under teppet. Derfor ser vi i Stortinget fram til integreringsmeldingen som kommer i vår. Vi er utålmodige og venter på den.

Karin Andersen (SV) [11:00:53]: Mange millioner flyktninger er i krise. De rømmer fra IS, fra Assad, fra Boko Haram, fra totalt kaos og kommer til et Europa som også møter dem med mye kaos, noen med piggetråd, mange med ansvarsfraskrivelse og en kald skulder. Nå kreves det politisk innsats og lederskap og kontroll, og det kreves at vi holder hodet kaldt og har perspektivene i orden. Politikernes oppgave er å spre håp og finne konkrete løsninger, ikke å så splittelse og mismot.

SV vil integrere flyktingene som får bli, raskt og ikke isolere dem. Det er mennesker som vi må se på som ressurser, for de er ressurser. De skal bosettes i lokalsamfunnet, lære norsk, komme i arbeid, sende ungene sine i barnehagen, og da må vi gi dem trygghet og mulighet til å oppfylle kravene, ikke legge lista slik at de fleste er dømt til å mislykkes. Hvis et mangfoldig samfunn skal lykkes, må mennesker med ulik bakgrunn lære seg å leve sammen. God integreringspolitikk er avhengig av politikk på mange områder, men det er også avhengig av at vi holder våre verdier høyt. Vi kompromisser ikke på verdier som skal gjelde for alle i dette samfunnet: arbeid, deltakelse, ytringsfrihet, rettssikkerhet, likestilling og respekt for demokratiet.

Jeg vil slutte meg til det de andre har sagt om reaksjonene på det som har skjedd i Köln og i Stockholm, men også når det gjelder nedbrenning av asylmottak. Det er vel slik at dette er et utbredt problem også ellers, at kvinner og jenter trakasseres, og det er nok også dessverre slik at noen kulturer er mer patriarkalske, gammeldagse og kvinneundertrykkende enn andre. Det må vi tørre å snakke høyt om, men vi må ikke late som om dette er handlinger som det bare er innvandrere som utfører. Da kan man bare slå opp i nyere forskning i Norge og se at dette er et stort og utbredt og ødeleggende problem for mange jenter og kvinner i Norge også.

SV kommer i dag til å stemme for representantforslaget, bortsatt fra på to punkter, og jeg skal forklare det. Det er V, der vi har tatt ut kun én setning av avtaleteksten, og det er den der det står at den avtalebaserte modellen opprettholdes for bosetting. Det er fordi SV har et langt bedre forslag liggende til behandling i Stortinget, om en ny bosettingsordning. Den ordningen er slik at det er rask saksbehandling, rask bosetting, staten betaler, og kommunene bosetter. Jeg mener at flertallet nå må svare på spørsmålet: Hvor mange milliarder har vi råd til å bruke på dyre og dårlige mottak, når kommunene kunne gjort mye bedre bruk av pengene og fått i gang integrering før folk blir nesten arbeidsuføre av å sitte på vent – stirre i veggen og vente og vente og vente? Dette er stort sett voksne folk, som kan bidra. Den ordningen som flertallet foreslår, er bedre enn den vi har i dag, men den er ikke god nok. Nå må det tenkes nytt, og vi må få bosatt raskt. Det sier regjeringen også i sine egne dokumenter, at det er det viktigste for integrering. Da må vi gjøre det viktigste for integrering.

Det andre punktet er VI, som handler om å stramme inn på familiegjengeforening. Dette forslaget ble til og med vedtatt med ordlyden fullstendig lik den før jul, så hvorfor flertallet skal vedta dette to ganger, vet jeg ikke, men SV er mot det nå, som vi var før jul. I innstrammingsforslaget før jul var SV enig i alle punktene som skulle hindre dem som ikke har behov for beskyttelse, i å komme, og også det som handlet om økt grensekontroll. Det var to typer forslag SV var mot. Det var de som hemmer integreringen for å gjøre det ille for dem som faktisk får beskyttelse, f.eks. med tanke på familiegjengeforening, og det var de som gjelder å avskjære mennesker fra å søke asyl i Norge i det hele tatt, som ble gjort med den – etter vår mening – uansvarlige lovendringen som ble vedtatt før jul, og som nå menneskerettseksperter gir SV rett i har avskåret mennesker fra å søke asyl, og som gjør at vi ikke kan garantere at de ikke blir sendt tilbake til umenneskelig behandling. Så vi er imot de forslagene som kommer når det gjelder innstramming av familiegjengeforening.

Representanten Gahr Støre sa i sitt innlegg at man skulle være varsom med forslag som kunne påvirke vår mulighet til å lykkes, og det er nettopp dette som er grunnen til at SV er mot. Ektefeller og barn på flukt må få gjenforenes. Noe annet er meningsløst og umenneskelig og skader integreringen. Dette er helt vanlige mennesker, med vanlige liv og vanlige følelser. Ingen som sitter her, kan vel forestille seg at etter at de har opplevd krig, total utrygghet, sett at mennesker de kanskje kjenner, har blitt drept, fått huset

sitt ødelagt, byen sin ødelagt, at de skal fungere best hvis de skal sitte og vente på familien sin i årevis, og kanskje ikke få dem hit engang, fordi man nå til og med skal heve inntektskravene. SV er helt overbevist om at hvis man har samlet familien i trygghet, er man best i stand til å samle hodet sitt, snu hele tankegangen, lære norsk, integrere seg i dette samfunnet. Da må en få lov til å være sammen med dem som står en nærmest.

Det er en menneskerett å få være sammen med familien, og det blir bedre integrering og bedre helse av at familien er samlet. Å stille slike krav kan føre til at flere vil ta med seg familien sin når de flykter, slik som lederen i UNE også har advart mot. Det kan da umulig være flertallets mening at flere skal måtte ta med seg barn på en farlig flukt hvis de kan gjemme dem et sted i trygghet en stund til de sjøl kommer seg et sted der det kan gå an å ha en framtid.

Jeg har sett på regjeringens forslag som gjelder dette. Nå vet vi hva det er de kommer med. Jeg må si jeg synes flertallet gir Fremskrittspartiet i regjering svært godt betalt for å ha vist manglende handlekraft og vilje til å se hva som måtte komme, bidratt til at det oppsto kaos, og i dette kaoset lar man seg altså presse til uforsvarlig lovbehandling og innstramminger som vil ramme dem som får bli. Det er SV mot, og det er en strategi som veldig mange land legger seg på, dessverre.

Det er flere forslag som SV har fremmet. Vi har fremmet våre egne forslag, over 50, som ligger til behandling – til en grundig saksbehandling i komiteen, slik det bør være. Jeg skal nevne noen av dem.

SV mener at regjeringen må endre regelverket slik at grunnleggende kvalifisering kan tas innenfor introduksjonsprogrammet. Det er veldig viktig at vi bruker tida i introduksjonsprogrammet godt. SV har også inne et annet forslag, der man kan kombinere introduksjonsprogrammet og språkopplæring med kvalifiserende fagopplæring, slik det nå er gjort forsøk med i Gloppen, i Trondheim og på Røros. Det fungerer. Da sparer man masse tid, og man får kvalifisert mennesker til yrker som vi også har stor nytte av. Jeg hører ministre ellers snakke om at det liksom er fagarbeidere vi trenger, og da får vi sette i gang med det. Det er utrolig viktig at barn går i barnehagen, også de som sitter på vent i mottak. Det er kanskje den beste integreringen vi kan ha, så der må man få på plass en slik ordning. Man må også få inn etablererutdanning i introduksjonsordningen på en sterkere måte og stimulere til entreprenørskap blant flyktninger og innvandrere. De kan skape mange bedrifter.

Flere har vært inne på forholdene for de enslige mindreårige. Det er SV opptatt av. Det kan gå veldig dårlig for disse ungene, og derfor vil SV ta til orde for et forslag som vi kaller «ein bessfar i livet sku alle ha». Alle har sikkert hørt Odd Nordstoga synge om det. Barn som søker asyl i Norge, trenger flere trygge voksne. Vergeordningen kan ikke fylle alle disse ordningene, og alle får ikke fosterforeldre, men en «bessfar» i livet, en «fadderbessfar», kunne sikkert flere ha. De er desperate og alene. Vi vet at noen er flinkere til å integrere enn andre, og det er kriminelle og dårlige miljøer som fanger opp disse ungdommene. Hvis de ikke fanges opp av gode miljøer, fanges de opp av dårlige.

Jeg vil litt tilbake til de uhyggelige og fæle hendelsene i Köln, som nok dessverre skjer mange steder. Det er ikke til å stikke under stol at mange av disse ungdommene kommer fra samfunn der kjønnsrollene er annerledes. De kan trenge en voksen «bessfar» som kan veilede dem inn i en god mannsrolle i Norge, slik at de kan fungere godt og forstå hvordan man skal kunne omgås likestilt i dette samfunnet. Det forslaget får Stortinget anledning til å stemme over når vi behandler SVs forslag senere.

Jeg tar opp de to forslagene som jeg har referert til.

Presidenten: Da er de forslag tatt opp som representanten Karin Andersen refererte til.

Rasmus Hansson (MDG) [11:11:26]: At media kaller noe for krise, betyr ikke at Stortinget behøver å la seg rive med på samme galeien. I høst hadde vi en akutt endring i antall flyktninger som sto på grensen til Norge, som krevde rask handling og politiske samtaler. Krise, derimot, har det aldri vært i Norge. Krisen finnes i Midtøsten, i Syria, på havet mellom Afrika og Europa og på veiene i Europa. Nå er det hungersnød i syriske byer, og i tillegg til alle som har søkt beskyttelse i utlandet, har over fem millioner internt fordrevne i Syria nå behov for hjelp. Mange norsk-kurdere, norske arabere og andre har slektninger og venner i disse områdene. Norge har én krise, og det er at stortingsflertallet har hatt så hastverk med å vise handlekraft at det går ut over kvaliteten og grunnprinsippene i politisk behandling.

De aller fleste tiltakene i forliket som er lagt fram, er i og for seg gode og nødvendige, men svært mange av dem er – med respekt å melde – også rene selvfølgeligheter. Mange av tiltakene går langt forbi det detaljnivået som Stortinget burde befatte seg med, og listen over tiltak vi vedtar i dag, er såpass lang med såpass vage formuleringer at det i stor grad blir opp til regjeringen å konkretisere hva disse forslagene skal bety. Vi har altså fått en lang liste med forslag som nå er ute på høring og skal tilbake til Stortinget etterpå. En ordinær behandling i fagkomiteen ville ha hjulpet Stortinget til å prioritere tiltak og forbedre dårlige og unødvendige formuleringer, og det ville gitt oss tid til å debattere og få innspill på de mest kontroversielle punktene.

De aller fleste punktene kunne uansett blitt iverksatt, og mange er for så vidt allerede påbegynt. Statsråden trenger ikke å vente på Stortinget for å «sikre effektiv saksbehandling fra UDI», «oppfordre til nye samarbeidsformer mellom UDI og PU» eller sikre at asylsøkere får informasjon om rettigheter og plikter eller om arbeidsmarkedet. Hun trenger ikke vedtak i Stortinget for å styrke arbeidsrettingen og fokusere på kvalifisering til arbeidslivet og på tidlig språkinnsett, for å utrede metoder for alders-testing – som politiet for øvrig allerede er i gang med for lenge siden – eller for å sikre at mottakene i større grad blir involvert i lokalsamfunnet. Dette er bare noen få eksempler på at mesteparten av det som blir vedtatt i Stortinget i dag, vil bli vedtatt enstemmig og er politisk helt ukontroversielt, selv om det i og for seg også er bra. Sannsynligvis vil diskusjonen bli vesentlig hardere om budsjettpostene som skal settes av til disse tiltakene.

Ønsket om tilhørighet, om å ta ansvar for fellesskapet vårt, er grunnleggende for integreringspolitikken. Det fordrer at vi tilbyr fellesskap, og at vi krever at de som kommer til landet, tar ansvar, men at vi ikke isolerer mennesker eller grupper i samfunnet. Derfor er integrering ikke noe som kan vedtas i Stortinget, selv om enkelttiltakene er gode.

Høyreordføreren i Moss, Tage Pettersen, uttrykte det godt i sin lokalavis nylig: Skal vi lykkes med mer enn bare å bosette mennesker, sa han, er det en jobb vi alle må ta del i. Hans oppfordring til mossingene for det nye året var å ikke overlate integreringen til skoleverket eller til staten, men å invitere nye innbyggere med på fritidsaktiviteter, spørre de nye klassekameratene om de vil være med på fotballaget, behandle folk med respekt og stille krav til dem, som man gjør til alle andre. Dette er det viktigste, og det hjelper selvfølgelig at et bredt stortingsflertall oppfordrer til det.

I nyttårstalen sin var også statsministeren inne på det samme. Hun ba bedrifter om å ansette flyktninger, og et viktig punkt her, i tillegg til tiltakene som foreslås i forliket i dag, er å se på om virkemidlene for at næringslivet kan ansette flyktninger, er gode nok. Vi må se på om ordninger med lønnstilskudd og mentorordninger er nok for at næringslivet skal tørre å ta risikoen dersom de ansetter kvalifiserte personer som kanskje likevel ikke er vant til norsk arbeidskultur, eller som framfor alt ikke kan språket. Vi bør se mer på om statlige og kommunale myndigheter selv er flinke nok til å ansette minoriteter og lage planer for mangfold i arbeidsstyrken. Vår erfaring i Miljøpartiet De Grønne er at her er det betydelig rom for forbedring i kommunene. De kommunene som lykkes godt, er kommuner som har laget introduksjonsprogrammer som er godt tilpasset, og har en god oppfølging over tid. Det er kommuner hvor idrettslag og andre foreninger er aktive i å rekruttere og inkludere flyktninger og ansatte i barnehager, skoler og andre kommunale tjenester tenker selv, tar seg tid til å prate med folk, gir ekstra informasjon. Det er kommuner som gir god veiledning om bolig, jobb, økonomi og familie, sånn som de f.eks. er kjent for i Rælingen kommune. Det er det samme prinsippet som i skolevesenet for øvrig, for så vidt, men det er altså ekstra viktig i voksenopplæringen, hvor utgangspunktet til elevene er svært variert.

Miljøpartiet De Grønne mener at tiltakene vi i dag diskuterer når det gjelder bosetting, kunne vært langt mer framoverlente, f.eks. ved å be regjeringen om i det minste å utrede konsekvensen – og en eventuell utforming – av en modell for tildelt bosetting, slik at kommuner bidrar i bosetting og integrering på lik linje med andre kommunale oppgaver. Det kunne gjerne kommet i tillegg til en gjennomgang av tilskuddet til kommunene, men det er bra at vi i dag gjør det tydeligere at kvalifikasjoner og mulighet til å få arbeid skal vektlegges når flyktninger blir tildelt en kommune. Det oppfordres også tydeligere til økt selvbosetting og bruk av det private leiemarkedet, og det er bra, for f.eks. i statsministerens hjemby, Bergen, finner 60 pst. av flyktningene som bosettes, leilighet på egen hånd, og det gjorde at Bergen i 2014 mottok prisen som årets bosettings- og integreringskommune av IMDi. De regnes som

ledende på integrering på Vestlandet, og en av grunnene er at de har tatt i bruk det private leiemarkedet i lang tid allerede.

Alle som har hatt ordet i denne debatten, har slått fast at Stortinget skal stå fast på at asylinstituttet skal brukes på dem som har behov for beskyttelse. En av grunnene til at Miljøpartiet De Grønne gikk ut av de såkalte innstrammingsforhandlingene i høst, var imidlertid at forslagene som ble fremmet som hastetiltak mot økninger i antall asylankomster, i realiteten var vidtrekkende tiltak som – i tillegg til ikke å være knyttet til ankomsttallene – på sikt vil gjøre integreringen vanskeligere for dem som faktisk trenger beskyttelse. Det er fordi disse tiltakene fremmer isolasjon og for mange vil oppleves som grovt urimelige. Dette er ifølge enkelte representanter fra Fremskrittspartiet nå Europas strengeste flyktningpolitikk. Det er heldigvis – selvfølgelig – en grov overdrivelse, men de tiltakene burde åpenbart vært langt bedre utredet, faglig begrunnet og politisk drøftet.

Det beste eksempelet på et slikt tiltak er punktet om å be regjeringen fremme et lovforslag om å stramme inn retten til familieinnvandring. Men familiegjengenforening er allerede vanskelig, og dagens underholds krav for å hente sine egne barn til Norge forutsetter at man har jobbet opp en inntekt som man ofte ikke har grunnlag for med så kort frist på søknaden for en som kommer til Norge. Det er heller ikke en rettferdig asylpolitikk å hindre mennesker som flykter fra konflikt, matmangel eller forfølgelse, i å få familien sin trygt til Norge og starte et nytt liv sammen med dem. Det er menneskerettighetsbrudd, for retten til familieliv er internasjonalt anerkjent, og dette tiltaket vil ramme de aller svakeste og kun dem som har beskyttelsesbehov.

De Grønne vil stemme for alle tiltakene vi er for, og det vil vi også gjøre når de tiltakene som regjeringen har foreslått, kommer opp i Stortinget. Vi vil i dag stemme mot forslagene om å stramme inn retten til familiegjengenforening, mot punktet om å bevare bosettingsmodellen og eventuelt for SVs alternative forslag til en tekst som åpner for at man fortsatt kan vurdere endringer i bosettingsmodellen.

Vi sitter også igjen med mange spørsmål til denne serien med vage forslag, f.eks. XI om at religiøse ledere som bidrar til å svekke integreringen, ikke bør få innvilget oppholdstillatelse. Det er et mildt sagt ullent forslag. Menes det midlertidig arbeidsopphold eller permanent oppholdstillatelse, eller menes det faktisk at religionstolking skal være grunnlag for å nekte flyktningstatus? Hva er det man da i tilfelle skal definere som en virksomhet som svekker integrering?

Stortinget har bedt om et bredt forlik. Miljøpartiet De Grønne bidrar til det brede forliket, men vi vil ikke vike fra de punktene som er en forutsetning for god integrering og for å opprettholde menneskerettighetene.

Statsråd Sylvi Listhaug [11:21:58]: En solid integreringspolitikk innebærer en balanse mellom plikter og rettigheter. Enkeltindividet skal møtes med krav om å bidra og delta. Det å stille krav er god integreringspolitikk. En forutsetning for en god integreringspolitikk er en bærekraftig innvandringspolitikk. Det at innvandrings- og inte-

greringsfeltet nå er i ett departement, gjør det enklere å se disse politikkområdene i sammenheng.

Et overordnet mål er at alle innbyggere i Norge skal ha muligheter til å leve gode liv også i framtiden. En viktig del av dette er at nye innbyggere får mulighet til å bidra, kommer i arbeid og blir skattebetalere. Slik opprettholder vi også et samfunn med høy tillit mellom folk og mellom folk og myndigheter. Dette vil ikke være noen «quick fix» å få til. Flere enn tidligere skal nå integreres i et arbeidsmarked som mange steder i landet er vanskelig.

Vi har nettopp gått inn i et nytt år. Med oss har vi det som preget siste halvdel av fjoråret, i Norge og i resten av Europa – den største flyktningkrisen vi har sett etter andre verdenskrig. Ingen kan unngå å bli berørt av de bildene og historiene vi ser og leser om i mediene, om familier og enslige barn og unge som flykter fra krig og konfliktområder. Det store antallet flyktninger som kom til Europa, og til Norge, gjør at vi nå er i en annen situasjon enn for kort tid siden.

Flyktninger som kommer til Norge, må tilpasse seg en helt ny situasjon – nytt språk, nye væremåter, nytt samfunn. Det er vår jobb å tilrettelegge for at nyankomne flyktninger kan ta i bruk sine ressurser – både for seg selv og for samfunnet – men det krever en stor egeninnsats å bli integrert.

Integreringspolitikken må videreutvikles og effektiviseres. Regjeringen vil legge fram en melding til Stortinget om integreringspolitikken våren 2016 sammen med revidert nasjonalbudsjett. I denne meldingen spiller forslagene fra representantene Nesvik, Gahr Støre, Arnstad, Helleland, Hareide og Skei Grande en viktig rolle. Det er positivt at det er stor enighet om at vi må satse på integrering framover, og at det må legges vekt på god bosetting i kommuner, rask og målrettet kvalifisering til arbeidslivet, utnyttelse av medbrakt kompetanse, viktigheten av å lære norsk og betydningen av næringslivet og frivilligheten i dette arbeidet.

Kommunene har gjort en historisk god innsats de siste par årene, men økningen i antall flyktninger som skal bosettes i år og til neste år, krever et nytt gir i bosettingsarbeidet. Jeg ønsker å fortsette det gode samarbeidet regjeringen har med kommunesektoren. Neste uke skal jeg ha møte med KS, og et av temaene på møtet er å videreutvikle bosettingsavtalen med KS.

Bosetting av enslige mindreårige flyktninger er vår første prioritet. Enslige mindreårige flyktninger som får opphold, skal bosettes så raskt som mulig etter at de har fått tillatelse. Det er en investering i framtiden at disse unge får trygghet og omsorg og blir en del av et lokalmiljø, slik at de kommer i jobb og blir aktive samfunnsdeltakere, men det er ikke til å stikke under stol at dette er en av de mest krevende utfordringene det norske samfunnet står overfor. Også politiet peker på hvor viktig det er at vi lykkes med dette. Uten god integrering kan vi få grupper av unge som opplever liten tilhørighet til Norge og blir frustrerte når livet her ikke blir som de hadde tenkt seg.

Introduksjonsloven gir gode rammer for at flyktninger skal kvalifiseres til arbeid eller utdanning. De siste årene har om lag 70 pst. av menn som har deltatt i programmet,

gått over til arbeid og utdanning innen ett år etter avsluttet program. Samtidig er det stor variasjon mellom kommunene når det gjelder resultater for deltakerne. Kvinner som gruppe har for dårlige resultater; det er for mange som ikke kommer ut i arbeid og utdanning etter endt introduksjonsprogram. Med mange flere personer som skal gjennom introduksjonsprogrammet, må vi effektivisere og målrette programmet i større grad. Dette er det anledning til i loven. Mange kommuner har gode resultat, men flere kan bli bedre.

Selv om det er et mål at mottaksoppholdet ikke skal være langvarig, og at flyktninger raskt skal ut i en kommune og i jobb, er realiteten slik at det vil bli lengre mottaksopphold enn ønskelig for mange i tiden framover.

I det norske samfunnet står frivilligheten sterkt, og frivillige organisasjoner kan spille – og spiller – en viktig rolle i å skape kontakt mellom lokalsamfunn og nye innbyggere.

Jeg vil mane til at man er realistisk i diskusjonen om integrering. Vi har aldri noensinne stått oppe i en slik situasjon som nå. Vi må lykkes, men ingen kan ta lett på denne oppgaven. Å sysselsette mange personer med begrenset med utdanning og bakgrunn fra andre kulturer, samtidig som arbeidsledigheten stiger og Norge må omstille økonomien, tilsier at dette vil kreve mye av oss.

Presidenten: Det åpnes for replikkordskifte.

Helga Pedersen (A) [11:27:26]: Først vil jeg ønske statsråden velkommen til Stortinget på et nytt fagfelt, og vi i Arbeiderpartiet ser fram til samarbeidet med henne.

Nå har Stortinget gitt regjeringen et veldig tydelig og ikke minst svært detaljert arbeidsoppdrag gjennom integreringsavtalen. Den største oppgaven i år blir uten tvil å bosette nærmere 20 000 personer, og det er nesten dobbelt så mange som har blitt bosatt per år de siste årene. Denne jobben er det kommunene som skal gjøre, som også statsråden var inne på i sitt innlegg. Skal de lykkes, må de få tydelig støtte fra regjering og storting. Derfor sier avtalen veldig klart at bosettingsarbeidet i kommunene bør prioriteres, og at med den nye avtalen mellom regjeringen og KS må man sørge for at man bosetter i tråd med behovet. Hva slags konkrete grep vil integreringsministeren ta for å sørge for at man bosetter i tråd med behovet?

Statsråd Sylvi Listhaug [11:28:30]: Nå er det slik at kommunene har gjort en fremragende jobb begge de siste to årene med å øke antallet som er bosatt, og jeg har stor tro på at kommunene kommer til å fortsette det gode arbeidet neste år. Det at vi lykkes med å få bosatt ute i kommunene, henger sammen med at hvis vi skal skape skattebetalere og ikke få mange som lever på offentlige velferdsordninger, er det helt nødvendig at de blir en del av et lokalsamfunn. Jeg synes kommunene har vist gode takter og vil bosette. Så er utfordringen, som jeg var inne på i mitt innlegg, spesielt knyttet til enslige mindreårige. Der må vi jobbe videre. Nå har regjeringen sammen med samarbeidspartiene allerede i årets budsjett lagt inn 100 000 kr ekstra per bosatt enslig mindreårig, men vi må se på hva mer som må gjøres. Det

er også knyttet til at flere sier det er viktig å bosette dem og få dem integrert, for det kan ha konsekvenser framover hvis vi ikke lykkes med det arbeidet. Derfor må vi lykkes.

Helga Pedersen (A) [11:29:34]: Jeg er helt enig i at svært mange av kommunene gjør en veldig god jobb på dette området. Likevel er det en kjensgjerning at altfor mange asylsøkere som har fått bosetting, har ventet lenge, med de asyltallene vi hadde før 2015. Jeg er enig med statsråden i at vi må ha en realistisk tilnærming til integrering. Det handler også om å betale det det koster. I år skal man bosette nærmere 4 600 enslige mindreårige asylsøkere. Jeg viser her til hva ordføreren i Askim sa til VG før jul:

«Jeg er Høyre-ordfører, men akkurat denne saken ønsker vi i Askim å markere overfor regjeringen. Jeg har fått i oppdrag å sende brev til departementet og Integrerings- og mangfoldsdirektoratet og begrunne hvorfor vi sier nei.»

Begrunnelsen er at regjeringen har svekket finansieringen av kommunale barnevernstiltak, og at kommunene påføres økonomiske tap ved å bosette enslige mindreårige flyktninger. Dette kommer i tillegg til en skral kommuneøkonomi. Hva kan vi forvente av den nye integreringsministeren på dette feltet, og når vil hun komme tilbake til Stortinget med en bedring av finansieringen overfor enslige mindreårige?

Statsråd Sylvi Listhaug [11:30:51]: Jeg vil starte med å si at jeg er uenig i at denne regjeringen har lagt til rette for en skral kommuneøkonomi. Tvert imot har kommuneøkonomien blitt styrket i de årene denne regjeringen har sittet. Så er det noen utfordringer med enslige mindreårige, men det er lagt inn 100 000 kr ekstra for de enslige mindreårige som blir bosatt i årene som kommer.

Så skal jeg ha et møte med KS neste uke, og jeg vil også samarbeide tett med KS framover for å finne nærmere ut hva vi kan gjøre for at arbeidet med integrering av disse skal gå bra, og for at kommunene skal ønske å delta i det arbeidet – og mange ønsker å delta.

Jeg besøkte et veldig bra tiltak i forrige uke. Da var jeg på en folkehøgskole. Folkehøgskolene stiller opp med plasser til enslige mindreårige, som er en ypperlig arena der de både får skolegang og lære seg norsk og får være med på fritidsaktiviteter, som gjør at de lærer det norske samfunnet å kjenne. Så jeg tror at vi må tenke nytt og kreativt på hvordan vi kan få disse unge inn i det norske samfunnet.

Svein Roald Hansen hadde her overtatt presidentplassen.

Hans Olav Syversen (KrF) [11:32:10]: Jeg er glad for at statsråden i sitt innlegg tok utfordringen med å snakke om hva vi kan gjøre for den gruppen som nå var nevnt; de enslige mindreårige. Den beskrivelsen som statsråden gir, samsvarer godt med våre synspunkter: Lykkes vi ikke med denne gruppen, er det mange andre instanser som kommer til å få mange store bekymringer etter hvert.

Som statsråden nevner, er det riktig at dette var et vik-

tig tema også i budsjettforhandlingene før jul. Vi økte tilskuddet med 100 000 kr. Det ser vi ikke effekten av foreløpig. Men når statsråden nå skal møte KS, vil jeg gi en sterk oppfordring fra vårt parti om virkelig å gå inn i om dette nivået kan være en suksessfaktor for integrering – eller blir det motsatte – og at hun legger stort trykk på å finne de riktige incitamentene for rask bosetting av denne gruppen.

Statsråd Sylvi Listhaug [11:33:14]: Jeg kan forsikre om at en av mine hovedprioriteringer er å finne ut av hvordan vi kan gjøre dette på en god måte. Vi må også her lete etter de gode eksemplene. Det er variasjon i hvordan kommunene greier å integrere. Som det tidligere ble sagt, tjener noen kommuner penger på dette, mens andre sliter, så vi må finne disse suksessfaktorene.

Jeg kan forsikre representanten Syversen om at jeg kommer til å være like energisk når det gjelder å få til integrering som jeg er i å stramme inn. Disse tingene henger sammen, de henger tett sammen, og derfor er det så bra at vi nå har samlet dette feltet i ett departement.

Når det gjelder integrering, er det et langsiktig arbeid. Det er forskjeller på hvor godt man lykkes med hensyn til bakgrunnen fra ulike land. Jeg mener f.eks. at vi må se på ulike bakgrunn: Hva er det som gjør at f.eks. somaliere sliter på arbeidsmarkedet og sliter med å bli integrert? Hva gjør at andre grupper lykkes? Jeg tror ikke at «one size fits all», men vi må begynne med å skreddersy dette enda tettere enn vi har gjort hittil.

Marit Arnstad (Sp) [11:34:34]: Hverdagsintegreringen skjer i kommunene, og lykkes ikke regjeringen og statsråden med kommunene og kommunenes ressurser, lykkes man heller ikke med integreringen.

Senterpartiet er enig med regjeringen i at en avtalebasert bosetting er best, men en av grunnene til at det ikke er helt enkelt å få til bosetting i dag, er at man har utrygghet når det gjelder de økonomiske vilkårene. Det er et faktum at vertskommunetilskuddet er underfinansiert, det er et faktum at man også skulle økt tilskuddene til enslige mindreårige langt utover det de er i dag. Så mitt spørsmål går litt i samme retning som enkelte tidligere: Jeg skjønner at man vil gå i dialog med KS, men hvor raskt tenker regjeringen å arbeide på dette området? Er det aktuelt for regjeringen å komme tilbake allerede i revidert nasjonalbudsjett med en oversikt over de ekstrakostnadene kommunene har fått, og også med forslag til en bedret kommuneøkonomi?

Statsråd Sylvi Listhaug [11:35:31]: Vi kommer til å jobbe så raskt som overhodet mulig, og vi har tett kontakt med KS. Jeg skal selv ha møte med dem i neste uke, og da blir dette et veldig viktig tema.

Jeg er helt enig i at økonomi selvfølgelig er viktig for å få bosetting, men det er et sammensatt bilde, for som jeg sa, tjener noen kommuner allerede penger med de satsene som er i dag, mens andre sliter med å få dekket inn kostnadene. Derfor vil det selvfølgelig kreve ganske mye arbeid å gå inn i dette og se på alle sider av denne saken. Men det som vel er et tilbakevendende tema – som mange kommuner i hvert fall er enige om – er at det er helt åpenbart at vi

må se nærmere på det som har med enslige mindreårige å gjøre. Så kan disse 100 000 kr som ble lagt inn i årets budsjett, bidra til å gjøre den jobben lettere, men det vil vi se i månedene som kommer.

André N. Skjelstad (V) [11:36:37]: En ser at statsråden er offensiv fra dag 1. Venstre har vært tydelig på at språk, aktivitet og ikke minst kulturell forståelse er viktig for samfunnet vårt og for å komme videre. Statsråden kaller det selv at en skal bidra til å skape skattebetalere. Det er for så vidt ikke så ulikt vår inngang om at vi tror at aktivitet er med og bidrar tydelig til god integrering.

Derfor vil jeg spørre statsråden: Hvor langt har hun eksplisitt kommet i integreringsarbeidet? Og hvordan vil hun sørge for å være like offensiv på det sporet som hun er på andre deler av sporet i forliket – ikke minst den første delen?

Statsråd Sylvi Listhaug [11:37:21]: En del saker vil vi jobbe løpende med, bl.a. kompetansekartlegging. Det er det lagt inn penger til i budsjettet, og vi kommer snart tilbake til hvordan vi skal gjøre det arbeidet. Mange andre departementer er også inne i bildet her – NOKUT skal gjøre en jobb når det gjelder kunnskap osv., så der er Kunnskapsdepartementet med – men vi holder dette samlet og kommer til å følge det tett.

Integreringsmeldingen som kommer i mai, blir den aller viktigste saken. Noen av avklaringene på hva vi ønsker å fremme forslag om, vil komme der. Men det som er mulig å få til før, skal vi få til før.

Så tenker jeg at det er viktig å være offensiv. Men samtidig er det veldig viktig å drive litt med forventningsstyring, for det er helt klart slik at til tross for de innstrammene vi gjør, og til tross for det som skjer framover nå, så er bildet ganske usikkert når det gjelder hva som kommer til å skje i det året vi er inne i – anslaget fra UDI er på 10 000–60 000 asylsøkere. Vi vet at også når det gjelder integrering, er det viktig med forventningsstyring, for det finnes ingen «quick fix», det kommer til å ta tid. Det synes jeg det er viktig at vi også er samlet om.

Karin Andersen (SV) [11:38:39]: Jeg hører av statsrådens innlegg at hun ikke har særlig tro verken på raske saksbehandling for dem som får bli, eller på raske bosetting. Det er trist, for det er viktig – det er kanskje det viktigste for å få til god integrering.

Men hun nevnte i sitt innlegg spesielt bekymring for kvinner som gruppe. Der er SV veldig enige. Det å kunne ha egen inntekt er et av de aller viktigste virkemidlene for å kunne leve et sjølstendig liv og ta egne beslutninger, slik vi ønsker at alle kvinner skal kunne. Derfor er det viktig å fjerne ordninger som opprettholder gamle kjønnsrollemønstre, slik som kontantstøtte, og det er viktig å rette tiltak direkte mot kvinner, slik at de kan få kompetanse og komme i arbeid fort, og bryte disse tradisjonelle, konservative rollemønstrene. Der har vi Jobbsjansen, og vi har SVs forslag om å kombinere introduksjonsordningen med kvalifiserende tiltak, fordi kvalifisering kanskje er enda viktigere for kvinnene enn for mennene.

Vil statsråden se på begge disse forslagene med åpenhet?

Statsråd Sylvi Listhaug [11:39:48]: Jobbsjansen er allerede styrket med 10 mill. kr. Det er et prosjekt som jeg forstår fungerer veldig bra, og jeg kommer til å besøke ett av disse tiltakene for å ta det nærmere i øyesyn. Jeg har den holdningen at det er viktig å være ute i felten og se det, føle på det og snakke med dem som er der, for å få under huden hvordan ting fungerer – så det kommer jeg til å gjøre.

Jeg vet ikke helt hva representanten Karin Andersen sikter til når hun sier at jeg ikke har tro på raskere bosetting og saksbehandling. Jeg skjønner ikke hva det var av det jeg sa, som fikk henne til å dra en slik slutning. Tvert imot må vi jobbe for både å få til raskere saksbehandling og raske bosetting, og i mellomtiden må vi også se på hvordan mottaksapparatet vårt fungerer.

Et av forslagene som ligger her, gjelder dette med integreringsmottak. Det å komme raskere i gang med integreringen for dem som etter all sannsynlighet skal være her, er veldig viktig for å få folk til raskt å kunne stå på egne bein. Så her er det mange gode forslag som vi kommer til å følge opp.

Presidenten: Replikskordskiftet er over.

Ingjerd Schou (H) [11:41:08]: Innvandrings- og asylfeltet er et følsomt politisk område, et viktig politisk område – og det av mange grunner. Én ting er det forholdet at det er forholdsvis polariserende. En annen er at ulik bruk av retoriske virkemidler bidrar til å avstedkomme debatter, selv der kanskje grunnlaget for enighet reelt sett er større enn det kan virke. Men begge disse forhold overgås av at det er et utrolig viktig område. Det angår mennesker i Norge som har kommet hit etter å ha vært på flukt, hvor den politikken vi fører og retorikken vi bruker, er med på å påvirke hvor mange som kommer til landet, i hvilken grad vi klarer å skille mellom dem som har krav på opphold og dem som ikke har det, hvordan vi evner å ta imot dem som får bli og å returnere dem som skal ut, og ikke minst – hvordan de som kommer, klarer å integrere seg i det norske samfunnet og være selvforsørgende og aktive samfunnsdeltakere.

Norge har en plikt til å hjelpe mennesker i nød og til å gi beskyttelse mot forfølgelse. Vi har også et ansvar for å gi dem som kommer hit et best mulig utgangspunkt for å etablere et nytt liv i Norge. Og oppgaven med å ta imot, bosette og integrere flyktninger og asylsøkere i et så stort omfang vil være krevende for utlendingsforvaltningen, men først og fremst for kommunene.

Det aller viktigste målet som alle tiltak bør rettes inn mot, er å få dem som kommer hit til landet, asylsøkere som får opphold, raskt ut i arbeid. Det må være en klar forventning om at kommer du til Norge, så skal du arbeide. Det skal være krav til aktivitet.

Deltakelse i arbeidsliv og gode norskkunnskaper er også nøklene til inkludering. Arbeid gir tilhørighet, fellesskap og nettverk, og det gir også mulighet for selvhjelpenhet. Arbeidsinntekt gir også mulighet for å komme inn på boligmarkedet.

Høyre er opptatt av veldig mange av disse områdene, men jeg har lyst til særlig å påpeke det å styrke innvandrerkvinnenes posisjon og yrkesdeltakelse i det norske samfunnet. Integreres en kvinne, integreres ikke bare et enkelt individ, men en hel familie. Nyankomne må være villige til å følge våre lover og regler, til å lære seg norsk og til å arbeide og å delta i samfunnet. Det er slik at integrering aldri er helt problemfritt, men det er heller ikke håpløst. Her har vi alle et ansvar.

Statsministeren sa i sin nyttårstale:

«I Norge har vi ingen ghettos. Ingen steder hvor unge bare opplever håpløshet.»

Vi må klare å holde fast ved dette. Alle som vokser opp i Norge, må oppleve at vårt samfunn gir dem som arbeider hardt og står på, muligheten nettopp til å lykkes. Samtidig er det slik at staten kan tilby de beste ordningene og de beste systemene, men kan ikke alene sørge for at flyktningene blir en del av det norske samfunnet.

Høyre vil være med på å skape en velkomstkultur i kommunene, hvor frivilligheten, næringslivet og sivilsamfunnet spiller en større rolle. Skal våre verdier vinne, må vi også få det til i det vi kaller hverdagsintegreringen. Her kan vi alle bidra.

Alternativet til ikke å lykkes med integreringen er økte forskjeller mellom innvandrere og den øvrige befolkningen og enorme kostnader over stønadsbudsjettene. Alle vil vinne hvis vi lykkes med integreringen, og alle vil nettopp tape hvis vi ikke gjør det. Med dette i minnet må jeg si at jeg er stolt av å være en del av et bredt flertall som i dag vedtar viktige virkemidler for en bedre integrering.

Vi har sett over politiske skillelinjer, vært villig til å justere primærstandpunkter og søke å finne sammen – og vi har klart det. Gjennom det tar Stortinget en aktiv rolle i hvordan norsk innvandrings- og asylpolitikk skal være i fremtiden. Den brede enigheten er også en styrke for å kunne lykkes. Asylsøkere som kommer hit, vil nå møtes av et samlet politisk Norge, som både møter dem med positive virkemidler for integrering og med plikter og krav til å ta ansvar selv. Det er en viktig forutsetning for å kunne lykkes – og lykkes må vi.

Presidenten: De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Heidi Greni (Sp) [11:46:12]: Stortinget har gjennom de to inngåtte avtalene tatt ansvar for å legge samlende føringer for politikken på innvandringsfeltet. Seks partier står bak avtalen og skaper et bredt flertall for asyl- og integreringspolitikken. Det er jeg glad for.

Senterpartiet tok tidlig til orde for at innvandringspolitikken burde forankres i brede avtaler mellom partiene. Det er flere grunner til det. For det første har de store flyktningstrømmene til Europa og de dramatiske forholdene flyktningene opplever underveis, skapt et stort behov for å etablere nye og samlende løsninger. For det andre har muligheten til samlende løsninger blitt utfordret sterkt av ett av regjeringspartiene, som har markert seg gjennom en innvandringspolitikk som ikke har støtte i stortingsflertallet.

Mens vi i dag drøfter felles løft for god integrering av flyktningene, diskuteres nå høringsnotatet om endringer i utlendingsloven som kom fra regjeringen i mellomjula, i kommunene og blant høringsinstansene for øvrig. Det er viktig å understreke at dette er to sider av samme sak. Hvordan vi møter flyktningkrisen og dem som søker asyl i Norge, virker inn på muligheten til å gjennomføre en god integreringspolitikk.

Jeg har sett at det den siste tiden har vært debatt om begrepet «streng og rettferdig asylopolitikk» i forhold til begrepet «human og rettferdig asylopolitikk». Sett fra mitt og Senterpartiets ståsted må alle begrepene med. Norsk asylopolitikk skal være human, rettferdig, men også streng. Individuer som søker asyl og opphold i Norge, skal ha trygghet for at vi setter menneskeverd i fokus og at rettsikkerheten ivaretas. Men det er også slik at ikke alle som søker asyl, skal få opphold i Norge. De som ikke har rett til opphold, må returneres. Derfor må strengheten ivaretas gjennom at asylsøkere uten rett blir returnert raskt.

Human, rettferdig og streng er Senterpartiets forutsetninger for de innvandringspolitiske løsningene vi i løpet av våren skal nedfelle i vedtaks form fra Stortinget. I en slik helhetlig tilnærming er det ikke plass til stigmatiserende utsagn som at flyktningene blir båret på gullstol inn i landet, eller at norsk asylopolitikk lider under et godhetstyran- ni.

Kapittel to i dokumentet omhandler barn på flukt. Enslige, mindreårige asylsøkere har blitt en stadig større andel av dem som kommer. Det er en særlig sårbar gruppe. Jeg er derfor glad for at denne gruppen blir så grundig drøftet. Et forsvarlig opplegg for disse og en rask bosetting er viktig. Men kommunene vegrer seg for å ta ansvar for bosetting, ikke minst etter at finansieringen til barnevernstiltak for disse har blitt vesentlig svekket. Derfor vil jeg understreke behovet for en rask oppfølging av særlig punkt fem under kapittel tre om Barn på flukt. Fullfinansiering av denne ordningen er en forutsetning for god integrering.

Mudassar Kapur (H) [11:49:33]: Nå er det jo stor enighet i denne salen om veien videre for integrering, men jeg vil si én ting på generelt grunnlag, for det kan virke sånn noen ganger når man hører enkelte av mine rød-grønne medrepresentanter, som at integreringsutfordringen først har oppstått nå. Jeg må minne om at i alle de årene den forrige regjeringen hadde ansvaret, var det faktisk sånn at integreringsarbeidet bare tuslet og gikk, uten at man tok mange av de nødvendige grepene som man tar nå, og som vår regjering har gått i bresjen for. Vi vet at introduksjonsordningen, som ble innført av daværende kommunalminister Erna Solberg, også bare har tuslet og gått i årene under de rød-grønne – uten nødvendig fornyelse, uten at man har tatt inn over seg hva det betyr at bare fire av ti kommer ut i jobb eller utdanning etter introduksjonskurs. Så tiden var moden for fornyelse, men det er ingen tvil om at den situasjonen vi står i nå, har aktualisert dette mer enn noen gang. Derfor er jeg også veldig glad for at Stortinget har funnet sammen i et stort flertall, og jeg merker meg at selv de to partiene som av diverse årsaker har valgt å stå utenfor forlikene, varsler at de kommer til å

stemme for det meste. Dermed er det et så å si enstemmig storting som står bak dette.

Jeg vil også si at vi som politikere må ha følgende inn- gang til dette, for dette er ikke et stykke enkelt arbeid, og jeg synes statsråden sa det veldig fint – dette blir ingen «quick fix». Jeg tror at vi må igjennom ganske tøffe tak. Det betyr tøffe valg i innstrammingsdelen, det betyr tøffe krav når vi skal integrere, men som politiker må jeg ha en grunnleggende tro på at de beste historiene når det gjelder integrering, fortsatt ligger foran oss. Jeg tror ikke at jeg, f.eks., tilhører den siste generasjonen med minoritetsbak- grunn som fikk en fair og god sjanse til å bli integrert i Norge. De beste historiene ligger foran oss, og for å få til det vedtar vi en del viktige ting i dag.

Det er særlig tre pilarer vi må se nærmere på, som ligger i dokumentet, og som vi må adressere raskt i integrerings- meldingen også. Det er for det første at integreringen må starte tidligere, gjerne allerede i mottak, for det andre at vi må ha en bosettingsmodell som får folk raskere ut i kom- munene, slik at de kan starte livet sitt mye raskere enn det de gjør i dag, og for det tredje at vi må ha en fullsten- dig gjennomgang av dagens introduksjonsordning, slik at resultatene blir bedre og forskjellene mellom kommunene utjevnet når det gjelder kvalitet.

Karin Andersen (SV) [11:52:44]: Den aller siste delen av Kapurs innlegg tror jeg vi alle sammen er enig i. Det er derfor SV har fremmet egne forslag om dette som er tydelige og konsistente, i motsetning til en del av de vage forslagene som ligger her i dag.

Jeg har merket meg at det er ikke én representant som har tatt til orde for fordelene ved å hindre familiejenfor- ening for dem som faktisk får bli i Norge i dag, noe som av flertallet er ansett som så viktig at de til og med måtte gjenta et forslag som ble vedtatt i nøyaktig samme ordlyd før jul av det flertallet i dette forslaget. Det må jo bety at de mener at det å være utrygg for sin familie, sitte og vente på dem, være redd for dem, skal være en fordel, at det liksom skal være en gulrot man skal vente på. Jeg må bare innrøm- me at det for SV er helt uforståelig. Det er også etter vårt syn i strid med menneskerettighetene og retten til familie. Så jeg ber innstendig flertallet om å tenke seg om – nettopp fordi vi ønsker god integrering.

Så sa representanten Schou at i Norge skal det være slik at hvis man arbeider hardt, så skal man lykkes. Det er SV enig i, men det skal også være sånn at man ikke havner i elendighet hvis man er uheldig og blir sjuk og ufør. Det kan skje alle, det tror jeg vi må huske på.

Jeg har helt til slutt lyst til å ta opp et annet tema – man kappes litt om å snakke om vanskelige ting her i dag. Vi har snakket om integrering av kvinner, som er vanskeligere enn for menn fordi det finnes noen gammeldagse, tradisjo- nelle og konservative strukturer. Da er vi nødt til å ha pro- gram spesielt rettet mot kvinner, og vi er nødt til å slutte å betale kvinner for å holde seg unna arbeidslivet og ungene sine unna barnehagen. Vi er heller nødt til å betale for at de kvalifiserer seg godt. Det siste er at i SVs forslag har vi et bredt punkt om at man må forsterke arbeidet mot ekstreme holdninger og radikaliserings mye mer enn det vi har gjort

i dag. Det finnes en handlingsplan mot radikaliserings og voldelig ekstremisme, men den er ikke finansiert, og den er ikke fulgt opp i alle politidistrikt. Det må gjøres. Stortinget må forsterke finansieringen av de forebyggende tiltakene, og man må også sikre at SALTO-programmet, som er vedtatt, fungerer i alle politidistriktene, og at SLT-koordinatorene fungerer i alle kommunene. Det er veldig viktig å være oppmerksom på barn og unge som er utsatt for mobbing, omsorgssvikt og vold. Noen av disse ungene og ungdommene er helt alene, uten voksenpersoner som kan passe på dem, og er sånn sett i stor fare. Dette er det utrolig viktig at vi lykkes med, både for samfunnet og for de enkeltmenneskene det gjelder.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 1.

Sak nr. 2 [11:55:55]

Innstilling fra transport- og kommunikasjonskomiteen om samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 115/2015 av 30. april 2015 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordning (EU) nr. 181/2011 om passasjerers rettigheter ved buss- og turvogntransport (Innst. 127 S (2015–2016), jf. Prop. 6 S (2015–2016))

Presidenten: Etter ønske fra transport- og kommunikasjonskomiteen vil presidenten foreslå at taletiden blir begrenset til 5 minutter til hver partigruppe og 5 minutter til medlem av regjeringen.

Videre vil presidenten foreslå at det blir gitt anledning til inntil seks replikker med svar etter innlegg av medlem av regjeringen innenfor den fordelte taletid, og at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Hans Fredrik Grøvan (KrF) [11:56:49] (ordfører for saken): Denne saken bør ses i sammenheng med Prop. 85 L for 2013–2014 om endringer i yrkestransportloven som Stortinget behandlet i 2014. Lovendringene som ble gjort den gang, var nødvendige for gjennomføringen av forordningen. Prop. 6 S for 2015–2016 er derfor en oppfølging av tidligere sak.

Forordningen handler om å gi bedre rettigheter til busspassasjerer, og da med et spesielt fokus på rettigheter til personer med nedsatt funksjonsevne eller redusert bevegelse.

Det handler om å fastsette busselskapenes erstatningsansvar og forpliktelser ved ulykker, kansellering og forsinkelser, minimumskrav til reiseinformasjon samt regler om opprettelse av en klagenemnd for behandling av klager fra busspassasjerer.

Forordningen forbyr diskriminering basert på nasjonalitet for all rutetransport og gir passasjerer med nedsatt funksjonsevne eller redusert bevegelse befordringsrett på all rutetransport. Videre forbyr forordningen diskriminering ved reservasjon og utstedelse av billetter, samt ved på- og avstigning. Videre pålegges busselskap, billettutste-

der og reisebyrå visse plikter i de tilfeller en person med nedsatt funksjonsevne nektes ombordstigning på grunn av sin reduserte bevegelse.

Forordningen harmoniserer regelverket for denne transportsektoren med de reglene som gjelder for passasjerrettigheter innenfor luftfart, jernbane og sjøfart.

Det er en samlet komité som støtter det framlagte forslaget. På ett punkt deler komiteen seg. Det gjelder oppfølging av en sak knyttet til assistansetjenester for personer med nedsatt funksjonsevne.

Det er altså slik at forordningen pålegger medlemsstater å utpeke bussterminaler hvor det skal ytes gratis assistanse til personer med nedsatt funksjonsevne. Transportører som har faste ruter over 250 km, og terminaloperatører skal tilby kostnadsfri assistanse. Da Stortinget behandlet saken i 2014, var komiteen opptatt av nettopp dette. I komiteens innstilling den gangen viste komiteen til at behovet for assistansetjenester er like stort ved korte reiser. Komiteen ba derfor departementet gi en oversikt over hvordan dette ivaretas lokalt, og departementet ble bedt om å vurdere hvordan en eventuelt kunne sikre en organisering og finansiering av assistansetjenester på terminaler som også omfatter den fylkesinterne kollektivtrafikken, hvor det er flest reisende.

Flertallet i komiteen, bestående av Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Venstre, finner nå grunn til å påpeke at departementet i proposisjonen ikke adresserer dette. Flertallet mener det er kritikkverdig dersom departementet ikke har fulgt opp saken på en tilfredsstillende måte. Høyre og Fremskrittspartiet på sin side påpeker at departementet i utkastet til forskrifter ikke skiller mellom passasjerer på en bussrute som har planlagt rute-lengde på, over eller under 250 km. Tilbudet om assistanse blir etter deres syn dermed tilgjengelig for alle reisende på de utpekte terminalene. Jeg skal ikke dvele lenge ved dette, og det er positivt dersom intensjonen følges opp. Men det må sies at departementet burde ha svart ut komiteens anliggende her. Komiteen ba eksplisitt om en oversikt, og departementet ble bedt om å vurdere organisering og finansiering. Det ble ikke gjort.

Men alt i alt, det som er det viktigste her – tross alt – er at det er enighet i komiteen om saken, og om sakens substans.

Komiteen tilrår enstemmig at Stortinget gir samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning i denne saken.

Karianne O. Tung (A) [12:01:16]: Stortinget behandler i dag en forordning som skal bedre busspassasjerens rettigheter, med spesielt fokus på rettigheter til personer med nedsatt funksjonsevne eller redusert bevegelse.

Forslagene innebærer først og fremst en styrking av busspassasjerers rettigheter, men sørger også for at passasjerens rettigheter i langt større grad enn tidligere blir harmonisert uavhengig av om en som passasjer foretar en reise i luften, på jernbanen, på sjøen eller på veien.

Dette er et gledelig og nødvendig tiltak, som Arbeiderpartiet støtter helhjertet opp om.

Arbeiderpartiet mener at alle sammen skal med, også i

satsingen på kollektivtrafikk. Dette bidrar til trygghet for den enkelte og at folks muligheter avhenger mindre av lommeboka. Da er det viktig at vi fortsetter å styrke samfunnstrekkene som har gjort Norge til det landet det er i dag, og dette forslaget bidrar til det.

Målet er et universelt utformet samfunn i 2025. Noen vil være avhengig av ulike former for hjelp for å kunne komme seg ut av hjemmet og for å kunne ta del i kollektivtransporten. Dagens vedtak vil gjøre det enklere for folk flest å komme seg ut og ta del i denne trafikken.

Det er imidlertid en utfordring i behandlingen av denne saken at departementet i proposisjonen ikke omtaler organisering og finansiering av assistansetjenester som forutsatt av Stortinget i Innst. 254 L for 2013–2014. Arbeidet med å kartlegge i hvilken grad behovet for assistansetjenester er ivaretatt lokalt, har først startet nå, etter at Stortinget har etterspurt arbeidet.

Det kan være problematisk at kostnadene ved klageordningen, assistentordningen, opplæring og service belastes selskapene alene. Uten videre føringer eller kompensasjoner er det her en betydelig risiko for at staten nå løfter utgiftene i forordningen over på kollektivbrukerne, og de økte kostnadene må dekkes gjennom økte priser. Dette kommer på toppen av momsøkningen, og kompenseres slettet ikke alle transportselskapene som rammes. Konsekvensen kan bli høyere billettpriser, som ikke akkurat er et stimulerende tiltak for å få flere til å reise kollektivt. Jeg forutsetter at departementet følger utviklingen nøye og setter inn nødvendige tiltak dersom en negativ trend for bruk av kollektivtrafikk får fotfeste.

Jeg er urolig for framdriften med hensyn til å nå målet om et universelt utformet transportsystem i 2025. Flere organisasjoner brakte også dette på banen i forbindelse med transportkomiteens høring om statsbudsjettet for 2016. Denne saken er et skritt i riktig retning, men jeg registrer at initiativet kommer fra EU og ikke fra regjeringen selv.

Det er ett av hovedmålene i Nasjonal transportplan, Meld. St. 26 for 2012–2013, at transportsystemet skal bli universelt utformet. Dette er en NTP og en hovedmålsetting som regjeringspartiene og samferdselsministeren har stilt seg bak.

Arbeidet med et universelt utformet transportsystem må prioriteres høyere av regjeringen, slik at vi faktisk når målsettingen vi selv har satt – ikke for å oppnå en målsetting i seg selv, men for at alle sammen skal ha mulighet til å delta, og for at de som er avhengig av hjelp, faktisk skal kunne komme seg ut av hjemmet og få mulighet til å kunne ha et så normalt liv som mulig.

Med de bemerkningene som undertegnede nå har kommet med, vil Arbeiderpartiet, slik som saksordføreren redegjorde for, støtte komiteens innstilling i saken.

Nils Aage Jørgstad (H) [12:05:19]: Det siste innlegget fikk meg til å ta ordet for å sette ting litt i perspektiv.

Dette er en sak som dreier seg om et direktiv fra EU som gjelder en bestemt transportform – de lange transportene. Men vi må ikke glemme at hovedansvaret for kollektivtransporten i dette landet ligger i fyl-

kene. Det er de som frakter mesteparten av passasjerene.

Når det gjelder å legge til rette for funksjonshemmede og legge til rette for transport slik at alle kan bruke den, er det et stort ansvar som fylkene har. Statens rolle i dette er egentlig å sørge for at rammebetingelsene er til stede, og det er gjort gjennom en lang rekke tiltak. De senere årene er det blitt bevilget penger til universell utforming. Jeg tror fylkene gjennom sine anbudsrunder når det gjelder busser, som er den store transportøren i dette landet, har lagt spesielt vekt på at de som får anbudene, har transportmidler som er spesielt tilrettelagt også for funksjonshemmede.

Når det gjelder det kravet som vi påpekte i høst, gjaldt det å se dette i sammenheng – de lange transporter med de lokale transportene som fylkene først og fremst har ansvaret for. Det har med betjening på de store kollektivterminalene å gjøre. Det er et oppdrag som regjeringen har fått, og som statsråden sikkert vil svare på. Men poenget er at dette skulle rapporteres tilbake til Stortinget på en egnet måte. Så er spørsmålet om dette var den egnede måten å gjøre det på, eller om det er andre måter å melde tilbake til Stortinget om hva man egentlig har gjennomført i denne typen sak. Statsråden vil sikkert svare på det som nå har kommet.

Jeg vil nok en gang understreke at det ligger et spørsmål her om hva som er fylkets ansvar, og hva som er statens ansvar. Jeg tror ikke man må overdimensjonere denne saken, som egentlig gjelder en liten del av transporten, og at den blir lagt til grunn for den tilstanden vi har i kollektivtransporten generelt sett i Norge. Jeg tror både NSB og de ulike lokale transportselskapene – Ruter, som jeg kjenner godt til, som har 60 pst. av landets kollektivtransport – tilrettelegger for dette hele tiden. Dette gjelder et EU-direktiv og derfor hadde vi vel egentlig ikke tenkt å ta dette som noen stor debatt, for dette er en oppfølging av et tidligere vedtak vi allerede har fattet. Det må settes i det perspektivet først og fremst.

Statsråd Ketil Solvik-Olsen [12:08:33]: Som foregående talere har vært inne på: Det å ha god kollektivtransport er viktig i et samfunn, spesielt for folk som er avhengige av å få hjelp når de skal ut og reise. En må sørge for at en har en kollektivtransport som har både en dekning og en frekvens som gjør at den er relevant i deres hverdag, og at en får assistanse til å bruke kollektivtransporten når de trenger det. Det er en viktig sak som denne regjeringen jobber med, og som vi også vet at tidligere storting har vært veldig opptatt av. Dette er et bidrag i den retningen.

Det er noen som påpeker at det er påfallende at det er en EU-forordning som gjør at dette kommer på plass. Ja, dette er en EU-forordning som ble vedtatt i EU i 2011. Hvis en skal begynne med en polemikk om tidspunkt, kan en også spørre seg hvorfor ikke det kom noe tidligere. Jeg synes ikke det er verdt å debattere. Denne debatten bør heller handle om at vi nå får på plass mange rettigheter for busspassasjerer, som gjør at de står sterkere stilt nå enn før. Det er altså ikke en svekkelse, men en klar styrking. Og det skal vi jobbe videre med. Forordningen legger til rette for at funksjonshemmede og folk med bevegesutfordringer lettere vil kunne ta buss, og hvis det

skjer noe, får de også mer formelle kanaler der de kan klage.

Dette kommer sammen med at vi har økt satsingen på jernbane med over 50 pst. de siste to årene, og at de største byene har fått en kraftig økning i bevilgninger til å drifte kollektivtransport og investere i infrastruktur. En by som Oslo har altså i 2014 og 2015 gjennom belønningsordningen for kollektivtransport fått 715 mill. kr, mens en i 2012 og 2013 fikk til sammen 180 mill. kr – altså en firedobling. Det gjør kommunene og fylkeskommunene bedre i stand til å levere kollektivtjenester til alle – også til dem med bevegelseshemming.

Det er viktig at vi fortsetter dette arbeidet – at vi jobber med regelverket, at vi jobber med den offentlige finansieringen, men også at hver enkelt transportør og hvert enkelt fylke som står ansvarlig for kollektivtransporten, ser på hvordan deres tjenester kan bli bedre, både innenfor det de er lovpålagt, og innenfor det som går under kategorien service, det å hjelpe.

Vi har mange møter med de funksjonshemmedes organisasjoner. Det står fast på programmet minst hvert halvår. Da får vi mange innspill fra disse gruppene om hva som fungerer, og hva som ikke fungerer – hvilke tjenester og lovpålagte oppgaver de mener de ikke får, som de skulle hatt. Dette er det viktig for oss å få tilbakemelding om, for da kan vi se hva det er som gjør at ting svikter. Handler det om økonomi, handler det om organisering, eller handler det om at ansvaret ikke er tydelig nok? De samme organisasjonene kommer med mye som de skulle ønske kom i tillegg. Noe koster penger, andre ting handler bare om å se på prinsipp. Vi er veldig lydhøre for at vi skal jobbe sammen med disse gruppene videre, for å tilfredsstille dem best mulig og få en best mulig kollektivtransport som de kan nytte seg av. Det som er bonusen her, er at hvis en får en bedre kollektivtransport for funksjonshemmede, vil den som regel også bli bedre for alle andre som reiser. Dermed er det en vinn-vinn-situasjon å ta dette på alvor.

Vi kommer til å følge utviklingen nøye. Jeg hører grundig på det som blir sagt fra opposisjonspartiene. Det tar vi med oss videre. Men jeg mener at et suksesskriterium her er å følge med på de overordnede trafikk tallene – om vi får en fortsatt vekst eller om det blir en stagnasjon, som enkelte her frykter. Blir det en stagnasjon, er det åpenbart at en ikke har gjort ting godt nok, men får vi en ytterligere vekst, viser det at dette er med å styrke tilbudet ytterligere. Vi kommer også til å være veldig oppmerksomme på enkelthendelser.

Hvis det er slik at en vedtar en forordning, og at en har rett i at dette verken er finansiert eller organisert, antar jeg at vi vil få høre veldig mange klager – ikke nødvendigvis til departementet direkte, men til klagenemnden som blir opprettet. Det er også et signal som vi må ta med. Jeg skal ikke sitte stille og se på at en får en bunke med klager som kommer til en klagenemnd, hvis problemet faktisk er organiseringen og finansieringen. Da må vi se på det vi som politikere kan håndtere.

Jeg skal ikke gå gjennom alle de rettigheter og krav som stilles. Det står godt beskrevet i sammendraget i innstillingen.

gen. Vi mener at dette er et godt skritt i riktig retning. Jeg er glad for at Stortinget vedtar dette. Jeg hører hvor det er uenighet, og jeg skal sørge for at dette blir fulgt opp på en best mulig måte – for jeg tror at vi enes om målene her, alle sammen.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Karianne O. Tung (A) [12:13:37]: Som jeg var inne på i mitt innlegg i sted, kom flere organisasjoner med bekymringer om transportkomiteen i forbindelse med høringene om statsbudsjettet for 2016. Bekymringen gjaldt muligheten for å nå målet om et universelt utformet transportsystem i 2025. Jeg har derfor et ganske enkelt spørsmål til statsråden: Hvilke konkrete grep vil statsråden ta for å nå målet om et universelt utformet transportsystem i 2025?

Statsråd Ketil Solvik-Olsen [12:14:08]: De målene som er satt, står vi bak, og vi jobber for å innfri dem. Det handler om bevilgninger, det handler om å sørge for at vi jobber godt med organisasjonene for å definere prioriteringsrekkefølgen, og det handler om å jobbe tett med f.eks. Jernbaneverket og Vegdirektoratet for å sørge for at det er et fokusområde også for dem.

Jeg er veldig opptatt av at vi, når vi gjennomfører disse tiltakene, også skal se om vi kan gjøre ting på en smartere måte, om vi kan organisere ting annerledes for å få mer igjen for pengene og utfordre systemet på den måten. Jeg opplever at jeg får veldig god respons – både fra de funksjonshemmedes organisasjoner og fra de statlige etatene som skal gjøre den fysiske jobben sammen med fylkene – på det at vi ser på mulighetene, ser på prioriteringsrekkefølgen, slik at vi rett og slett når målene raskest mulig og til en lavest mulig kostnad.

Karianne O. Tung (A) [12:15:01]: Mener statsråden at målet om et universelt utformet transportsystem i 2025 er innenfor rekkevidde, og kan man eventuelt nå det målet tidligere enn 2025?

Statsråd Ketil Solvik-Olsen [12:15:13]: Jeg har ikke lyst til å spekulere i om vi om ti år vil nå en målsetting. Vi har i mange saker som Stortinget har håndtert under tidligere regjeringer, vært veldig opptatt av en dato i stedet for å bruke tiden på faktisk å gjennomføre tiltakene. Jeg er opptatt av at vi nå bruker tiden på tiltakene, og det vil være naturlig at vi, når vi behandler f.eks. Nasjonal transportplan, tar en evaluering av hvor vi står, og hva vi må gjøre videre for at de målsettingene som på en måte er vedtatt på tvers av Nasjonal transportplan, blir innfridd på en best mulig måte. Men det er ingen tvil med de bevilgningene og den tilnærmingen vi har, om at dette er et av de områdene vi jobber hardt med, og som skal ivaretas. Vi har ingen grunn til å tro at vi ikke skal nå målsettingene på det nåværende tidspunkt.

Karianne O. Tung (A) [12:16:01]: For å stille spørsmålet på en litt annen måte: Vil statsråden videreføre denne målsettingen i sitt forslag til ny nasjonal transportplan?

Statsråd Ketil Solvik-Olsen [12:16:11]: Jeg tror, som jeg også sa i innlegget mitt, at vi alle deler ønsket om hva vi skal få til. Det å få flere til å reise kollektivt er også en viktig del av det å gi et mobilt samfunn til alle som et alternativ. Det handler om frekvens og omfang av kollektivtransporten og om universell tilgjengelighet, at folk faktisk kan bruke det selv om de har funksjonshemninger. Jeg mener at vi kan nå de målene, absolutt, det har jeg jo akkurat sagt. Hva vi kommer til å skrive inn i Nasjonal transportplan, kommer Stortinget til å få vite når vi legger den fram. Det er ingen grunn til nå å tro at vi kommer til å begynne å endre på slike overordnede målsettinger.

Presidenten: Replikordskiftet er over.
Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 2.

Sak nr. 3 [12:16:55]

Innstilling fra transport- og kommunikasjonskomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Hans Fredrik Grøvan, Olaug V. Bollestad, Rigmor Andersen Eide og Geir Sigbjørn Toskedal om obligatoriske promilletester for piloter og kabinpersonale (Innst. 126 S (2015–2016), jf. Dokument 8:3 S (2015–2016))

Presidenten: Etter ønske fra transport- og kommunikasjonskomiteen vil presidenten foreslå at taletiden blir begrenset til 5 minutter til hver partigruppe og 5 minutter til medlem av regjeringen.

Videre vil presidenten foreslå at det blir gitt anledning til inntil seks replikker med svar etter innlegg fra medlem av regjeringen innenfor den fordelte taletid, og at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Åse Michaelsen (FrP) [12:17:49] (ordfører for saken): La meg først si at det er ikke tvil om at det er viktig å ha fokus på rus i samferdselssektoren. Det har også komiteen uttrykt veldig tydelig i behandlingen av dette Dokument 8-forslaget.

I utgangspunktet ble det altså fremmet fire forslag. Et av de forslagene er tatt ut, og et er modifisert. To henger igjen, og et ekstra er blitt hengt på. De som leser saken, vil se at komiteen har jobbet godt, og ikke minst har tilpasset det til stoda slik den er nå.

Så har det i utgangspunktet vært viktig for komiteen å støtte at Luftfartstilsynet først må få lov til å gjøre ferdig utredningen om misbruk av rusmidler i luftfarten før det er aktuelt å gjennomføre f.eks. regelendringer. Komiteen mener imidlertid at det er viktig at det vurderes muligheter for en midlertidig styrket kontrollinnsats innenfor rammen av dagens regelverk, og hele komiteen går inn for hyppigere kontroller opp mot alkoholmisbruk. Det har vært en av grunnene til at komiteen fremmer forslag om å vurdere muligheten for å få til hyppigere kontroll.

Så vil vi også bemerke at luftfarten i Norge faktisk er preget av høy sikkerhet, og videre at alle aktørene innen

luftfarten jobber med god sikkerhet som formål. Det er vel et av områdene der det tydeligst er høye krav til hvordan en forholder seg til regelverket, ikke minst er det også krav til testing osv.

Når det gjelder forslaget slik det har blitt fremmet fra Kristelig Folkepartis representanter her, føler vi fra regjeringens partienes side at det kanskje er litt snevert. Det er bare en liten del av det som vi faktisk bør være opptatt av. Vi vil selvfølgelig påpeke at den uheldige episoden i august med berusede besetningsmedlemmer er en viktig påminnelse om at sikkerhetsarbeidet er en kontinuerlig prosess, og at bruk av rusmidler er en sikkerhetsutfordring for flere deler av transportsektoren. Men jeg tror at veldig mange tror at et crew som kommer til en flyplass, kommer inn i terminalen og går ut til flyet. Sånn er det faktisk ikke. Et crew som kommer til en flyplass, skal gjennom mange kontrollposter. Det møter først på sine egne kollegaer – eller andre kollegaer – i et eget rom, hvor en diskuterer flyruter og henter ut viktige papirer som en trenger for transporten. Det er det første stedet hvor crewet møter andre personer ansikt til ansikt. Det andre stedet er når crewet kommer ut til gate. Der møter crewet teknisk personell, det møter gate-personell, det møter andre aktører for drivstoffplanlegging osv., hvor en faktisk også har muligheten til å kunne avdekke et eventuelt alkoholforbruk. Og så er det veldig tydelige krav til alle ansatte som jobber i luftfarten: Terskelen for å melde fra er veldig lav, for en vet hvilke konsekvenser det kan ha. Så det uten videre å kunne komme seg helt inn i en cockpit og fremdeles ikke ha blitt rapportert, skjer ytterst, ytterst sjelden. Derfor må en kanskje tenke på tidsbruken med hensyn til å skulle ha en obligatorisk alkotest, slik Kristelig Folkeparti her fremmer forslag om. Jeg ble kanskje litt forundret da jeg som saksordfører hørte på nyhetene at en mente en ville få gjennomslag for dette i salen i dag. Det er litt rart, for et konkret forslag om obligatorisk testing ligger ikke til behandling nå.

Det jeg mener at vi skal ha fokus på, er alt rundt bransjen. Trygghet i luftfarten er et viktig mantra tverrpolitisk, og regjeringens partiene, Høyre og Fremskrittspartiet, er ekstra opptatt av nettopp dette med gode arbeidsforhold. Vi er opptatt av psykiske utfordringer, økt bruk av kontroller, som sagt, også opp mot pillemisbruk. «Fatigue» – altså utmattelse – ser vi også, og dette som kalles «not fit for flight»-problematikken. Det betyr at crewet selv skal gi beskjed om det er «fit for flight» eller ikke, og med korte arbeidsforhold og kontrakter er det mange som kanskje strekker strikken litt langt. Dette er det viktig å ha fokus på. Jeg vet at regjeringen jobber med saker på dette området, og det gjør også Fremskrittspartiet og Høyre her på Stortinget.

Kjell-Idar Juvik (A) [12:23:05]: Avdekning av bruk av rusmidler i luftfarten er særdeles viktig, og alle forstår at det kan få store konsekvenser om man ikke klarer å avdekke dette.

Arbeidet med nulltoleranse for alkoholmisbruk og misbruk av andre rusmidler i luftfarten kan ikke tas for gitt. Dette ble vi sterkt minnet på ved hendelsen i august i fjor,

hvor fire av fem besetningsmedlemmer hos Air Baltic var beruset.

Luftfartstilsynet sier at det kan være grunn til å anta at rusmiddelbruk blant besetningsmedlemmer utgjør en viss sikkerhetsrisiko i Norge. Luftfartstilsynet viser til at en i utgangspunktet veldig sjelden opplever luftfartsulykker og andre luftfartshendelser i Norge hvor det avdekkes misbruk av alkohol eller andre rusmidler. Men historiske data viser likevel at det på verdensbasis forekommer en ulykke med passasjerfly hvert andre til hvert tredje år som kan relateres til påvirkning av alkohol eller medikamenter. Luftfartstilsynet kjenner ikke til at det foreligger undersøkelser eller statistikk om rusmiddelmisbruk i tjeneste blant flyvere i norske luftfartsselskaper.

Det er viktig at vi ikke lager særnorske regler, men jobber for å få internasjonale og/eller europeiske retningslinjer. EU jobber nå med felleseuropeiske regler, og det er viktig at vi er en aktiv pådriver for å få på plass dette i tett samarbeid med våre nordiske kollegaer.

Arbeiderpartiet er med på flertallsvedtakene. Vi har i tillegg støttet Kristelig Folkepartis forslag om å vurdere regelendringer som sikrer at promillekontroller av piloter og kabinpersonell implementeres i rutinene, og vi registrerer at dette er et tiltak som Luftfartstilsynet vurderer.

Men Arbeiderpartiet mener at dette ikke betyr kontroll av alle før flyvning. Vi vil derfor ikke være med på krav om alkohol i fly eller obligatorisk testing av alle på nåværende tidspunkt.

Det er viktig at vi ikke bidrar til å mistenkeliggjøre en hel yrkesgruppe, som er avhengig av tillit hos det reisende publikum. Men samtidig må det være gode rutiner for kontroll, slik at man kan avdekke avvik, og det er selv sagt vesentlig at man opprettholder stor oppmerksomhet på holdningsarbeid og rapporteringsplikten som crewet har.

Det er også viktig at man ser på utfordringene med andre rusmidler enn alkohol – jeg er enig i det som ble sagt av forrige taler. Her må man heller ikke glemme fokus på, som også ble nevnt, utmattethet, eller «fatigue», og jeg er glad for at Luftfartstilsynet også framhever dette ifølge det svarbrevet vi fikk fra statsråden. Her er det i dag et felleseuropeisk regelverk som har arbeidstidsregler som tillater piloter å arbeide opptil 15 timer bak spakene uten pause, noe som også kan skape uønskede hendelser og true flysikkerheten.

Det er derfor viktig å fokusere på bransjens regelverk, utilsiktede smutthull som er der i dag, og manglende tilsyn, slik at man også i framtida kan ha en luftfart preget av høy sikkerhet og ikke minst være sikker på at man har nulltoleranse for rusmisbruk i luftfarten.

Presidenten: Ønsker representanten å ta opp forslaget fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet som ligger i innstillingen?

Kjell-Idar Juvik (A) (fra salen): Ja.

Presidenten: Da har representanten Kjell-Idar Juvik tatt opp forslaget.

Torill Eidsheim (H) [12:27:11]: Det skal vere trygt å fly i Noreg, og norsk luftfart er prega av høg sikkerheit, med strenge rutinar som skal sikre tryggleiken til passasjerane. Å avdekkje og forhindre rusmiddelbruk i transportsektoren er eitt av områda der det er viktig med gode rutinar for kontroll. Difor er det allereie sett i gang eit arbeid i Luftfartstilsynet for å vurdere korleis ei ordning med obligatorisk rusmiddeltesting av besetningsmedlemer på fly kan innrettast best mogleg.

I Noreg har det svært sjeldan blitt avdekt ulykker som resultat av misbruk av rusmiddel i luftfarten, men til liks med transportsektoren elles, er vi i Høgre opptekne av at det òg for luftfarten blir innført gode regulerings- og kontrollgrep som er målretta. Difor er vi glade for at regjeringa allereie jobbar med kva kontrollgrep som vil vera føremålstenlege for å hindre rusmiddelbruk. I dette arbeidet er det viktig at ein ikkje snevvar det inn til berre å gjelde enkelte rusmiddel.

Dette Dokument 8-forslaget frå Kristeleg Folkeparti bidreg til å reise ein viktig debatt, men dersom vi skulle følgje oppfordringa med eit forslag til vedtak, slik som det her ligg føre frå Kristeleg Folkeparti og Arbeidarpartiet, ville det medføre ei lovendring med fokus på berre promille og alkohol på dette tidspunktet.

Etter vårt syn er det no viktigare å oppfordre til at flyselskapa og dei som jobbar med sikkerheit ved flyplassane, arbeider for å finne gode kontrollrutinar mens vi ventar på at Luftfartstilsynet kjem med si utgreiing. Dette vil ikkje krevje ei sær eigen lovendring no – berre knytt til promille.

I tillegg vil eg peike på at det er viktig at ein frå norsk side jobbar godt på europeisk nivå, sånn at vi får på plass gode felleseuropeiske reglar for rusmiddeltesting av pilotar og kabinpersonell.

Presidenten: Presidenten vil gjøre oppmerksom på at forslaget som representanten Juvik tok opp, var fra Arbeiderpartiet og Kristelig Folkeparti, ikke fra Senterpartiet, som presidenten kom til å si.

Hans Fredrik Grøvan (KrF) [12:30:25]: Episoden i august 2015 med flygerne og kabinpersonalet på Air Baltic-flyet, hvor det ble avdekket promille langt utover tillatt grense, var et varsku, slik som vi oppfatter det, om at regler og rutiner for testing av flypersonell må forbedres. Det kan ikke være sånn, som det var i dette tilfellet, at det er overlatt til tilfeldighetene hvorvidt promille blir oppdaget før en flygning eller ikke. I dag mangler det lovpålagte rutiner for denne typen kontroll. I tilfellet i august i fjor på Gardermoen var det en hotellansatt som oppdaget at flypersonellet var ruspåvirket, og varslet myndighetene.

Dagens system er etter Kristelig Folkepartis oppfatning i for stor grad avhengig av tips fra publikum eller gjennom altfor sjeldne og tilfeldige politikontroller. I forbindelse med den saken kunne politiet opplyse om at det var tatt to–tre kontroller per år på Gardermoen. Det var den vanlige frekvensen på antall kontroller. Dagens system er derfor for sårbart, og det bør etter Kristelig Folkepartis oppfatning gjennomføres strengere regulering med bedre kontrollrutiner.

Så skal vi være glad for at luftfarten i Norge i sin alminnelighet synes å være preget av høy sikkerhet. Likevel er det ikke tvil om at hendelsen i august i 2015, hvor fire av fem av personellet på det aktuelle Air Baltic-flyet var til dels sterkt beruset, er en alvorlig påminnelse om at arbeidet med nulltoleranse for alkoholmisbruk, og for så vidt misbruk av andre rusmidler, ikke kan tas for gitt.

I svarbrevet til komiteen henviser statsråden til Luftfartstilsynet, som anslår at det på verdensbasis kan være tale om ulykker med passasjerfly hvert andre eller tredje år på grunn av alkohol eller medikamenter. Basert på undersøkelser og statistikk over forekomst blant amerikanske flybesetningsmedlemmer, samt på grunnlag av forholdet mellom ulike former for rusmidler blant norske bilister, er Luftfartstilsynet av den oppfatning at det kan være grunn til å anta at rusmisbruk blant besetningsmedlemmer også utgjør, som de sier, en viss sikkerhetsrisiko i vårt land. Det er derfor interessant å konstatere at obligatorisk rusmiddeltesting av besetningsmedlemmer før flygning er ett av tiltakene Luftfartstilsynet allerede er i gang med å vurdere, og at det er mest aktuelt å innføre det på passasjerfly. Jeg mener at det er riktig og forståelig at det er passasjerfly som må prioriteres. Det er på passasjerfly at besetningen har ansvar for flest mennesker, f.eks. sammenlignet med fly som kun frakter gods. På kort sikt synes denne form for testing enklest å gjennomføre ved hjelp av pusteprobe i alkometer. En slik prøve vil kunne gjennomføres enten ved hjelp av sikkerhetspersonell eller i regi av det enkelte flyselskap, men for å få dette til kreves det regelendringer.

Undertegnede er derfor svært forundret over at regjeringspartiene i denne saken ikke ønsker å være med på forslaget om å be regjeringen vurdere regelendringer som sikrer at promillekontroller av piloter og kabinpersonale implementeres i rutinene før flygning. Stortinget vedtok våren 2015 å be regjeringen fremme forslag om innføring av alkohol og hvordan dette best kan innføres i kjøretøy på vei som driver persontransport mot vederlag. Flere busselskap har implementert alkohol i deler av bussparken allerede. Det er derfor på høy tid at også flybransjen innfører alкотester for sine piloter og kabinpersonale før hver flygning. Stikkprøver fra politiets side er ikke tilstrekkelig. Det kan ikke gambles med flypassasjerenes sikkerhet.

Så merker jeg meg at saksordfører Michaelsen i dag i sitt innlegg snakker om de mange kontrollpostene før en inntar flyet. Det er i ordets rette forstand ikke noen formelle kontrollposter, men møtepunkter med andre mennesker. Hadde det vært tilfellet at det hadde vært formelle kontrollposter, så hadde det ikke vært nødvendig med forslaget i dag. Derfor er det nødvendig at lovhjemler kommer på plass for å sikre rutinemessig kontroll og ikke at dette skjer kun gjennom tilfeldige og svært sjeldne kontroller, som i dag. Dette handler om vår sikkerhet som flypassasjerer.

Ut fra den kunnskap en har i dag, synes den enkles-te måten å gjennomføre dette på å være gjennom bruk av alkometer. Det viktigste er at det gjennomføres regelmessige kontroller. Jeg er glad for at en samlet komité ber regjeringen om å løfte denne saken på internasjonalt nivå. Det er en styrke at en kan stå sammen internasjo-

nalt i arbeidet med å sikre nulltoleranse for alkoholmisbruk i luftfarten. Dette gjelder i Norden så vel som i Europa.

Forslaget som vi har sammen med Arbeiderpartiet, er tatt opp.

Janne Sjelmo Nordås (Sp) [12:35:49]: Jeg vil starte med å gi ros til Kristelig Folkeparti, som har løftet denne saken, noe som gjør at vi får debatt om dette i dag.

Sikkerhet også i luftfarten er utrolig viktig. Det er viktig at folk føler seg trygge. Kjøring i ruspåvirket tilstand er ikke akseptabelt, enten vi snakker om luft, land eller sjø. Det må være et sikkerhetsnivå på plass som gjør at vi kan føle oss sikre på at både piloter og kabinpersonale ikke er ruspåvirket.

Så kan man se at endringer i regelverk for internasjonal luftfart kan være krevende å få på plass, men jeg synes at Norge skal sette seg i førersetet for å sikre at vi får til slike endringer.

Jeg synes det er veldig positivt at komiteen har funnet sammen i en stor enighet om prosessen videre. Det er en god ting. Så er jeg veldig enig med saksordføreren, som peker på at det er en rekke andre forhold som kan være viktige for sikkerheten i luftfarten, både andre typer rusmidler enn alkohol, at piloter og kabinpersonale er trøtte, og andre ting som kan gjøre at man påvirkes av livet i sin helhet når man skal transportere folk. Det er en viktig presisering. Det er viktig at vi også ser på dette videre.

Når det er sagt, synes jeg at det har vært en god behandling i komiteen, og at det er rett at vi gjør de grepene som er lagt fram her.

Senterpartiet kommer til å støtte mindretallsforslaget, for vi mener at også det er et viktig trinn i prosessen. Jeg minner om at forslaget ble endret slik at man sier at man «ber regjeringen vurdere regelendringer». Jeg tror det er viktig at man fra regjeringens side får mulighet til å se på hva det kan være, hvordan man kan gjøre det, og at Stortinget får det tilbake på et senere tidspunkt, der man kan få satt det inn i en helhet.

Statsråd Ketil Solvik-Olsen [12:38:33]: Det skal være trygt å fly. Det skal generelt være trygt å ferdes på infrastrukturen i dette landet. Air Baltic-saken var en påminnelse til oss om at arbeidet med nulltoleranse mot rus i trafikken aldri tar slutt. En kan ha mange program, en kan ha mange kontroller, men av og til er det noen som ikke bryr seg. Nettopp derfor er det viktig at vi har gode systemer, slik at sjansen for å slippe unna blir minimal, og innenfor luftfarten og andre fartøy der en transporterer andre personer, er dette spesielt viktig.

Straks denne saken begynte å rulle, satte vi oss inn i den. Vi ga Luftfartstilsynet i oppdrag både å se på omfanget av rusmidler i samfunnet vårt og vurdere ulike tiltak mot dette. Det er et arbeid som nå pågår, og jeg synes det er naturlig at vi venter til rapportene foreligger, før vi går igjennom anbefalingene og kommer til Stortinget med forslag til vedtak. Dette handler altså ikke om kamp for eller imot om en skal gjøre noe, men det handler om at vi må velge de virkemidlene som også fagfolkene mener vil gi

resultater, og at en ikke bare iler til en konklusjon for å vise handlekraft.

Obligatorisk rusmiddeltesting er et av de tiltakene som tilsynet vurderer. Samtidig skjer det også mye arbeid på europeisk nivå, for vi er ikke det eneste landet som har reagert på den hendelsen, og som har sikkerhet i lufta som et viktig ønske og mål. EASA har anbefalt å jobbe med å få på plass et felleseuropeisk regelverk for sporadisk rusmiddeltesting, og det er naturlig at vi jobber videre med det sporet.

I tillegg har tilsynet påpekt at det er en utfordring med andre rusmidler. Dette er noe vi ser fra biltrafikken, at det er én ting å ta dem som er påvirket av promille, men at tabletter, narkotika og ikke minst utmattelse, eller tretthet, er andre ting som kan være minst like risikabelt, og som vi må ta med i samme slengen. Dette er også noe som tilsynet ser på og jobber med. Der finnes det ulike program i dag, slik som psykomotorisk testing, som kan avsløre ned-satt funksjonsevne som følge av ulike årsaker. Men tilsynet har, som jeg skrev i brevet til komiteen, ennå ikke sett om dette er noe som en har fått verifisert og sertifisert for bruk i luftfarten, men dette er selvsagt noe som en jobber med.

Når anbefalingene og vurderingene både fra EASA, fra andre EU-organ og fra vårt eget luftfartstilsyn foreligger, er det naturlig for oss at vi sammenholder disse, og at vi igjen konsulterer Stortinget for å se hva vi skal gjøre. Jeg opplever ikke i denne debatten – til tross for at det ligger forslag fra både flertallet og mindretallet – at vi er uenige om hvor vi vil. Det handler bare om hvilke virkemidler en skal ta i bruk, om vi skal la fagfolkene få gi en anbefaling før Stortinget konkluderer.

Jeg mener at allerede i dag er kulturen, slik jeg opplever det – i flyselskapene, i Avinor, på flyplassene som jeg har vært og besøkt – veldig tydelig på at alkohol ikke er akseptert. Og som representanten Michaelsen sa: Selv om du ikke har alt dette nedfelt i lovform, er det allerede i dag mange møtepunkter for et flypersonell, inn til en flyplass, ut til et fly, som gjør at ting blir avslørt. Og det er jo nettopp disse møtepunktene som gjør at det til slutt fanges opp.

Men vi kan være enige om: Er vi trygge på at dette er godt nok? Nei, det er vi ikke, og det er derfor vi gjør denne jobben. Og jeg skal gjøre mitt for å sørge for at vi får en enda tryggere luftfart i Norge. Vi har heldigvis bra resultater over tid. Samtidig er den tragiske ulykken med et post-fly for bare få dager siden en påminnelse om at det går galt også i luftfarten, og vi skal se hva vi kan lære av det. Air Baltic-saken var en påminnelse om rusmiddelsiden, og derfor jobber vi med det allerede.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Kjell-Idar Juvik (A) [12:43:16]: Jeg registrerer at vi er veldig enig om at dette er en viktig sak. Det er det selvfølgelig, for alle forstår konsekvensene hvis man skulle være uheldig og noe skjedde. Jeg er også fornøyd med at det er tatt tak i dette, og at det jobbes med det, men jeg har et spørsmål i forbindelse med den jobben som gjøres nå. Denne hendelsen skjedde tidlig i høst, og ministeren sa at

det ble tatt tak i det med en gang, og at man ville komme til Stortinget – uten at han sa på hvilken måte. Det er for så vidt to spørsmål i dette:

Når kan Stortinget forvente at man vil begynne å inkludere på tiltak, og på hvilken måte vil han eventuelt inkludere Stortinget?

Statsråd Ketil Solvik-Olsen [12:43:58]: Jeg kan ikke nå gi en dato eller en måned for det, for jeg må først se når Luftfartstilsynet og EASA kommer med sine anbefalinger, sånn at vi har noe å bearbeide og presentere for Stortinget. Men jeg skal love at når de tingene ligger på mitt bord, skal jeg ikke være sen med å snu meg rundt og se hva vi kan gjøre med det.

Hva er egnet måte? Det kan være at vi kommer med det som en del av f.eks. statsbudsjettsproposisjonen eller revidert. Det kan hende vi kommer med det som en egen sak. Det kan hende vi kommer med det i forbindelse med en annen sak. Det er det som gjør at Stortinget raskest mulig kan behandle det.

Hans Fredrik Grøvan (KrF) [12:44:48]: Jeg er veldig glad for at statsråden gir uttrykk for at dette er en viktig sak, som han ønsker å følge opp når tilrådingene kommer fra Luftfartstilsynet, og at han var tidlig ute og ba dem om å gjøre en jobb etter hendelsen i august i fjor.

I dag inviterer Stortinget til å vedta et forslag som går på at Norge skal ta en lederrolle internasjonalt i arbeidet med å sikre nulltoleranse for alkoholmisbruk i luftfarten. Da har jeg lyst til å spørre om følgende: På hvilke måter ser statsråden for seg at Norge kan ta en sånn posisjon i fortsettelsen?

Statsråd Ketil Solvik-Olsen [12:45:34]: En av de måtene er at man kan la Luftfartstilsynet ha spesielt oppmerksomhet på det når de jobber med sine søstertilsyn i andre land og jobber opp mot EU-systemet.

En annen måte er at vi fra politisk side tar dette opp når vi møter våre kolleger i andre land, enkeltvis eller i EU-fora, nettopp for å diskutere temaet.

Om få uker skal både jeg og min statssekretær på dette området til Amsterdam for å diskutere det på en luftfartskonferanse. Vi håper også å få til et møte med Nederlands regjering for å diskutere samferdselsspørsmål generelt, og dette vil være et av de temaene jeg da kan ta opp med statsråden der nede.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 3.

Sak nr. 4 [12:46:27]

Innstilling fra transport- og kommunikasjonskomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Hans Fredrik Grøvan, Line Henriette Hjemdal, Anders Tyvand og Hanne Thürmer om å utarbeide en egen Barnas transportplan (Innst. 134 S (2015–2016), jf. Dokument 8:4 S (2015–2016))

Presidenten: Etter ønske fra transport- og kommunikasjonskomiteen vil presidenten foreslå at taletiden blir begrenset til 5 minutter til hver partigruppe og 5 minutter til medlem av regjeringen.

Videre vil presidenten foreslå at det innenfor den fordelte taletid blir gitt anledning til seks replikker med svar etter innlegg fra medlem av regjeringen, og at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Morten Stordalen (FrP) [12:47:22] (ordfører for saken): I dag behandler vi et representantforslag hvor det foreslås å utarbeide en egen barnas transportplan.

La meg starte med å takke komiteen for et godt samarbeid i denne saken. Det er i all hovedsak en samlet komité som stiller seg positiv til hovedlinjene i forslaget. Komiteen mener barnas behov skal veie tungt ved utforming av framtidens transportløsninger, og at representantene i dette forslaget framhever viktige hensyn i transportpolitikken.

Hensynet til barn og unge er viktig i samfunnsplanleggingen, og det er særlige grunner som gjør at rammebetingelser for barn i transportsystemet bør ha en særskilt omtale i utforming av transportpolitikken i framtiden. Komiteen støtter derfor forslagsstillernes synspunkter hva gjelder barnas behov i transporthverdagen, som trygg skolevei og sikre soner, sikker transport, sikre holdeplasser osv.

Vi vet at det har vært fokusert på trafiksikkerhet mange steder, noe som har gitt positive resultater ved at ulykkestallene går ned. Komiteen vil derfor framheve det gode arbeidet som er gjort for å redusere antallet trafikkulykker. I 1970 var andelen trafikkdrepte i aldersgruppen 0–15 år hele 8 pst. I 2010 var andelen redusert til 3 pst.

Denne gode utviklingen med færre trafikkdrepte barn og unge fortsetter, men det å miste noen i en trafikkulykke er fryktelig vondt, og vi må som samfunn gjøre det vi kan for å forhindre at det skjer med våre barn. Derfor støtter komiteen forslagsstillernes intensjon om å samle omtalen av løsninger som gagnar trafikantgruppen barn og unge, med en egen overbygning i transportplanen, og fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen i forbindelse med utarbeidelse av Nasjonal transportplan om å samle omtalen av løsninger for trafikantgruppen barn og unge i et eget kapittel i form av en egen Barnas transportplan for å styrke helheten i Nasjonal transportplan.»

Komiteen mener nasjonale myndigheter bør stille strenge krav til seg selv i arbeidet med Nasjonal transportplan. Det er derfor naturlig at det i planen integreres at barn og unge skal kunne ferdes så trygt som mulig på sin skolevei osv.

Komiteen mener det løftes fram en rekke tiltak i forslaget som vil være viktige inn i arbeidet med Barnas transportplan. Dette gjelder temaer som trygg skolevei, sikre soner rundt skolene, sikker transport, sikre holdeplasser og ikke minst at forebyggingsaspektet blir godt ivaretatt.

Det er viktig at arbeidet med denne transportplanen ikke går på bekostning av alt annet godt arbeid som gjøres på transportfeltet.

Som sagt: Det er en samlet komité i denne saken, unnatt når det gjelder forslaget som er omtalt på side 2 i innstillingen, om å merke busser som kjører skoletransport, med egne skilter. Her har det ved en inkurie sneket seg inn en feil i saksframstillingen. Det medfører ikke riktighet at Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Venstre støtter dette. Der skal det kun stå Kristelig Folkeparti.

Med det anbefaler jeg komiteens tilråding i saken.

Karianne O. Tung (A) [12:50:40]: Jeg vil starte med å takke Kristelig Folkeparti og forslagsstillerne med et svært godt og viktig representantforslag.

I desember gikk 2015 mot å bli det første året da ingen barn under ti år ble drept i trafikken. Men 15. desember gikk det galt i Vaksdal i Hordaland. En seksåring på vei hjem fra juleavslutning skled på isen, falt ned en trapp og havnet under en trailer som kom kjørende forbi, og omkom dessverre.

Selv om antall drepte i trafikken heldigvis går ned, er det en betydelig politisk oppgave både å forbedre og forsterke innsatsen med å øke trafiksikkerheten for alle trafikantgrupper, spesielt for barn og unge. Det er svært alvorlig og trist at ulykker med myke trafikanter øker.

Dette krever konkret handling og en bevissthet i all planlegging som foregår på alle nivåer, også i et av transportfeltets viktigste dokumenter: Nasjonal transportplan. Det er Stortingets oppgave å bidra til å sikre barnas behov i transporthverdagen, enten det er snakk om trygg skolevei, sikre soner, sikker transport, sikre holdeplasser eller formålsrettet trafikkopplæring.

Barn og unge er ikke rettighetshavere i formell forstand. De blir ikke varslet som grunneiere eller naboer, og de har ikke formelle muligheter til å ta opp sine krav i transportplanleggingen. De har heller ingen økonomiske ressurser, og jo yngre barna er, desto mer avhengige er de av at voksne ivaretar deres behov.

Hensynet til barn og unges oppvekstvilkår og utformingen av samfunnet og transportsystemene er grunnleggende, og dette slås også fast som et svært tungtveiende hensyn i FNs barnekonvensjon artikkel 3. Derfor mener Arbeiderpartiet det er riktig at det rettes spesiell oppmerksomhet mot nettopp gruppen barn og unge i arbeidet med ny nasjonal transportplan, og at en egen barnas transportplan legges inn som en integrert del av Nasjonal transportplan.

Hvordan det er der barn vokser opp, er avgjørende for deres mulighet for en trygg oppvekst, motorisk utvikling og god helse. Det er en sammenheng mellom transport-, areal- og trafiksikkerhetspolitikk, og denne integrasjonen må finne sted på både lokalt, regionalt og nasjonalt nivå. For eksempel stilles det allerede tydelige krav i plan- og bygningsloven om å styrke hensynet til barn og unge i den generelle planleggingen og i det enkelte byggetiltak. Da er det også naturlig at dette følges opp i arbeidet med Nasjonal transportplan uten at et slikt tiltak går på bekostning av alt det andre gode arbeidet som gjøres for denne gruppen, som f.eks. nasjonal trafiksikkerhetsplan.

Transportsystem og infrastruktur må ivareta hensynet til barn og unge på en god måte. Derfor mener Arbeider-

partiet, som også resten av komiteen, at barnas behov må veie tungt når framtidens transportsystem skal utformes. Samfunnet må i enda større grad enn i dag se trafikkutfordringene med barnas øyne. Arbeiderpartiet er derfor stolt av å være med på og også støtte forslagene i saken.

Helge Orten (H) [12:54:31]: Jeg vil også takke forslagsstillerne for å sette fokus på et viktig tema. Barn og unge representerer framtida vår, og vi må ha som utgangspunkt at de skal kunne ferdes trygt i trafikken. Vi har ingen å miste.

Nasjonal transportplan er et helhetlig dokument som omfatter alle transportformene og -løsningene, og må ta hensyn til reisende i alle livsfasen og med forskjellige behov. Derfor er det viktig at Nasjonal transportplan er et integrert dokument som setter dette i sammenheng og har et overordnet perspektiv. Likevel vil vi støtte forslagsstillerne i at det er viktig å løfte fram gruppa barn og unge, og at dette får en spesiell oppmerksomhet når ny nasjonal transportplan skal utformes – ikke for at det skal fortrenge andre gode tiltak for andre grupper, men for å skape en sterkere oppmerksomhet rundt hvordan vi kan tilrettelegge transportsystemet for barn og unge. I denne sammenheng er det ofte tiltak for økt trafiksikkerhet, trygg skolevei og trafikantopplæring som står i fokus. Dette er tiltak som uansett er en viktig del av Nasjonal transportplan. Ved å samle omtalen av løsninger for trafikantgruppa barn og unge i et eget kapittel vil disse tiltakene få økt oppmerksomhet, og det vil være enklere å få oversikt over den samlede virkemiddelbruken overfor denne gruppa av trafikanter.

Spesielt barn, men også unge, er særlig sårbare i trafikken. For barn er det et nytt miljø som de ikke er trygge på, og det krever at transportsystemet tar særlige hensyn til disse trafikantene. Samtidig er det verdt å merke seg at både fylkeskommunene og kommunene har et betydelig ansvar for tiltak rettet mot barn og unge. Ikke alle disse tiltakene vil være omtalt i Nasjonal transportplan, og slik sett vil ikke et eget kapittel – en egen barnas transportplan – i Nasjonal transportplan gi en komplett oversikt. For eksempel er kommunenes arealplanlegging et viktig virkemiddel for å sikre barn og unge en trygg skolevei. Det har betydning hvor skolen blir plassert og hvordan boligområder blir utformet gjennom de lokale reguleringsprosessene. Et annet viktig område er kollektivtrafikken, som er et fylkeskommunalt ansvar. Et godt utbygd kollektivnett, og gode løsninger for gående og syklende, kan gi mange barn en tryggere skolevei og et godt tilbud for ferdsel i fritida. I forbindelse med etablering av bymiljøavtaler og belønningsordninger for kollektiv og sykkel vil dette få sin rettmessige plass i Nasjonal transportplan. Kollektivløsninger i øvrige deler av landet og i de mindre byene vil ikke være berørt på samme måte.

Dette er et par eksempler på viktige tiltak som vil ligge utenfor Nasjonal transportplan, og som slik sett ikke blir en del av et eget kapittel om barn og unge. Det er viktig å merke seg at en egen omtale ikke gir en fullstendig oversikt over tiltak for barn og unge, men er en samling av de tiltakene som framgår av Nasjonal transportplan.

Vi støtter forslaget til vedtak slik det framkom i komiteens enstemmige innstilling, og håper det vil gi økt oppmerksomhet om tiltak og løsninger for barn og unge.

Hans Fredrik Grøvan (KrF) [12:57:46]: På vegne av Kristelig Folkeparti vil jeg gi uttrykk for stor glede over at en samlet komité i dag legger fram forslag for Stortinget om å vedta Barnas transportplan. Jeg vil takke saksordføreren og de andre partienes representanter i komiteen for at vi har klart å samle oss om dette viktige tiltaket for å sikre barneperspektivet i utformingen av framtidens transportsystem.

Barnas transportplan skal ivareta barn og unges trafikk-sikkerhet når framtidens transportplaner utformes. Det som er poenget og bakgrunnen, er at vi får et transportsystem i framtiden som kan ivareta de unge enda bedre enn i dag. Trygg oppvekst krever at barnas behov veier tungt når framtidens transportløsninger skal utvikles.

Alle barn har rett til en trygg skolevei. Plikten til å gå på skole må følges av en rett til å komme trygt til og fra skolen. I dag ferdes barn, syklist, rullestolbrukere og folk med barnevogn mange steder i samme kjørefelt som tungtrafikk, biler og traktorer. Det er ikke akseptabelt.

Det trengs en bred gjennomgang av utfordringene og konkrete tiltak som kan gjøre hverdagen tryggere og sikrere for barn og unge som ferdes i trafikken. Det trengs mer planleggingsressurser og mer penger til investeringer. Utbedring av gang- og sykkelveier langs skoleveiene er viktig for barnas sikkerhet, og kommer også den øvrige befolkningen til gode. Gang- og sykkelveier må planlegges og bygges parallelt med nye veianlegg. Drift og vedlikehold av fortau og sykkel- og gangveier også vinterstid må prioriteres på linje med vedlikeholdet av det øvrige veinettet. Flere trygge krysningspunkter ved utbygging av over- og underganger er viktige tiltak som bør prioriteres for å sikre trygg ferdsel.

Altfor mange foreldre og barn opplever at det er trafikkfarlige områder rundt skolene. Derfor velger mange dessverre å kjøre barna sine til skolen istedenfor å la barna gå. Ifølge reisevaneundersøkelsen fra 2013–2014 er det 61 pst. av barn og unge som går eller sykler til skolen, mens målsettingen er 80 pst. Opprettelse av sikre soner, eller det som noen kaller «hjertesoner», med eksempelvis fartsgrense på 30 km/t rundt skolen, er en type tiltak som kan bidra til å gjøre skolens nærmiljø tryggere for barna og alle myke trafikanter.

Ulykker skjer ofte ved av- og påstigning på buss, er vi kjent med. Holdeplassene for skoletransport må derfor utformes slik at elevene i størst mulig grad slipper å kryse veien, eller slik at de har planfri gangvei. Kontroll av bilbeltebruk og riktig sikring av barn i bil må intensiveres.

Like viktig er det at innkjøperne av transporttjenester stiller krav om kjøretøy med høy sikkerhet. Det kan derfor være et godt og riktig tiltak at busser som kjører skoletransport, merkes tydelig med egne skilt bak og på sidene, noe som kan legges inn som et anbudskrav. Andre aktuelle tiltak vil være utbygging av gang- og sykkelveier, flere trygge krysningspunkter, lysregulering av farlige kryss og

hyppigere kontroller av bilbeltebruk og sikring av barn i bil.

Selv om konkrete fysiske tiltak er viktig, vil denne type tiltak alltid måtte følges opp med forebyggende arbeid, som kan bidra til sikker trafikkatferd i tidlig alder. Systematisk trafikkopplæring i skole og barnehage er en veldig viktig del av det forebyggende arbeidet, og alle skoler bør derfor lage en plan for trafikkopplæring i sitt nærmiljø.

Stortingsmeldingen om Nasjonal transportplan representerer regjeringens forslag til strategi for transportpolitikken. Med en planperiode på ti år og med revisjon hvert fjerde år er Nasjonal transportplan det politiske dokument som i dag er best egnet til å se de ulike tiltakene i en sammenheng og i en lengre tidshorisont. I Nasjonal transportplan for perioden 2014–2023 ble det i liten grad lansert konkrete tiltak relatert til barn og unge. Barnas transportplan som et eget kapittel i Nasjonal transportplan vil bidra til å styrke barneperspektivet, og dermed også helheten i Nasjonal transportplan.

Janne Sjelmo Nordås (Sp) [13:02:48]: Senterpartiet er enig med forslagsstillerne i at barn og unge må ha en særlig fokusering i transportplanleggingen. Vi har ingen å miste, og vi må planlegge for sikkerhet.

Andre momenter som også er viktige, er at vi sikrer barn og unge en trygg oppvekst, god motorisk utvikling og god helse. Altfor mange blir transportert til skolen i stedet for å kunne gå trygt til skolen. Vi trenger den lille mosjons-turen det er å gå til og fra vårt arbeidssted, enten vi er unge eller gamle.

Jeg skulle også ønske at vi etter hvert hadde klart å se transport i et livsløpsperspektiv. Det er mange som er ute i trafikken, både som kjørende og som gående – i ulike livsfaser. Det er viktig at vi tenker sikkerhet for alle mennesker uansett alder, uansett funksjonshemming – for å nevne noe.

Nasjonal transportplan er det dokumentet der helheten blir synliggjort. Derfor er det viktig at trafikantgruppen barn og unge legges inn som et eget kapittel. Det skal selvfølgelig ikke komme i stedet for noe, men som et tillegg til og en forsterking av det arbeidet som gjøres for barn og unge på mange områder.

Jeg har lyst til å takke både forslagsstillerne for at de fremmet forslaget, og komiteen for at vi sammen har jobbet oss fram til en felles innstilling, der ikke minst saksordføreren fortjener en skikkelig takk for å ha jobbet godt for å sy sammen det vi skal vedta i dag, til noe som alle står bak.

Statsråd Ketil Solvik-Olsen [13:04:59]: Trafikksikkerhet og arbeidet med det er noe av det viktigste vi gjør. Jeg opplever at vi gjennom mange, mange år tverrpolitisk har jobbet godt sammen om det. Resultatene ser en på statistikken. I 2013, ved regjeringsskiftet, var det 187 trafikkdrepte. I 2015 var det 125.

Den positive utviklingen er allikevel ikke noe som klarer å skjule at det er 125 av våre medmennesker som har mistet livet. Arbeidet med å komme ned i 0 vil være knallhardt, det vil ta tid, men det er viktig at vi kontinuerlig fokuserer på det.

Av erfaring vet vi også at plutselig skjer det ting, og utviklingen går i en annen retning. Det er ikke alt vi kontrollerer. Det er også en påminnelse om at dette arbeidet aldri tar slutt.

Trafikksikkerhet er viktig for alle grupper som ferdes i samfunnet, alle enkeltpersoner, uavhengig av alder, funksjon, hvor en bor og hva en gjør. Men barn er spesielt sårbare, både fordi de av størrelse har dårligere overblikk over trafikken rundt seg og fordi de gjerne ikke tenker like langt i alt de gjør. Det er fort gjort for barn å springe ut i veien hvis en ball triller i den retningen. Dette er faktorer som gjør at vi spesielt må ha omsorg for barn når vi utformer våre veier, når vi utformer våre lokalsamfunn, våre bysamfunn, på alle måter.

Dette handler ikke bare om fortauene og om å lære folk å krysse veien på fotgjengerovergang. Det kan like mye være et boligområde der en er vant til at en kan gå i gaten, fordi det nesten aldri er trafikk, og derfor oppfører seg annerledes enn det en gjør når en i et byområde får gode formaninger om å vente til en ser grønn mann på trafikkløyet. Dette er ting vi må ha med oss i den jobben vi gjør, og vi må gjøre alle bevisst på det: byplanleggere, Vegvesenet, skoler, foreldre og barn.

Jeg synes det er bra at Stortinget gjør de vedtakene de nå gjør, sånn at vi på alle måter forplikter oss til at dette blir et eget tema i Nasjonal transportplan. Så jeg vil gi honnør til forslagsstillerne og til komiteen for arbeidet, og takk til saksordføreren.

Når vi gjør denne jobben, synes jeg også det er viktig at dette ikke blir noe som skjer i Vegdirektoratet, i Samferdselsdepartementet og til slutt i Stortinget. Vi bør ut og sørge for at vi får et bredt engasjement, og vi vet at det er mange organisasjoner der ute som har et engasjement allerede. I året som har gått, vet vi at Trygg Trafikk har fått mye penger fra staten til å gjøre sitt arbeid. De når ut til barn. Vi har gjennom den tilskuddsordningen som vi forvalter, bevilget 0,5 mill. kr til en organisasjon som heter Alle barn sykler, for å få flere barn til å få erfaring med hvordan det er å sykle til skolen – for på en del skoler er det foreldreutvalg som advarer barna mot å sykle, rett og slett fordi en opplever det som for farlig. Norges Lastebileier-Forbund, NLF, har hatt sin kampanje om å få trygge veier sammen, som også har fått økonomisk støtte fra støtteordningen – rett og slett for at de skal komme seg ut, møte barn og lære dem hvordan de skal omgås tungtransport.

Det som bør være en av de målsettingene vi setter oss, er at vi også snakker med KS og ser på hvordan alle de gode initiativene som skjer hver for seg, kan samles mer koordinert, sånn at alle skoler i hele landet har et opplegg ved skolestart – eller gjerne når mørketiden kommer – så vi ikke risikerer at noen plasser får et godt opplegg mens andre ikke får det. Det er det ene initiativet jeg kommer til å ta, i tillegg til det arbeidet som en skisserer her.

Det andre som jeg synes vi også skal gjøre tverrpolitisk, er at vi fra regjeringens side kan ta kontakt med skoleverket og gjerne også barnehagesystemet, invitere til en felles, skal vi kalle det, dugnad og vise til at vi skal lage Barnas transportplan som en del av Nasjonal transportplan, utfordre dem til å fortelle litt om sine lokale forhold – by,

land, nord, sør, øst, vest; det er mye mørketid noen steder, andre plasser har ikke det samme problemet – og be dem komme med sine forslag til hva vi politikere kan gjøre når vi skal jobbe fram Barnas transportplan.

Når vi har gjort den jobben, kan vi noen måneder senere reise ut, fordele det oss imellom for å vise at her er det ikke partipolitikk, men en felles innsats, og besøke en del av skolene og barnehagene som sier at de har lagd sine innspill – andre kan sende dem rett til oss. Så får vi ideer og synspunkter fra dem som vi nå prøver å hjelpe i trafikken.

Jeg håper det er en dugnad vi kan gjøre sammen.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 4.

Sak nr. 5 [13:10:15]

Interpellasjon fra representanten Lene Vågslid til kommunal- og moderniseringsministeren:

«Noe av det vi verdsetter høyt og som bidrar til å gjøre Norge unikt, er at det bor mennesker i alle deler av landet. Det er viktig å ta vare på. En forutsetning for at det også i framtiden skal være mulig, er tilgang på arbeidsplasser. I løpet av de senere år har flere statlige oppgaver blitt flyttet fra distrikter til de største byene.

Hva vil statsråden gjøre for å sikre at det framover blir en fordeling av statlige arbeidsplasser som bidrar til å utvikle robuste arbeidsmarkeder i alle deler av landet?»

Lene Vågslid (A) [13:10:52]: Me har fått ein gjen- gangar av eit omgrep i Noreg som begynner å bli litt slite, som for dei fleste på bygda eller i dei mindre byane betyr nedlegging eller samanslåing. Ordet «robust» har blitt eit slite ord, og det er nok fordi det blir bruka litt for ofte om for mykje og som eit svar i seg sjølv på for mange vanskelege og viktige spørsmål om endringar i samfunnet vårt, spesielt i dei mindre samfunna våre.

Årsaka til at ein spesielt dei siste åra har snakka meir og føreslått ytterlegare tiltak for å styrkje denne robustheita, er kanskje at enkelte tenester og tilbod i landet ikkje er gode nok. Men er det berre difor? Samanslåing av enkelte tenester kan vere eit verkemiddel for betre tenester, men absolutt ikkje alltid. Med dagens regjering får eg eit inntrykk av at samanslåing oftare er målet enn verkemiddelet.

Eg er redd for at me alle trur litt for ofte at me flyttar på ansiktslause byråkratar når tenester eller funksjonar blir slått saman eller sentraliserte. For all del – Arbeidarpartiet er ikkje imot alle endringar, men me meiner at sentraliseringsiveren til regjeringa, slik han er no, er vel sterk.

Kanskje har me andre også eit og anna å erkjenne i etterpåklokskapen. Eg trur ikkje at alle sentraliserande grep, som er gjorde med våre stemmer opp gjennom åra, nødvendigvis alltid har ført til betre tenester. Me kan heilt klart gjere forbetringar. For eksempel meiner eg at Helse Sør-Øst som føretak har blitt for stort, og eg er bekymra over storleiken på fleire direktorat.

For mindre lokalsamfunn, som f.eks. min heimkommune Tokke, er nedlegging av arbeidsplassar svært alvorleg.

Me har dei siste månadene stått i ei vanskeleg og bekymringsfull sak der Statkraft i regionane aust og vest skal slå seg saman, og ein vurderer å slå saman driftssentralane. Det vil kunne bety at min heimplass, Dalen, vil kunne miste mange arbeidsplassar ved at desse blir flytta ut. Dette blir ikkje avgjort politisk, men eg er redd for at dette dessverre er eit teikn i tida, eller ein konsekvens av ein trend som blir velsigna av dagens regjering. Alt skal vere større, og det skal vere robust.

For Notodden i Telemark, ein gjennomsnittleg by i innbyggjartal, ville det vore alvorleg dersom ein miste tingretten, slik Justisdepartementet eigentleg ville. Det ville betydd at me miste kompetansearbeidsplassar. Det ville bli ein mindre tilgjengeleg rettsinstans for brukarane, og Notodden ville heilt klart bli ein mindre attraktiv by og region for juristar og andre relevante yrkesgrupper. Eg er glad me stoppa dette. Eg er glad for at Høgre og Framstegspartiet snudde i den saka.

Når ein fjernar ein arbeidsplass eller ein funksjon frå ein stad, får det ein konsekvens. Sjølv sagt er det ikkje alltid negativt. Eg meiner f.eks. at me har mykje att for tettare samarbeid mellom kommunane når det gjeld polititenester, så lenge publikum opplever eit betre tilbod, og dersom ein kan organisere seg på ein betre måte, slik at midlane blir bruka betre og tenestene blir betre, er me positive til det. Men det er for mykje føleri og synsing i mange av dei såkalla sentraliseringsdebattane. Dei er for lite kunnskapsbaserte, på begge sider ofte, for å seie det slik. Seinast i debatten om tingrettsstruktur, som var i justiskomiteen, blei det hevda frå dei største tingrettane at dei kvalitativt var betre enn dei små, utan at det kan dokumenterast, utan at me har kunnskapsbasert dokumentasjon på at det er tilfellet. Frå andre hald kan det i debattar kome påstandar om at lokalkunnskap alltid er avgjerande. Det er sjølv sagt ikkje slik heller.

Kvalitet i tenestene er det viktigaste, men kva er kvalitet? Eg har eit inntrykk av at nasjonalpolitisk tek ein seg ofte ikkje tid til å gjere gode nok utgreiingar eller kartleggingar før ein gjennomfører enkelte endringar. Handlekraftiveren blir kanskje større enn viljen til å gjere ting grundig. Eg synest at ofte blir debattane for mykje baserte på synsing.

Eg meiner at alle, frå alle politiske parti, må trekkje pusten litt, ta ein tur opp i ein luftballong og sjå ut over landet vårt og tenkje litt over korleis me vil at Noreg skal sjå ut om 10, 20, 50 eller 100 år. Me er privilegerte som sit her på tillit frå dei ulike fylka våre og får ta del i samfunnsplanlegginga. Eg vil gjerne at det framleis skal bu folk i bygdene, tettstadene, småbyane og storbyane. Urbaniseringa skjer, og me kan ikkje binde folk med tau til bygdene, men eg trur ikkje me treng det dersom me klarer å gjere noko anna politisk enn berre å oppretthalde. Me må også skape vekst. Me som representerer delar av Distrikts-Noreg, veit at me stort sett står i ein kamp om å oppretthalde.

Me må utvikle fleire sentrum av landet og unngå at enkelte byar blir supermakter, og at alt skal dit. Ei betre og jamnare fordeling av statlege arbeidsplassar vil påverke busetjingsmønsteret. Eg trur at me alle, i audmjukskap, må bli betre og flinkare til å sjå ting i ein faktisk samanheng.

Kva betyr det for eit fylke eller ein region at ein slår saman mange tenester, at enkelte bedrifter legg ned, at det i tillegg ikkje er vekst i talet på arbeidsplassar i det private næringslivet eller ein ikkje får tilført nye statlege oppgåver? Det er klart det er svært krevjande og negativt for eit fylke eller ein region.

Eit kompetansemiljø, eit kvalitativt godt kompetansemiljø – kva er det? Ofte i debattane om både samlokalisering og sentralisering blir det sagt at det er viktig å få til eit betre og meir robust (!) fag- og kompetansemiljø. Eg trur det er fleire tenester der ein kan bli betre om ein arbeider med andre. Eg trur også at det har noko å seie om ein tek imot 40 fødsalar i året, eller om ein tek imot 300 fødsalar i året. Eg trur det har noko å seie at ein har andre å drøfte problemstillingar med. Men det siste er kanskje ikkje så krevjande i 2016. Som ein tingrettsdommar frå Vestlandet sa i haust då me diskuterte domstolsstrukturen i justiskomiteen: Ho hadde både telefon, e-post og Skype. Me har vel aldri vore meir teknologisk dyktige enn no, og moglegheitene for desentralisering av mange fleire, både statlege funksjonar og tenester, har kanskje slik sett aldri vore betre.

Me er alle for smartare, meir effektive og kvalitativt gode løysingar. Eg vil tru me alle meiner det er lurt at me ikkje alle brukar tid på å lage dei same tinga. På same måten er det viktig at når nokon finn ei god løysing, blir det spreidd til andre einingar. Der har me framleis mykje å hente. Me ser det i politiet. Me ser det i Nav, og me ser det i eit breitt spekter av andre etatar og selskap. Men løysinga er ikkje å flytte all utvikling inn i eit direktorat i Oslo, for å setje det på spissen. I staden bør ein ta utgangspunkt i dei plassane som alt er gode, og byggje opp nasjonal kompetanse for så å spreie det rundt. Det vil kunne gje god kvalitet, gode synergieffektar, og det gjev arbeidsplassar rundt om i landet. Me har gode eksempel på dette dersom ein ser f.eks. på barnehuset i Tromsø eller Arena Bioenergi Innlandet.

Regjeringa har sjølv eit mål som lyder slik: Regjeringa vil sikre at det framover blir ei fordeling av statlege arbeidsplassar som bidreg til å utvikle robuste arbeidsmarknader i alle delar av landet.

Formåla lyder slik:

«Den statlege lokaliseringspolitikken skal, ved oppfølginga av desse retningslinjene, medverke til

- ei fordeling av statlege arbeidsplassar som bidreg til å utvikle robuste arbeidsmarknader i alle delar av landet
- lokalisering av statleg tenesteproduksjon som i størst mogleg grad sikrar befolkinga i alle delar av landet god tilgang til statlege tenester
- at nye og omlokaliserte statlege verksemdar i hovudsak blir lokaliserte utanfor Oslo
- at kostnadseffektivitet og effektiv oppgåveløysing vert inkludert i vurderinga av lokaliseringalternativ»

Då er mitt poeng og intensjon med interpellasjonen både å spørje statsråden og få ein debatt om kva statsråden legg i dette. Kva legg han «i robuste arbeidsmarknader i alle delar av landet», og kva konkret plan har statsråden

og regjeringa for å sikre denne fordelinga og gjerne på ein betre måte enn det som er tilfellet i dag?

Statsråd Jan Tore Sanner [13:20:35]: Jeg vil takke interpellanten for at hun tar opp temaet distrikts- og regionalpolitikk med vekt på lokalisering av statlige arbeidsplasser. Jeg kan også starte med å si at jeg er enig i flere av de momentene som interpellanten tar opp i sin interpellasjon.

Norge har levedyktige byer, tettsteder og spredtbygde områder i alle landsdeler. Her skiller vi oss fra mange europeiske land. Jeg mener det er et fortrinn. Vi lykkes godt i Norge, og vi bor over hele landet. Det er to hovedforklaringer på det. For det første har vi grunnlag for verdiskaping over hele landet, bl.a. på grunn av rike naturressurser. For det andre har vi en bevisst distrikts- og regionalpolitikk.

Naturressursene har gjennom historien dannet grunnlag for verdiskaping, arbeidsplasser og bosetting. Slik er det fortsatt, og det skal vi bygge videre på. Suksessen i Nord-Norge er bare ett eksempel. Mens store deler av Sør-Vestlandet nå opplever nedgangstider og økende arbeidsledighet, har ledigheten gått ned i nord. Et mangfoldig og vekstkraftig næringsliv bidrar til nye arbeidsplasser og økende skatteinntekter. En kraftig satsing på infrastruktur gjør veien til markedene kortere og arbeidsmarkedene større.

Vi sier ofte at Norge er i omstilling, og det stemmer. Den økonomiske veksten vi har sett de siste tiårene er i ferd med å avta. Oljeprisene er mer enn halvert. Mange bedrifter nedbemanner. Andre går konkurs. Det rammer mange familier og lokalsamfunn. Klimautfordringene krever også nye løsninger. Det er bred enighet om at Norge står overfor en nødvendig omstilling for å kunne trygge jobber og sikre velferden, og for å møte klimautfordringene. En god distrikts- og regionalpolitikk er en del av svaret.

Regjeringen har satt i gang en rekke reformer i offentlig sektor. Det gjør vi – ikke for å forandre Norge, men fordi Norge er forandret. Å tviholde på strukturer fra 1950-, 1960- og 1970-tallet er ikke svar på de utfordringene vi står overfor i tiårene som kommer. Reformene skal gi innbyggerne et bedre tilbud der de bor, nå og i fremtiden. Veksten i statlige arbeidsplasser, som har kommet i og rundt de største byene, er en trend som begynte allerede på 1990-tallet. Dette skyldes i liten grad flytting av statlige oppgaver fra distriktene til de store byene, som interpellanten legger til grunn, men vekst i eksisterende statlige enheter. Veksten har derfor kommet der store statlige enheter er plassert. Det har vært spesielt stor vekst ved universiteter og høyskoler, men også innenfor justis og samferdsel. Regjeringen arbeider aktivt for levedyktige byer, tettsteder og spredtbygde områder i alle landsdeler. Det er først og fremst private bedrifter som over tid kan sikre verdiskaping, arbeidsplasser og bosetting. Derfor satser regjeringen på bedre infrastruktur, kompetanse, innovasjon og vekstfremmende skattereduksjoner.

Statlige arbeidsplasser har også betydning, bl.a. fordi de er viktige kompetansearbeidsplasser i lokale og regionale arbeidsmarkeder. Statlige arbeidsplasser bidrar til en større kompetansebase i arbeidsmarkedene, med flere re-

krutteringsmuligheter for bedrifter og større karrieremuligheter for arbeidstakerne. Regjeringen har derfor forbedret og tydeliggjort retningslinjene for lokalisering av statlige arbeidsplasser og statlig tjenesteproduksjon. Hovedregelen ved opprettelse av ny statlig virksomhet er at minst tre alternative lokaliseringssteder bør vurderes.

Videre skal det legges vekt på lokalisering i regionale sentra, der virksomheten har størst potensial for å bidra til det lokale tilbudet av arbeidsplasser. Ved omlokalisering eller strukturendringer skal mulighetene i eksisterende regionstruktur vurderes. Et eksempel er Mattilsynet, som ved reduksjon av antallet forvaltningsnivåer og regioner bl.a. valgte å stryke fagmiljøet i Sortland med nytt regionkontor for Nord-Norge.

Regjeringen har også besluttet å lokalisere det nye Valgdirektoratet til Tønsberg, Skatteklagenemnda til Stavanger, Regelrådet til Hønefoss, Nasjonalt klageorgan for helsetjenesten til Bergen og å opprette nye arbeidsplasser tilknyttet Forbrukerrådet i Tromsø. I tillegg har regjeringen besluttet å legge det nye veiselskapet til Kristiansand-regionen, et nytt Nasjonalt IT-senter for norske sykehus til Bergen samt å opprette Sykehusbygg HF med base i Trondheim. Dette vil bygge videre på de sterke kompetansemiljøene som allerede er på disse stedene. Så langt innebærer dette at over 300 arbeidsplasser er flyttet ut eller besluttet etablert utenfor Oslo – så langt. Til sammenlikning var antallet i den siste rød-grønne regjeringsperioden kun 200.

Et godt eksempel på bygging av et sterkt fagmiljø over tid finnes på Røros. Etter at Stortinget hadde vedtatt opprettelse av et eget kulturminnefond i 2002, besluttet daværende miljøminister Børge Brende at fondet skulle etableres på Røros. Fra den spede starten, med en organisasjon bestående kun av daglig leder i 2003, består nå Norsk Kulturminnefond av 17 ansatte. Sammen med andre miljøer er det nå bred kompetanse innen kulturminnevern og bygningvern på Røros, som også er viktig for resten av landet. Den statlige virksomheten bidrar til at Røros er et attraktivt og levende sted, som bl.a. er grunnlaget for verdensarvstatus og for handel og turisme på Røros.

Over tid vil gode faglige og produktive miljøer være det beste virkemidlet for å sikre sysselsetting, uansett hvor man bor i landet. Dette er kjernen når vi snakker om – kall det – robuste eller mangfoldige arbeidsmarkeder. Et dynamisk og variert næringsliv er en forutsetning. Derfor bedrer vi rammebetingelsene for dem som vil etablere nye arbeidsplasser. Sterke næringsmiljøer krever også kompetansemiljøer. Vi ruster Norge for fremtiden gjennom å heve kvaliteten på kunnskap, og ved å satse på forskning og innovasjon. Vi satser mer på det som skaper vekst og utvikling. Derfor har vi også valgt å vri noe av den distriktspolitiske innsatsen over til investeringer i fylkesveier og annen infrastruktur. Det gjør arbeidsmarkedene større og veien til markedet kortere. Samtidig spisser vi de distriktspolitiske virkemidlene og retter dem mer mot næringsliv og sysselsetting. Innenfor disse rammebetingelsene vil det ikke være motsetning mellom by og land. Tvert imot vil det være en gjensidig avhengighet mellom ulike deler av landet. Jeg mener at dis-

triktene og byene sammen kan og må gjøre hverandre gode.

Poenget må være et samspill mellom byer av ulik størrelse og med distriktene, som legger til rette for verdiskaping, arbeidsplasser og attraktive lokalsamfunn over hele landet. Målet er å utnytte mulighetene overalt der folk og ressurser finnes, også i distriktene. Byer over hele landet har en viktig rolle i å produsere tjenester for innbyggere og næringsliv, i byen og i omlandet. Samspillet mellom by og distrikt kan illustreres ved at det er lettere for en havbruksbedrift på Nordlandskysten å skaffe seg ny bank enn for en ny bank å skaffe seg en ny bedrift.

Tidlig i 2017 vil jeg legge frem en melding for Stortinget om en politikk for bærekraftige byer og sterke distrikter. Det er et nødvendig grep, for nettopp å styrke alle deler av landet. Vi ønsker en politikk for både større og mindre byer og tettsteder, samt deres omland, som til sammen gir sterke regioner, en politikk som er tilpasset lokale og regionale forhold over hele landet, en politikk som ser mer på sammenhengen enn på forskjeller. Denne meldingen angår alle deler av landet, og for meg er det viktig med en prosess som lar hele landet komme til orde. Vi har derfor lagt opp til en åpen prosess med innspillmøter med bedrifter, med kommuner, med fylkeskommuner, med akademier og egne nettsider hvor både næringsliv, kunnskapsmiljøer, politikere og andre kan komme med sine innspill.

Poenget er at vi må utvikle en politikk som får frem samspillet mellom byene og distriktene. Vi må sørge for vekst i privat verdiskaping. Det er næringsliv og arbeidsplasser som legger grunnlaget for bosetting, selv sagt i et samspill med statlige arbeidsplasser, som bidrar til et mer mangfoldig arbeidsliv over hele landet.

Lene Vågslid (A) [13:31:01]: Eg takkar for svaret frå statsråden. Eg er nok litt usikker på om me legg den same betydinga i kva det vil seie å ha ein bevisst distriktspolitikk, og eg synest kanskje det var litt lite erkjenning av kva slags utfordringar vi står overfor i dei delane av landet som opplever reelt for sterk grad av sentralisering. Men det kan me jo kome meir tilbake til i debatten.

Eg er einig med statsråden i at me ikkje skal tvihalde på gamle strukturar frå 1950-talet, og i Arbeidarpartiet er me konstruktive slik sett. Eg har m.a. vore med i politireformforliket, der alle partia på Stortinget var einige om at me måtte ha færre politidistrikt, f.eks.

Men sjølv om dei statlege retningslinjene seier at ein f.eks. alltid skal vurdere nullalternativet, så opplever ein ikkje alltid at det blir gjort. Som eit eksempel, og no blir det kanskje eit litt slitsamt eksempel, men seinast då vi vurderte tingrettsstrukturen i haust, såg ein jo at det var altfor dårlege prosessar, tynne kartleggingar, så å seie «frå-kvar-andre-kartleggingar», og vurderingar som ikkje stod i stil til kva ein eigentleg skal gjere.

Litt av poenget mitt er, og det kan godt vere ei sjølv-erkjenning frå Arbeiderpartiet, at me må bli betre til å basere forslag til endringar på dokumentert kunnskap og gode utgreiingar, for ofte er det nok den einskilde sin iver etter å flytte på ting som blir litt for sterk.

Så ser me kanskje òg litt ulikt på kva som er de-

sentralisering. Det er veldig bra at mykje hamnar utanfor Oslo – elles hadde det ikkje vore så mykje att av landet. Men det er klart at Trondheim og Bergen er òg ganske store byar, og eg har ei bekymring for at i dei ulike regionane i landet blir det eitt sentrum som trekkjer til seg alt – at me blir for dårlege til å spreie det ut i regionane og fylka.

Det blei snakka litt om kulturminnevern, og der har eg òg eit eksempel. Når det gjeld kulturpolitikken, er det bekymringsfullt at meir og meir av kulturpolitikken hamnar i Kulturrådet fordi Kulturrådet er i Oslo. Og me som ikkje er herifrå, veit at ting sett herifrå ikkje alltid kjem heile landet til gode. Eg vil stressa at me frå alle parti må bli flinkare og betre til å peike på at ting må ut. Men alt er ikkje svart, og det er mykje som framleis blir desentralisert. Eg berre håpar og ønskjer at me kan bli endå betre til å sjå det heilskaplege biletet, og kva slags konsekvensar det f.eks. får for eit fylke som Telemark – heilt tilfeldig valt – som kan miste mange statlege arbeidsplassar samtidig som ein mistar mykje innanfor næringsliv. Det gjer noko med attraksjonskrafta til ein region, og det må me ha høg politisk bevisstheit på.

Marit Nybakk hadde her overtatt presidentplassen.

Statsråd Jan Tore Sanner [13:34:35]: Jeg forstår den uroen som mange føler, særlig når man får en kombinasjon av at arbeidsplasser både i offentlig og privat sektor flytter. Men spørsmålet er litt hvordan vi tar tak i dette. Jeg kommer nå rett fra et møte med alle landets fylkesordførere. Min klare melding til dem er at nå kan vi sammen utvikle et sterkt regionalt nivå som kan bidra til desentralisering og til god regional utvikling i alle deler av landet. Man kan velge å se på det slik at enten må vi nå holde fast ved det vi har, eller så kan man si at nå tar vi et lederansvar i vår region. Så utvikler vi den, gjør den attraktiv for etablering av private arbeidsplasser, gjør den attraktiv for lokalisering av statlige arbeidsplasser – jeg tror på det siste. Jeg har stor tro på at vi skal klare å ta vare på den sterke verdien i Norge, nemlig at vi har et land hvor det bor folk på små og store steder over hele landet. Men vi oppnår ikke det ved bare å sitte og tviholde på at alt skal være som det var – jeg oppfatter heller ikke interpellanten dit. Jeg tror noe av det grunnleggende, særlig i distriktpolitikken, må være at naturressursene ligger i distriktene. Det er et fantastisk utgangspunkt, for med naturressursene, med verdiskapingen vi får til, skapes det arbeidsplasser og bosetting. Det må være det grunnleggende. Så er jeg helt enig i at statlige arbeidsplasser og kompetansearbeidsplasser bidrar til å styrke arbeidsmarkedene, og det bidrar til et mer mangfoldig næringsliv.

Dette er selvsagt ikke svart-hvitt, men det er allikevel en realitet at i løpet av de to første årene har vi klart å flytte eller etablere flere statlige arbeidsplasser enn det man klarer i hele den forrige fireårsperioden. Det er over 300 nå, mot kun 200 i forrige fireårsperiode. Så kan man si at det er heller ikke nok, men det er allikevel en retning, og det er en konsekvens bl.a. av etableringen av de nye retningslinjene, som bidrar til – og det tror jeg er viktig – en klar be-

vissthet om hvordan vi skal håndtere etablering av statlige arbeidsplasser. Men her må vi sørge for et samspill mellom stat og kommuner og sterke regioner. Det er, mener jeg, et vindu nå for å få til en balansert utvikling, få sterke regioner, sterkere kommuner, som gjør at vi kan sikre folk gode tjenester der de bor, både nå og i fremtiden.

Stein Erik Lauvås (A) [13:37:23]: Jeg vil også takke representanten Vågslid for å ta opp et svært viktig tema, som angår hele landet.

Vi har jo også distriktskommuner i Østfold, spesielt kommunene langs svenskegrensen er mer eller mindre rene distriktskommuner, med de utfordringene og de mulighetene det gir. Jeg bor selv i en av dem, Marker kommune, så jeg er litt kjent med hvordan virkeligheten der kan se ut.

Sentralisering er ikke et gode i seg selv. Selv om noen later til å mene og tro at det er slik, er det nok ikke det. Sentralisering er en utfordring dersom vi fremdeles mener at det er viktig å ta hele landet i bruk. For min egen del er det ikke tvil om at vi er tjent med å sørge for at vi har aktivitet og bosetting landet rundt. Med en aktiv distriktspolitikk er det fullt mulig å sørge for at næringsutviklingen og bosettingen blir slik at vi faktisk kan ta alle våre ressurser i bruk – i landbruk, i små og mellomstore industri- og produksjonsbedrifter og selvfølgelig innen tjenesteytende næringer, for ikke å glemme opplevelsesnæringene, innen f.eks. jakt og fiske. Her har distriktskommunene i Norge store muligheter.

At vi må ha såkalte robuste løsninger som evner å sørge for en helhetlig utvikling, er det ikke noen stor uenighet om, men om det er riktig medisin som nå blir forskrevet, er jeg mer usikker på. Vi ser at det kuttes kraftig i regionale utviklingsmidler landet over. Kommunene har ikke lenger økonomi som gjør dem i stand til å drive en effektiv næringsutvikling og stedsutvikling sammen med private aktører. At kommunene får muligheten til å drive slike utviklingsprosjekter sammen med det lokale næringslivet, er en styrke. Jeg vet selv at man finner mange gode løsninger på næringsutvikling i et samarbeid mellom kommune, stat og lokalt næringsliv, og det er mange ulike prosjekter. Det kan være enkel skilting til ulike ting, det kan være opparbeiding av industrifelt, strategiske næringsutviklingsplaner som begge parter lager og forplikter seg til å følge, og det kan være konkrete tiltak som vil hjelpe turistnæringen. Eksempelene er mange.

Jeg mener å kunne se at denne jobben, som kommunene er svært viktige i, er i ferd med å bli bortprioritert i mange kommuner fordi man mangler midler. Kommunene har på mange måter mer enn nok med å finne penger til sin alminnelige drift. Det viktige Interreg-samarbeidet, som jeg fikk være med og drive med svenske kommuner, i Østfold, står også i fare for å klappe sammen, for nå har ikke de norske kommunene lenger de midlene som trengs å legges inn i den fellespotten som et Interreg-prosjekt faktisk krever. Det er bekymringsfullt, og det var dette de regionale utviklingsmidlene bl.a. ble brukt til. Derfor ville det vært fornuftig i en situasjon der vi ser at arbeidsledigheten stiger – litt ulikt i landet, riktignok – at kommunene og fylke-

ne fikk tilført mer midler til nettopp å drive denne type utviklingsarbeid sammen med de private aktørene. Det ville vært veldig riktig å gjøre det med tanke på at det å skape de nye arbeidsplassene kanskje er den viktigste oppgaven vi har.

Jeg vil avslutte med å stille noen spørsmål: Hvordan vil statsråden sikre at kommunene og fylkeskommunene fremdeles kan være en viktig motor i næringsutviklingen? Jeg tror vi må innse at kommunene og fylkene har vært en viktig motor, og de kommer fremdeles til å være det, men da må de få muligheter. Ser statsråden at det kuttet man har gjort i regionale næringsutviklingsmidler over de siste to årene, gir mindre muligheter for det viktige offentlig-private næringsutviklingsarbeidet? Hva vil statsråden gjøre for at utviklingen av nye arbeidsplasser i distriktene kan styrkes?

For øvrig ser jeg fram til meldingen statsråden her omtalte, som skal komme i 2017. Den kommer til å føre til en svært viktig debatt, for det handler om å ta hele landet i bruk på en fornuftig og god måte.

Kjell Ingolf Ropstad (KrF) [13:42:32]: Jeg vil også få lov å takke interpellanten for en viktig interpellasjon, og statsråden for en grundig gjennomgang av det som er gjort til nå, og litt om tankene framover på et viktig felt.

Vi er mange som kommer fra mindre steder, og som kjenner godt til kvalitetene der, enten det er gjestfrihet, stor dugnadsånd, fantastiske jaktmuligheter eller skispor som er som støpt i betong, uten at man må gå i lange køer for å bruke dem. Men vi er også mange som ser at det er utfordrende med tanke på jobbmuligheter, at det ikke nødvendigvis er de mest attraktive eller de mest spennende arbeidsplassene å flytte tilbake til, og kanskje ofte det som er en stor utfordring, nemlig å finne arbeidsplasser til begge ektefeller som ønsker å flytte hjem eller flytte ut av storbyen etter at man er ferdig med studiene.

Og her er vi ved kjernen, det viktige: at en politisk er med på å påvirke utviklingen av samfunnet. For det er jo ikke nødvendigvis sanna at folk flytter til byene fordi de blir tvunget til det. Det er naturlige grunner til at en gjør det, og det er ikke nødvendigvis noe negativt. Men det skaper noen utfordringer for de store byene, det skaper noen utfordringer med hensyn til press på boliger og for så vidt på areal, for å få plass. mens det skaper andre utfordringer for de mindre stedene som får nedgang i bosetningen, og som har større utfordringer med å opprettholde den attraktiviteten på tilbudene som de skulle ønske. Derfor er det viktig at vi politisk sørger for en fordeling. Jeg tror i alle fall at vi skaper et bedre Norge dersom en fordeler også de statlige arbeidsplassene rundt om i landet, og at de ikke sentraliseres rundt de store byene.

Det handler om maktspredning, og der synes jeg statsråden, og også regjeringen, har vært opptatt av å bygge samfunnet nedenfra, det å bruke som argumentasjon at det er viktig at ikke alt sentraliseres, særlig rundt Oslo. Men det handler også om kompetansebygging: å bygge videre på de regionale sentrene som vi allerede har. For det finnes sterke næringsklynger og faglig kompetanse innen mange sektorer rundt om i landet, og det vil jo være hensiktsmes-

sig å styrke disse miljøene også med statlige arbeidsplasser. Det betyr også at man kan flytte ut statlige arbeidsplasser til steder som har relevant kompetanse innenfor det feltet, og ikke nødvendigvis bare flytte ut arbeidsplasser for å flytte dem ut.

Så ser vi at antall offentlig ansatte i departement og direktorat de siste årene har økt ganske kraftig, og det er i seg selv et argument for også å la andre deler av landet ta del i den veksten som har vært. Derfor er vi glade for at utflytting ligger inne i oppgavemeldingen som ble vedtatt i fjor vår, og som ikke minst etter påtrykk fra Venstre og Kristelig Folkeparti ble spisset. Vi var også med på å legge dette som en viktig premiss i kommuneproposisjonen og for så vidt også i budsjettarbeidet og gjennom de forhandlingene vi har vært i med regjeringen. Derfor vil jeg også peke på at det har vært suksessutflyttinger av statlige arbeidsplasser tidligere, f.eks. Sjøfartsdirektoratet, Kystverket, Petroleumstilsynet, Nasjonal kommunikasjonsmyndighet og mange flere. Det kan være utfordrende og tunge prosesser når en drar dem i gang, men når en ser tilbake på det, ser en at det er skapt viktige kompetansemiljøer og viktige kompetansearbeidsplasser rundt om i landet.

Derfor vil det også være et viktig krav fra Kristelig Folkeparti i arbeidet med regionreformen, som statsråden også snakket om, å sikre utflytting av arbeidsplasser. Vi vil følge det opp når meldingen kommer nå i vår, og vi vil også følge det opp ved årsskiftet, eller over i neste år, når meldingen – og høringen – om storbyer og tettsteder i forhold til regional utvikling kommer.

Dette vil også være viktig i forbindelse med omorganiseringen av regionnivået, som statsråden er inne på, når vi skal gå fra 19 fylker og over til et ukjent antall regioner. I den forbindelse er nettopp flytting av oppgaver og makt fra departement og direktorat og ned til de nye regionene viktig. Det kan bety at nye funksjoner og arbeidsoppgaver kan tillegges statlige funksjoner, og at en sentralisering er utenkelig.

Så planlegges det et nytt regjeringskvartal og arbeidsplasser til ca. 5 000 ansatte. Det synes jeg også statsråden bør ha som et viktig argument for å se på om man kan flytte ut andre statlige arbeidsplasser, slik at en kan ta i bruk de ledige lokalene og flytte ut eventuelle andre plasser.

Victor Norman er en mann som jeg har stor sans for, og jeg har stor respekt for det han gjorde og gjennomførte. Jeg håper at når denne perioden er over, kan jeg si det samme om Jan Tore Sanner, at han var med på å flytte ut mange viktige statlige arbeidsplasser.

Heidi Greni (Sp) [13:47:54]: Takk til interpellanten for å reise en uhyre viktig debatt her i salen i dag. Skal vi oppfylle Stortingets målsetting om å opprettholde dagens bosetningsmønster, må det kraftfulle virkemiddel til.

I regjeringens politiske program heter det at regjeringen vil styrke vekstkraften der den er, og samtidig sikre grunnlaget for gode levekår i alle deler av landet. Det er et tydelig budskap fra regjeringen som jeg opplever at statsråden i sitt svar til interpellanten følger opp med tydelige svar.

Realiteten er at gode levekår i alle deler av landet forutsetter arbeidsmuligheter for folk. Når regjeringen er så ty-

delig på at satsingen på vekst skal komme der det allerede er vekst, så bidrar den overhodet ikke til gode levekår i alle deler av landet.

Vi har i de tre statsbudsjettene regjeringen har hatt ansvar for så langt, fått bekreftet regjeringens fullstendig manglende distriktspolitiske ambisjoner. Midler til regional utvikling over Kommunal- og moderniseringsdepartementets budsjett er disse tre årene kuttet med over 800 mill. kr. Regjeringen sier at dens bidrag til distriktspolitikken er økte bevilgninger til infrastruktur. Dessverre leveres det ikke i praksis. Bevilgningene til bredbåndsatsing, som er så viktig for næringslivet i distriktene, kuttet. Samferdselsbudsjettet følger forutsetningene i Nasjonal transportplan, men ikke mer enn det.

Interpellanten fokuserer på den regionale fordelingen av statlige arbeidsplasser. Hun har helt rett i at utviklingen går i gal retning, siden vi de senere årene har sett at flere statlige oppgaver er blitt flyttet fra distriktene til de største byene. Det er nok å nevne politireformen, sykehusreformen, forslag om sentralisering av Innovasjon Norge, skattekontorreformen og forslag om å flytte tingrettene. Noe av dette har blitt stoppet, men sentraliseringsskruen har blitt skrudd kraftig til under denne regjeringen.

Utflytting av statlige arbeidsplasser fra Oslo er et tilbakevendende tema, der ulike regjeringer har tatt initiativ uten stor betydning. Regjeringen Bondevik II og regjeringen Stoltenberg II gjennomførte utflytting av ca. 1 000 statlige arbeidsplasser hver. Paradokset er at under de samme regjeringene var det en sterk økning av statlige arbeidsplasser i Oslo. Vedtak om utflytting av 2 000 arbeidsplasser fikk stor oppmerksomhet, mens etablering av over 10 000 nye statlige arbeidsplasser i Oslo de samme årene skjedde i det stille.

Fra Senterpartiets side må vi erkjenne at våre ambisjoner om bedre fordeling av statlige arbeidsplasser heller ikke ble fulgt opp på en god måte da vi selv satt i regjering. Jeg tror ikke det først og fremst skyldtes Senterpartiet. Status da vi sist sjekket, var at 29 pst. av alle statsansatte er lokalisert til Oslo. Det er mer enn det dobbelte av byens andel av folketallet i landet.

Forskjellen på den rød-grønne regjeringen og vår nåværende er altså ikke knyttet til utflytting av arbeidsplasser, men til sentralisering av dem som er etablert rundt om i landet. Mange kommuner vil miste lensmannskontoret i årene fremover etter Stortingets tilslutning til politireformen. Hvis helseministeren får det som han vil med sine forslag i sykehusreformen, vil det skje en stor overføring av arbeidsplasser fra lokalsykehus rundt om i landet til sykehusene i de større byene. Tjenestetilbudet til folk i distriktene blir dårligere, og arbeidsmarkedet de samme plassene svekkes som følge av sentralisering av statlige arbeidsplasser. For mange lokalsamfunn er dette en dramatisk situasjon, som forsterkes av sentraliseringskraften som ligger i kommunereformen.

Regjeringen vedtok i november 2014 nye retningslinjer for lokalisering av statlige arbeidsplasser. De kom i etterkant av at Stortinget hadde behandlet forslag om utflytting av statlige arbeidsplasser, men endte opp med et vedtak der regjeringen ble bedt om å fremme tiltak for å sikre at

ny statlig virksomhet som hovedregel ble lokalisert utenfor Oslo.

Det er Kommunal- og moderniseringsdepartementet som har gitt retningslinjene og er ansvarlig for å følge dem opp. Jeg synes ikke svarene statsråden har gitt i dag om hvordan de skal følges opp, og hvilken effekt de har hatt, er særlig opplytende. Realiteten er at det har blitt retningslinjer uten særlig betydning. Det er trist å registrere. Fraflytting fra distriktskommunene skyldes ikke at flere ønsker å bo i en stor by. Det skyldes mangel på arbeidsplasser i distriktene, noe som tvinger folk til å flytte dit det er relevante arbeidsplasser.

André N. Skjelstad (V) [13:53:03]: Jeg så litt fram til denne debatten i utgangspunktet, for jeg synes interpellanten hadde en god inngang til interpellasjonen. På bakgrunn av de siste innleggene blir jeg litt overrasket over at en her velger å skue bare bakover og ikke se på mulighetsrommet.

Det har aldri vært slik, i hvert fall ikke for Venstre, som har vært en pådriver for nettopp det vedtaket som ble fattet om utflytting av statlige arbeidsplasser – og heller ikke fra Kristelig Folkepartis side – at det har vært noen intensjon at det bare skulle være til de største byene. Vi har vært veldig tydelige på at dette også må gjelde de regionale sentrene. Et eksempel som statsråden kjenner godt til, er Lotteritilsynet i Førde, som er et godt eksempel i så måte, og flere av oss har tatt til orde for at vi mener at dette vil være med på å bygge godt opp under en pågående regionreform. Og det er ingen tvil om at her må en også se på det som er – for å bruke uttrykket til Nils Arne Eggen – «godfot-teorien», hva er det et område er god på? I så måte har jeg tatt til orde for – for også å være litt lokal – Steinkjer og SLF, som jeg synes er naturlig i så henseende. Det finnes mange områder der dette er nødvendig.

Vi kan ikke gjøre dette bare fordi det er nødvendig, men også for – ikke minst – å bygge opp under statlige arbeidsplasser i de nye regionene, for 65–70 pst. av morgendagens ungdom, og dagens ungdom, tar høyere utdanning. Da er vi også nødt til å møte den utfordringen dette vil medføre i et nytt arbeidsmarked. Derfor er det viktig at vi også får en balansekraft opp mot hovedstadsområdet, og ikke bare tenker på den klassiske, gammeldage distriktspolitikken der en flytter ut til den «yderste nøgne ø». Her er det også nødvendig å se at en er nødt til å ha et marked, et arbeidsmarked, som er med på å stimulere muligheten til vekstkraft. Derfor tror jeg at en del av dette ikke er gårdsdagens svar, men det er de nye svarene, og det er ikke nødvendig at alle har det fullstendig klart for seg, for en del av dette handler også definitivt om en desentralisering.

Da den foregående regjering opprettet 10 000 arbeidsplasser i hovedstadsområdet, var det en mye større grad av sentralisering enn det vi har sett i moderne tid. Det bruker ikke foregående taler så veldig mye tid på, men det er også en vekstkraft – som ikke er med på å skape vekst ute i distriktene.

Jeg tror at det som vi vedtok om statlige arbeidsplasser, vil stå seg. Flere av oss er selvfølgelig veldig interessert i å være pådrivere for dette. Som representanten Ropstad nettopp nevnte – når vi nå får en regionmelding, vil det være

viktig å dra fram de nødvendige tiltakene i forbindelse med den. Det vil være viktig at områder som f.eks. området interpellanten kommer fra – hun er fra Telemark – også har en balansert utvikling når det gjelder vekstkraften rundt statlige arbeidsplasser. Det er ikke nøkkelen i seg selv, men det vil definitivt være med og bidra til en stimulans i de områdene som kanskje ikke har den vekstkraften fra før. Det tror jeg vi også er nødt til å ha med oss i det videre bildet, uten å grave oss ned og se det svart-hvitt i forhold til noe en gjerne ønsker å komme med.

Jeg tror at vi nettopp gjennom regionmeldingen skal være svært tydelige. Jeg var så heldig å være på en konferanse forleden der Victor Norman innledet, der han også fortalte om utfordringer ved å flytte ut. Jeg tror ikke dette vil komme av seg selv. Jeg tror vi definitivt er nødt til å vise med en tydelig vilje at vi ønsker det. Vi husker tilbake til da det ble prøvd sist, i stort omfang, at det vil være noen motkrefter. Men en må gjerne komme med motkrefter. Jeg tror at vi skal lykkes med dette, og jeg tror det er viktig å lykkes for landet som helhet. Derfor tror jeg vi er nødt til å se på dette ikke bare gjennom de store byene, men også gjennom de regionale sentrene. Men de regionale sentrene er nødt til å ha et arbeidsmarked med vekstkraft nok til at vi kan fylle på med statlige kompetansesarbeidsplasser, for dette er også det som er med på å bygge hele landet. Vi kan ikke bygge bare deler av landet, vi må bygge hele landet.

Karin Andersen (SV) [13:57:32]: Vi skal bygge hele landet. Det er fordi det er store verdier i hele landet. Det er muligheter, det er mennesker, det er gode liv og verdier som det er verdt å ta vare på og utvikle. For det lille kan bli veldig stort, og det lille kan være helt avgjørende for en helhet som gjør at det er et godt land, og at man har utnyttet alle mulighetene som er der.

Sentraliseringen går litt mer av seg sjøl – det er veldig sterke krefter som en sjelden trenger å jage på. Det er det regjeringen gjør. De ønsker å forsterke sentraliseringen og overser det store tapet man da vil få – både som land og på mange steder i landet – ved ikke å utvikle og se på mulighetene i lokalsamfunn over hele landet.

I mitt eget fylke vokser reiselivet kraftig. Det er positivt. Men jeg tror ikke det er noen som tror at dette reiselivet kan leve i et vakuum. Det må være et fungerende lokalsamfunn der, det må være folk, det må være noen som lager lokal mat og spesielle opplevelser, slik at det er noe positivt rundt det reiselivsprosjektet som er der.

Det er jo slik at statlige og kommunale, offentlige, stillinger og det nettverket som det gir, ofte er med på å balansere, trygge og legge et grunnlag for annen virksomhet rundt omkring i lokalsamfunnene. Det er utrolig viktig. Da handler det om å se konsekvensene hvis man kutter for mye i dette, sentraliserer for mye – kaller det effektivisering, mens det i realiteten er sentralisering – og heller ikke alltid får bedre faglige resultater, slik som regjeringens kamp for å få sentralisert skatteinnkrevingen, der de runde på runde har gått på en smell, fordi det åpenbart er feil. Dette er jobber som gjøres like godt lokalt.

Så det handler om mange ting. Regjeringen har kuttet voldsomt i de distriktpolitiske virkemidlene, og det er SV

svært uenig i. Men en av de symboltunge sakene de har hatt, handler ikke om å rive opp sentrale arbeidsplasser og flytte dem ut, det handler om en stor og viktig distriktpolitisk satsing som den rød-grønne regjeringen hadde ferdig. Det er den store arkivsatsingen på Tynset, som lå i budsjettet da denne regjeringen overtok, som de med et pennestøk fjernet. Det var mange kompetansesarbeidsplasser i en distriktskommune som viste at den hadde kompetanse og kapasitet til å ta imot dette, der alle angjeldende etater som skulle inn, støttet det forslaget som lå der, og viste at det var den beste satsingen, at det var den beste faglige muligheten til å løse en ny, stor og viktig oppgave. Til stor forskrekkelse – ja, det er vel grunn til også å nevne at her var det en kommune, et lokalsamfunn, som hadde lagt ned 30 mill. kr–40 mill. kr for å støtte staten i den satsingen den hadde lagt opp til – kommer altså regjeringen og med et pennestøk fjerner dette, riktignok først etter at den ene statsråden etter den andre hadde vært flere runder og lovt at jo, det blir nok. Det viste seg at det ikke var sant.

Nå er alt i det blå, men resultatet blir vel at det havner i Trondheim, et sted der det er sterke miljøer fra før, der regjeringspartiene antakeligvis har sterke nettverk. Det betyr at man har gått glipp av en gylden mulighet til å få til en stor satsing i et område av Norge som er en utkant, men der utdanningsnivået er veldig høyt, og der man i mange år også har vist stor evne til å ta i bruk moderne teknologi.

Det er veldig trist, og det er veldig kritikkverdig av regjeringen at de ikke har fulgt opp dette, som lå gryteferdig og var der, og som kunne blitt et prestisjeprojekt for denne regjeringen. De kunne ha fått æren – jeg ville ha godtatt det hvis det hadde skjedd at de hadde tatt æren for det, for det er så viktig.

Dette var et politisk røvertokt av de sjeldne, det var et av de dårligste distriktpolitiske grepene jeg har sett noen regjering har tatt. Det viser rett og slett at man ikke vil få til sjøl det som alle faginstanser sier er den beste løsningen – når den ikke ligger midt i sentrale områder. Det er der denne regjeringen vil satse, mens SV vil satse i hele landet.

Ingvild Kjerkol (A) [14:02:43]: Takk til interpellanten for å ha gitt Stortinget en mulighet til å debattere viktige saker.

Akkurat slik interpellanten sa, og for så vidt også statsråden sa i sitt svar, har Norge i langt større grad enn andre land greid å utjevne både sosiale og økonomiske forskjeller og også å skape levedyktige lokalsamfunn i alle deler av landet. Det har ikke kommet av seg selv. Man kan si at man har greid å bremse en utvikling som er uunngåelig. I Arbeiderpartiet mener vi at vi fortsatt bør gjøre det, for bare sånn kan vi lykkes med å ta alle landets ressurser i bruk. I tiden vi står i, og i tiden som ligger foran oss, blir det en betydelig oppgave.

Det er lett å enes om at det er regionene i Norge som står for verdiskapingen. Regionene i Norge har noen kjennetegn. De har sine næringsstrukturer, de har sine kunnskapsmiljø, som utfyller hverandre i en nasjonal sammenheng, og flere av dem hevder seg meget godt internasjonalt. For å si det slik som også statsråden sa det: Verdiene inn til statskassen, eksportverdiene, ligger ute i distriktene.

Vi vet hvordan dette utvikler seg over årtier. Store sentrale kommuner vinner, mens små distriktskommuner taper når det gjelder utvikling innen næringsliv og bosetting. Likevel finnes det gledelige unntak. Men det overordnede bildet i Norge er sentralisering, altså at stadig flere bor og jobber i sentrum og færre i distriktene. Disse endringene skyldes at folk flytter mot sentrum, og slik sett blir også fødselsoverskuddene større der og synker i periferien. Det er klart at slik har det vært i årtier. Det som er litt bekymringsfullt nå, og som vi skal være veldig obs på fra denne sal, er at vi nærmest får en generasjonseffekt. Det blir i løpet av de neste ti til tyve årene en ganske radikal endring i alderssammensetningen i veldig mange av distriktskommunene våre, samtidig som vekstakten i Oslo er giret opp enda et hakk. Oslo er nå den hovedstaden i Europa med absolutt størst vekst. Denne kampen om den delen av arbeidskraften som kjøper hus og søker barnehageplass, blir enda tøffere for de delene av landet som ikke tilbyr hele spektret av urban livsstil og yrkesmessig mangfold for folk med høy utdanning. Dette vet vi. Derfor trenger vi også en kraftfull politikk for å møte det.

Jeg blir glad når jeg hører at statsråden har vært i fylkesordførerkollegiet. Jeg har også vært der. Jeg anbefaler statsråden å jobbe mer med det kollegiet framover. Jeg ser fram til regionalmeldingen nå i vår. Jeg ser også fram til den bebudede meldingen om storby og distrikt i 2017. Det er lett å dokumentere sammenhengen mellom pendlermuligheter og regional utvikling. Det er sånn at jo lenger bort fra sentrum en kommer, jo mer er man avhengig både av god infrastruktur, av regional planlegging og av en offensiv stat som også ser muligheten for å bygge kompetansemiljø utenfor hovedstaden. For Arbeiderpartiet er det fortsatt sånn at det gamle slagordet «By og land, hand i hand» gjelder, men det vil ikke stå seg i framtiden uten en mer radikal politikk. Grunnen til at vi har greid å holde denne skansen tidligere når vi har opplevd tilsvarende brytnings-tider, er vår evne til organisering, vår evne til å bygge kunnskap og vår felles vilje til å foredle naturressursene for fellesskapet.

Jeg kunne tenkt meg at statsråden var enda mer frampå, men jeg synes det viktigste her er at vi deler analysen. Så vil jeg bare gjenta at det å spille på den regionale kraften som ligger i de ulike regionene våre, er det som vil være viktigst når vi skal sikre inntekten for velferdssamfunnet vårt framover.

Lene Vågslid (A) [14:07:51]: Tusen takk for ein god debatt. Eg er veldig einig i det statsråden seier om at det er viktig med eit samspel mellom stat, regionar og kommunar. Men det er viktig med eit samspel internt i regjeringa òg. Statsråd Sanner synest eg hadde ei veldig positiv tilnærming til debatten, men det er ikkje bestandig eg synest justisministeren har det – eller helseministeren for den sakas skuld.

Her er eg litt ved kjernen av problemstillinga mi: at òg me i Arbeidarpartiet, når me er med og behandlar andre saker og samarbeider og kritiserer regjeringa, må sjå ting i ein samanheng. For Telemark er det ikkje spesielt populært at politimeistera ikkje skal vere der lenger, men slik blir

det. Men når ein får eit større politidistrikt, ein mistar lokalsjuehus, fengselsplassar blir lagde ned og lista går vidare, så gjer det noko med ein region, og det er samanhengen der me må sjå på, vere litt sjølvransakande alle saman, at når me skal gjere store endringar, så må me sjå dei i ein samanheng, for det har for enkelte regionar i Noreg ein tendens til å slå litt verre ut enn for andre.

Eg òg ser fram til den stortingsmeldinga som er varsla, men me kan ikkje vente på ho. Me må jobbe med saka no, i det samspelet som statsråd Jan Tore Sanner har med fylkesordførarane, og som me har med kommunane. Representanten Ropstad viser òg til byråkratiekosten, og det er på ein måte eit lite paradoks. Me har tidlegare høyrte m.a. frå Jan Tore Sanner at det hemmar oppgåveløysinga, og me er vel alle for å redusere byråkratiet, men dersom ein i så fall må utvide noko av det, kvifor må alt hamne i Oslo.

Så er eg einig med representanten Greni i at ein må satse meir på dei områda som slit med vekstkrafta, og det føler eg blir gjort i for liten grad.

Noko må ein sentralisere. Enkelte tenester ser ein at kan bli betre dersom ein samlar dei i større einingar, men slik er det ikkje med alle, og difor lurar eg på kva statsråden legg i ein robust arbeidsmarknad, og kva statsråden meiner er dei viktigaste suksessfaktorane for ei betre spreiding av arbeidsplassar, for eg håpar han er einig med meg i at me kan bli betre enn det me er i dag, sjølv om ein kan vise til tal i høve til at det blir flytta ut ein del arbeidsplassar. Det siste er om statsråden er einig med meg i at ein bør satse meir på eksisterande fagmiljø ute, og at me saman forsøker å unngå å byggje vidare ut direktorata i Oslo.

Statsråd Jan Tore Sanner [14:11:00]: Jeg vil igjen takke interpellanten for mange gode momenter og også analyse. Det er veldig lett i denne debatten å hoppe ned i grøfta og argumentere for ett virkemiddel som er svaret på alt. Hvis det hadde vært slik at regionale utviklingsmidler hadde vært svaret på sentralisering kontra desentralisering, tror jeg vi alle kunne vært enige om det. Det er ikke riktig, slik det ble hevdet fra enkelte i debatten, at regjeringen kutter i de distriktspolitiske virkemidlene. Tvert imot. Det vi gjør, er at vi omprioriterer noe, og samlet styrker vi dem. Det har litt å gjøre med hva man tror virker for å få til vekst og utvikling i hele landet. Vi har sterk tro på at det å bygge ut infrastruktur og ikke minst fylkesveier bidrar til at veien til markedene blir kortere, og at arbeidsmarkedet blir større, og at det kan bidra til vekst og utvikling i hele landet.

Så tror jeg også, som interpellanten er inne på, at vi må være enige om at det har vært noen samfunnsmessige endringer i løpet av de siste 150 årene som går i retning av at folk flytter fra små steder til større, men også til mindre byer. Det har sammenheng med samfunnsmessige endringer som utdanning og utdanningsnivået å gjøre. Har man en lang utdanning, ønsker man å bruke den kanskje i et større fagmiljø. Det som er vår utfordring, og som vi må sikre, er at vi får til det gode samspillet mellom små og store byer, omland og distrikt. Jeg mener vi har det beste grunnlaget for å få det til nettopp ved at ressursene ligger i distriktene. Enten det er marine ressurser, hav og havbruk,

om det er mineraler, om det er skog- og jordbruk eller fornybar energi, så ligger ressursene i Distrikts-Norge, og det er et fantastisk utgangspunkt for at vi fortsatt skal ha både arbeidsplasser og bosetting i hele landet.

Så må vi – og det er jeg også enig i – sikre at statlige arbeidsplasser også etableres regionalt. Den veksten som har vært i de store byene, har i stor grad sammenheng med at det er der universiteter og høyskoler ligger, og når vi satser mer på universiteter og høyskoler, blir det også flere ansatte. Når man styrker helsevesenet, blir det også flere statlige ansatte i helsesektoren, men det å sikre at en også har kompetansearbeidsplasser på mellomstore og små steder, tror jeg kan bidra til at en får mangfoldige og sterke arbeidsmarkeder i hele landet.

Presidenten: Da er sak nr. 5 ferdigbehandlet.

Sak nr. 6 [14:14:13]

Interpellasjon fra representanten Arild Grande til kommunal- og moderniseringsministeren:

«Åpenhet og innsyn er avgjørende for at folk skal bli informert og engasjert i offentlig virksomhet. Men vi hører ofte at mediene nektes innsyn og at informasjon ikke kommer ut - enten ved at dokumentinnsyn treneres eller at virksomheter er organisert på en måte som hindrer innsyn. Fritt Ords rapport Status for ytringsfriheten i Norge viser at ytringsfriheten for ansatte i offentlig sektor er under press. Det er store variasjoner mellom kommunene, men i sum representerer dette en demokratisk utfordring.

Hvilke initiativ vil statsråden ta for å sikre størst mulig åpenhet i kommunal forvaltning, og sikre at offentlig informasjon gjøres lettere tilgjengelig, for å påse at kommunene overholder offentlighetslovens bestemmelse om at innsynskrav skal avgjøres «uten ugrunnet opphold», samt for å sikre at kommunene ikke begrenser ansattes ytringsfrihet ut over hva det er lovlig adgang til?»

Arild Grande (A) [14:15:31]: Åpenhet og innsyn er avgjørende for at folk skal bli informert og engasjert i offentlig virksomhet. Offentlige virksomheter forvalter store ressurser på vegne av fellesskapet. Innbyggerne har krav på informasjon om hvordan disse ressursene forvaltes, slik at vi sikrer et transparent samfunn, at kritikkverdige forhold blir avdekket, og at innbyggerne kan treffe informerte valg.

Frihet til å ytre seg er en grunnleggende rettighet. Det er nedfelt i Grunnloven § 100 og følger også av internasjonale forpliktelser. Ytringsfriheten har bl.a. som formål å bidra til en best mulig opplyst debatt og å styrke demokratiet. Det er den ansattes rett til å ytre seg på egne vegne som er beskyttet. Hvem som skal ytre seg på vegne av virksomheten, styrer virksomheten selv.

Jeg vil våge den påstand at Norge er verdensledende når det gjelder både åpenhet og ytringsfrihet. Det er mange årsaker til det. Vi har over mange år jobbet for størst mulig grad av åpenhet. Mediene spiller en sentral rolle, og ansatte bidrar til det samme. Vi vil at det fortsatt skal være sånn.

Norge skal lede an i verden, og offentlig sektor skal lede an i Norge. Det bør være et felles ansvar, men det bør særlig være et ledelsesansvar.

Stortinget har i flere omganger tatt til orde for og fattet vedtak som skal sikre økt åpenhet og beskyttelse av grunnleggende friheter. Dette er viktige forutsetninger for demokratiet vårt, lokalt som nasjonalt. Den 1. januar 2009 trådte den nye offentlighetsloven i kraft. Hensikten med loven var å gi større innsyn i forvaltningen. Da loven ble vedtatt, ba Stortinget derfor om at regjeringen etter noen år skulle foreta en evaluering av loven med henblikk på om intensjonene om mer innsyn hadde blitt oppfylt.

Selv om loven legger avgjørende føringer for praksisen, handler offentlighet og innsyn også mye om kultur og holdninger. Loven baseres mye på skjønn, og det er store kulturforskjeller når det gjelder spørsmålet om åpenhet, mellom kommunene og mellom virksomhetene.

Som flere kjenner til, ble evalueringen av offentlighetsloven nylig lagt fram og viser interessante funn, både at offentlighetsloven i mange sammenhenger fungerer etter intensjonen, og at det er store variasjoner og mye å ta tak i.

Også på ytringsfrihetsområdet har det vært gjort en stor jobb de siste årene. Lovverket har gradvis blitt bedre, og det er mye debatt. Å varsle innebærer å si fra om kritikkverdige forhold på arbeidsplassen. Arbeidsmiljøloven har siden 2007 hatt tre bestemmelser som regulerer arbeidstakernes rett til å varsle. Her heter det bl.a. at arbeidsgiver skal legge forholdene til rette for varsling. Da varslerbestemmelsene ble evaluert av bl.a. advokatfirmaet Arntzen de Besche i 2013, viste både gjennomgangen og analysen av praksisen en positiv utvikling. Et hovedfunn var at antall saker for domstolene har økt betydelig, og den generelle kulturen for varsling er myket opp.

Dette viser at lovendringer – det som vedtas i dette hus – har en effekt, men at mye fortsatt gjenstår, også på varslerområdet. Vi har bl.a. dessverre sett en rekke eksempler på at varsling til media er kontroversielt og kan øke risikoen for sanksjoner. Kjente varslersaker fra nyere tid bl.a. Monika-saken og Unibuss-saken, hvor begge varslerne fikk Fritt Ords Pris i fjor for deres modige innsats for å avdekke kritikkverdige forhold i arbeidslivet. Varsling koster, og begge disse varslerne har opplevd stor belastning i etterkant.

Forskningsprosjektet «Status for ytringsfriheten i Norge» leverte i fjor en helhetlig gjennomgang av ytringsfrihetens kår i Norge. Prosjektet ble ledet av Institutt for samfunnsforskning på oppdrag fra Fritt Ord. I rapporten kommer det fram at offentlig ansatte vurderer sin ytringsfrihet dårligere enn privat ansatte, og at varslere i privat sektor mener å ha oppnådd mer endring enn varslere i offentlig sektor.

Selv om det altså er stor oppmerksomhet og bedring i lovverket, ser vi dessverre en utvikling som på visse områder går i gal retning. Et eksempel er fjorårets SKUP-konferanse, som viste at 40 av de 63 innsendte metoderapportene beskrev til dels betydelige problemer med å få tilgang til offentlig informasjon. I noen tilfeller hadde en vesentlig del av dokumentene aldri funnet veien til postjournalene. Det kan også synes som at ansatte ikke er godt nok

kjent med regelverk, og kanskje heller ikke sine rettigheter.

For eksempel gjennomførte Bærum kommune for noen år tilbake en undersøkelse som viste at blant dem som hadde unntatt dokumenter etter offentlighetsloven, svarte hele 36 pst. at de ikke kjente til noen av prinsippene i loven. Bærum kommune skiller seg nok dessverre ikke ut.

Norsk Presseforbunds offentlighetsutvalg lagde i 2011 en åpenhetsindeksskåring for alle kommuner i Norge. Den viser til dels betydelige problemer både når det gjelder åpenhet overfor kontrollutvalg, og når det gjelder reglement for taushetsplikt for kommunepolitikere, hvor 82 pst. av kommunene fortsatt har lovstridige regelverk om taushetsplikt. Den viser videre at mange norske kommuner mangler tydelige bestemmelser om at ansatte som utgangspunkt har full yringsfrihet også i kommunale saker, og at et flertall av kommunene mangler en søkefunksjon for å finne bestemte dokumenter i postjournalen på Internett.

Vi vet videre at kommunene har sviktende journalføring, at det er dårlige valg av systemer i enkelte kommuner, at det gis manglende innsyn i fag- og sakssystemer, og at det i enkelte tilfeller er til dels kryptisk føring av sakslister, møtebøker og journaler, som vanskeliggjør jobben for både journalister og innbyggere som ønsker innsyn.

Offentlighetslovens klageordning skal sikre rask og forsvarlig behandling av krav om innsyn i offentlige dokumenter. Fylkesmannen er klageinstans for innsynsavslag fattet av kommunale organer. Her heter det at klagen skal forberedes og avgjøres uten ugrunnet opphold, og at innsyns krav som ikke er behandlet innen fem arbeidsdager, skal regnes som et innsynsavslag som kan påklages.

Vi har mottatt flere forslag til hvordan ting kan bli bedre. Det som skiller seg ut, er at kommunene bør utvikle bedre postlister, at man bør inn i Offentlig elektronisk postjournal med muligheter for fulltekstsøk, og at det bør sikres at offentlighetslovens intensjon om mer åpenhet blir ivaretatt, særlig når det gjelder interne dokumenter og anbud når det gjelder offentlige innkjøp. Det er særlig viktig nå som loven nettopp er evaluert og man skal vurdere evalueringen.

Så er det en utfordring at dagens praksis åpner for noe vilkårlig håndtering. Spørsmålet er, når vi ser så mange kommuner hvor det oppleves trenering og lang saksbehandlingstid, om man også burde vurdere former for sanksjoner for å ta tak i de verste tilfellene. Enkelte har tatt til orde for bøter som en mulighet for de aller verste utslagene.

Stavanger Aftenblad gjennomførte i slutten av 2014 en undersøkelse som viste at 106 av 140 kommuner har et ulovlig informasjonsregelverk for sitt kommunestyre. Et av ankepunktene her var at regelverkene pålegger folkevalgte mer taushetsplikt enn loven tillater. Journalister opplever videre særlig at ansatte innen samfunnsviktige sektorer som utdanning, helse og sosial får munnkurv overfor media. Sivilombudsmannen har i flere tidligere uttalelser lagt til grunn som utgangspunkt at arbeidsgiver ikke har adgang til å reagere på en ansatts yringer med mindre det foreligger en åpenbar risi-

ko for skade på arbeidsgiverens legitime og saklige interesser.

Jeg har sett på brevveksling mellom Sivilombudsmannen og Kommunal- og moderniseringsdepartementet fra fjoråret. I går kom det, kanskje som følge av denne brevvekslingen, en pressemelding fra Sivilombudsmannen hvor han skriver at det er behov for å styrke offentlig ansattes yringsfrihet, noe som ifølge Sivilombudsmannen kan løses med mer aktiv veiledning fra overordnede myndigheters side. Det kunne vært interessant å høre kommunalministerens betraktninger rundt dette.

Vi har nylig lagt bak oss et lokal- og regionalvalg. Folkevalgte har bedt om og fått folkets tillit. Med det følger det også et stort ansvar – på vegne av fellesskapet og overfor de ansatte. Offentlig sektor skal være garantisten for åpenhet og for de ansattes yringsfrihet. Nyvalgte kommunestyrerepresentanter har nå en gyllen mulighet til å sette dette på dagsordenen og bidra til en ny åpenhetskultur i det offentlige Norge.

Men jeg tror det også er nødvendig med bidrag fra det offentliges og storsamfunnets side. Derfor er jeg meget interessert i å høre hvordan kommunalministeren kan tenke seg å ta initiativ for å sikre større grad av åpenhet og at kommunene ikke begrenser ansattes yringsfrihet utover det det er lovlig adgang til.

Statsråd Jan Tore Sanner [14:25:52]: Jeg vil starte med å takke representanten for å ta opp viktige spørsmål. Temaene fortjener oppmerksomhet.

Det er to forhold som tas opp i interpellasjonen. Det ene er innsyn og åpenhet i kommunene og særlig kommunenes saksbehandlingstid ved behandlingen av innsynsbegjæringer. Det andre er yringsfriheten til ansatte i kommunene.

La oss starte med å være enige om et viktig utgangspunkt, nemlig at kommunene er selvstendige rettssubjekter. Det betyr bl.a. at de har et selvstendig ansvar for å følge regelverket de er underlagt. Dette gjelder også reglene i kommuneloven og offentlighetsloven.

Åpenhet i kommunal forvaltning reguleres bl.a. av kommuneloven, som har regler om møteoffentlighet. Folkevalgte organer skal behandle sine saker og treffe sine vedtak i møter. Utgangspunktet er at møtene er åpne for alle. Hvis møtene unntaksvis skal lukkes, må det skje med lovhjemmel og særskilt vedtak. Alle møtene skal kunngjøres på en hensiktsmessig måte, og sakslisten og andre dokumenter skal være tilgjengelig for allmennheten. Møte-reglene skal bidra til å skape tillit til kommunal virksomhet og legge til rette for demokratisk deltakelse og kontroll.

Åpenhet er en forutsetning for et godt og velfungerende lokaldemokrati. Det er viktig at både ordførere og rådmenn er bevisste på hvilket ansvar de har, og at lokalpolitikere bidrar til at disse viktige verdiene sikres.

Departementet behandler jevnlig henvendelser hvor vi veileder kommuner, fylkeskommuner og fylkesmenn om viktigheten av prinsippet om møteoffentlighet og om hvordan reglene skal forstås. Fylkesmannen driver selv et veiledningsarbeid overfor kommunene og har kontakt med kommunene i saker om møteoffentlighet. Møteoffentlighetsreglene var i 2011 gjenstand for omfattende revider-

ring. Departementet foretar løpende vurderinger av reglene. Hensikten med revideringen og vurderingene er å sørge for regler som sikrer økt etterlevelse og mer åpenhet.

Ganske snart vil jeg fremme en proposisjon hvor regjeringen foreslår å tydeliggjøre at alle møter må kunngjøres, også de møtene som kommunen vet vil bli lukket. Jeg vil også foreslå en presisering om at møter i kommunale foretak skal kunngjøres. Uten forutgående kunngjøring vil reglene om møteoffentlighet være illusoriske. Innbyggerne og presse kan ikke være til stede når de ikke vet at møtene avholdes.

Avgjørelsen om at møter skal holdes for åpne eller lukkede dører, kan bli gjenstand for lovlighetskontroll. I tillegg kan saker om møteoffentlighet behandles av Sivilombudsmannen. Slike kontrollmekanismer bidrar til å sikre etterlevelse og korrigeringer av kommuner som trår feil.

Kommunelovutvalget vil snart levere sin rapport hvor de bl.a. har sett nærmere på møteoffentlighet. Inntil den er levert og har vært på høring, er det ikke hensiktsmessig å foreta en større utredning av kommunenes regler om åpenhet utover de konkrete presiseringene som jeg allerede har nevnt.

Det må også nevnes at på flere områder er kommunene allerede i dag proaktive når det gjelder offentliggjøring av dokumenter. Særlig i plan- og byggesaker, som er veldig viktige for innbyggerne, er det flere kommuner som publiserer dokumenter i fulltekst på sine hjemmesider, slik at alle kan gå inn og lese dokumentene uten å måtte fremme en innsynsbegjæring. I tillegg legger nesten alle landets kommuner møtekalender, innkalling, sakspapirer og møteprotokoller lett tilgjengelig på sine hjemmesider. Dette er viktig for å styrke lokaldemokratiet og bidrar til økt innsikt og engasjement i lokalpolitikken.

Åpenhet i kommunene reguleres også av offentlighetsloven. Denne loven er justis- og beredskapsministerens ansvar. Offentlighetsloven er nylig blitt evaluert, og jeg har sett en foreløpig rapport fra evalueringen. Siden loven og evalueringen ikke er mitt ansvar, vil jeg begrense omtalen. Jeg har imidlertid funnet noen elementer i rapporten det er verdt å få frem i denne debatten.

Intervjuene med representanter fra kommunene viser bl.a. at det har skjedd en utvikling i retning av økt åpenhet i kommunene. Særlig rådmennene er pådrivere for offentlighet, og det er enkelte steder andre enkeltpersoner som er drivkrefter for åpenhet. Dette er gode nyheter og viser at det skjer mye bra i kommunene. Jeg forventer at kommunene overholder de kravene som offentlighetsloven setter til behandlingen av innsynsbegjæringer. Dette gjelder særlig bestemmelsene om rask saksbehandlingstid.

I den nevnte evalueringen kommer det også frem at majoriteten av kommunene har kurs for sine ansatte, hvor opplæring i offentlighetsloven er en del av opplegget. Andre har egne særskilte kurs om loven. Dette betyr at kommunene er opptatt av å følge reglene og allerede har tiltak for å øke kompetansen om hvordan innsynskrav skal behandles. For øvrig er det justisministeren som bør kommentere om og i så fall hvilke ytterligere tiltak som kan iverksettes for å redusere saksbehandlingstiden ytterligere, eller forhindre at noen saker tar uforholdsmessig lang tid.

Det andre spørsmålet gjelder ytringsfriheten til ansatte i kommunesektoren. Her må det innledningsvis nevnes to grunnleggende premisser. Det første er at ansatte i kommunene har – med enkelte unntak – samme ytringsfrihet som enhver annen. Eventuelle begrensninger må ha klar hjemmel. Det kan være regler om taushetsplikt eller den lovfestede lojalitetsplikten til arbeidsgiver.

Det andre er at kommunene er selvstendige rettssubjekter som selv har ansvar for å ivareta sine ansattes rettigheter og plikter. Det er kommunene selv som har arbeidsgiveransvaret. Departementet er som kjent ikke overordnet kommunene når det gjelder denne typen arbeidsrettslige spørsmål. Jeg kan ikke instruere eller vedta reglement for kommunene om slike forhold. Det er derfor viktig at de folkevalgte i kommunene er bevisste sin rolle som øverste arbeidsgiver i kommunen. På samme måte må lederne i kommunens administrasjon være sitt ansvar bevisst og bidra til å skape en kultur for åpenhet og for at de ansatte føler seg fri til å delta i samfunnsdebatten.

Som jeg har sagt fra denne talerstolen tidligere og i andre sammenhenger, er det viktig at kommunene gjør sine ansatte kjent med den vide ytringsfriheten de har, og ikke legger begrensninger på den. Jeg er også opptatt av at de ansatte med sin fagkunnskap kan bidra til en opplyst og kritisk samfunnsdebatt. De fleste kommuner har egne regelverk som berører ansattes ytringsfrihet. Kommunene kan selvsagt ikke vedta reglement eller gjøre andre handlinger som ulovlig begrenser sine ansattes ytringsfrihet. Jeg forventer at kommunene har orden i sine lokalt vedtatte reglementer, og heller ikke på annen måte reagerer mot ansatte som benytter seg av sin lovfestede ytringsfrihet. Uansett går slike lokale reglement ikke foran den ansattes ytringsfrihet etter Grunnloven eller Den europeiske menneskerettskonvensjonen.

En undersøkelse utført av Norsk Redaktørforening høsten 2014 som gjaldt kommuner i Oslo og Akershus og Akershus fylkeskommune, viser bl.a. at de færreste kommuner har etiske retningslinjer og kommunikasjonsstrategier som direkte bryter med lover og regler. Det forfatterne av rapporten savnet, var en mer offensiv tilnærming og at man aktivt legger til rette for eller oppmuntrer de ansatte til å ytre seg fritt. Jeg er helt enig med rapporten i at her kan kommunene bli bedre. Dette er noe kommunene må jobbe med lokalt, og det må skje i et samspill mellom de folkevalgte og den administrative ledelsen i kommunen.

Selv om reglementene er i samsvar med gjeldende rett, vil problemene ofte oppstå ved tolkningen av reglementet og den ansattes konkrete ytring. Enkelte av sakene man har sett i senere tid, viser at det i større grad er behov for å undersøke praktiseringen av ytringsfriheten og hvilke holdninger lederne har. Dette er problemstillinger kommunene selv er nærmest til å ta tak i.

Staten har gjennom reglene om lovlighetskontroll en viss mulighet til å kontrollere kommunale retningslinjer om ansattes ytringsfrihet. Ansattes ytringsfrihet har også en forbindelse til etikk og målet om en tillitsskapende kommune. Derfor tas dette spørsmålet jevnlig opp i dialogen med KS.

På årets etikkonferanse, som vil finne sted 13. april, vil

en del av konferansen omhandle varsling og yringsfrihet i kommunene. Konferansen arrangeres i samarbeid mellom KS, Transparency International og departementet.

Jeg er glad for at KS' etikkutvalg har engasjert seg i spørsmålet om åpenhet og ansattes yringsfrihet. I brev av 14. desember 2015 til alle landets kommuner anbefalte utvalget kommunene «å legge til rette for åpenhet og et godt yringsklima».

Som representanten Grande sikkert er kjent med, foreligger det nå også et representantforslag til behandling i Stortinget som bl.a. handler om varsling i arbeidslivet. Her er det også et punkt om å fremme lovforslag eller utarbeide forskriftsendringer hvor det presiseres at det ikke er adgang til å reglementsfeste begrensninger i yringsfriheten.

Siden dette forslaget nå er til behandling, skal jeg ikke forskuttere debatten med å kommentere dette forslaget. Varsling og ansattes yringsfrihet er arbeids- og sosialministeren ansvar, og det vil i første omgang være hun som vurderer dette representantforslaget.

Arild Grande (A) [14:36:20]: Jeg takker statsråden for et fyldig og godt svar, som på mange måter svarer på de utfordringene jeg har gitt gjennom interpellasjonen, og som vi ser ute i Kommune-Norge når det gjelder både offentlighet og ansattes yringsfrihet. Jeg er enig i det statsråden sier om at kommunene har et selvstendig ansvar for å sikre offentlighet. Jeg er også glad for at kommunalministeren understreker grunnleggende prinsipper og det ansvaret som folkevalgte og rådmenn har for å sikre både offentlighet og yringsfrihet, og jeg er glad for at det varsles en proposisjon om møteoffentlighet. Det er et viktig og godt steg i riktig retning.

Jeg tolker statsråden dit hen at når det gjelder lovverket, har man langt på vei oppnådd mye av det som er Stortingets intensjoner, og at det primære kanskje ikke er å se på ytterligere grep gjennom lovverket, men at den største utfordringen i dag kanskje mer dreier seg om kultur, rolleforståelse, og at intensjonene som Stortinget har lagt til grunn i dagens lovverk, oppfylles i samtlige kommuner. Der er det selvfølgelig slikt at det er kommunene selv som har ansvaret for å sikre at lovverket blir fulgt, og at man ikke innfører regelverk som er i strid med det, eller som går lenger enn de innskrenkinger som er mulig. Der mener jeg at i tillegg til at kommunene selv har et ansvar, har vi alle et felles ansvar for å bidra til særlig å beskytte de ansattes yringsfrihet, og at det kan gjennomføres på mange måter. Det ene er det som statsråden selv peker på, nemlig dialogen med KS. Jeg forutsetter at dette også blir gjenstand for diskusjon neste gang regjeringen har sitt konsultasjonsmøte med KS – og at ansvaret kommunene har for å sikre at lovens intensjon blir oppfylt, og at de ansattes yringsfrihet blir sikret, der presiseres.

Så kunne jeg gjerne tenke meg å utfordre statsråden på om man også kan tenkes å bidra til det viktige arbeidet som handler om å bedre journalsystemene. Det har bl.a. med kommuneøkonomi å gjøre, men kommunalministeren er samtidig moderniseringsminister, så dette bør være en god og viktig sak for statsråden å oppfordre til. I tillegg: Kan statsråden tenke seg å jobbe med de øvrige departemente-

ne som har ansvar for dette – for her er det tydelig at arbeids- og sosialministeren, justisministeren og kommunalministeren har delt ansvar – og kan regjeringen koordinere dette arbeidet bedre?

Statsråd Jan Tore Sanner [14:39:40]: Representanten har forstått meg rett. Vi er enige om viktige prinsipper og verdier både for å sikre åpenhet og for å sikre ansattes yringsfrihet. Vi har et lovverk og regler som er gode, men som helt sikkert kan bli bedre på noen punkt. Det er grunnen til at jeg nå har varslet noen endringer, og vi har Kommunelovutvalget, som vil komme med sin utredning rundt påsketider, som også ser på viktige sider av dette. Men i bunn og grunn mener jeg at dette handler om bevissthet på alle nivå: hos rådmenn, hos ledere, men også hos våre folkevalgte. Det er viktig at folkevalgte lokalt ser sammenhengen mellom åpenhet, lokaldemokrati og engasjement hos innbyggerne. Der mener jeg vi har en viktig rolle, i å få frem det budskapet. Det er også slik at fylkesmann, departement og KS bidrar med både veiledning og opplæring. I tillegg mener jeg at pressen spiller en viktig rolle nettopp i å være en pådriver for åpenhet. Jeg tror at noe av det viktigste for å få til kulturendring og forbedring nettopp er åpenhet og debatt rundt disse spørsmålene.

Når det gjelder spørsmålet om offentlig post og tilgjengeligheten av denne, har faktisk mange kommuner kommet lenger enn vi har gjort i staten, så jeg har nå tatt initiativ til at vi skal få en ny offentlig elektronisk postjournal, som vil bidra til at vi både får ned kostnadene og får mer åpenhet og tilgjengelighet. Der har noen kommuner gått foran, men også på kommunalt plan kan det gjøres mer og bedre arbeid på det området. Vi kommer i løpet av våren med en ny digital agenda, og det er ingen tvil om at de digitale verktøyene kan bidra til mer offentlighet og bedre tilgjengelighet for både pressen og innbyggerne.

La meg til slutt bekrefte at samarbeidet mellom departementene på dette området er viktig. Her har vi selv sagt god kontakt og dialog med både Justisdepartementet når det gjelder offentlighetsloven og Arbeids- og sosialdepartementet når det gjelder de mer arbeidsrettslige sidene – det er god koordinering på det området. Vi har også god kontakt med KS og deltar på deres konferanser, som bidrar til mer bevissthet og opplæring av folkevalgte og administrativ ledelse.

Heidi Greni (Sp) [14:43:01]: Takk til interpellanten for å ha reist et viktig tema til debatt her i stortingssalen.

Offentlighet og åpenhet er helt grunnleggende i et demokrati. Stortinget må derfor i all sin lovgivning vurdere om en sikrer dette grunnleggende prinsippet godt nok.

Lokaldemokratiet i Norge har betydelige utfordringer når det gjelder åpenhet, uavhengig av styreform. Offentlighetsloven fra 2009 skulle rette på dette og sikre bedre dokumentinnsyn i kommunene. Vi må våge å stille oss spørsmålet om loven går langt nok. En innbyggers mulighet til å sikres innsyn, lokalmedienes mulighet til å overvåke er en kontrollmekanisme som er uvurderlig.

Hvis vi ser tilbake til valgkampen i fjor, var det stort fokus på at Oslo kommune nektet innsyn rundt enkelte for-

hold knyttet til helse- og omsorgstjenesten. Slike situasjoner er uheldig og er kun egnet til å svekke tilliten til det offentlige. Men for å sikre åpenhet i offentlig sektor er vi også avhengig av at ansatte våger å stå fram og varsle og orientere oss om hvordan situasjonen faktisk er, og at de våger å påpeke kritikkverdige forhold.

Jeg må si jeg er noe overrasket over det store engasjementet enkelte utviser i salen i dag, sett i lys av at vi bare skal gå et drøyt halvår tilbake i tid, juni 2015, for å se at det ble fattet vedtak som kraftig svekket åpenhet, innsyn og medienes mulighet til å gjøre jobben sin. Da vedtok et flertall i denne salen at kommuner med parlamentarisk styreform skulle få utvidet mulighet til å unnta saksforberedende notater til byråd fra offentlighet. Hva sier det at man i 2015 faktisk kommer med forslag i denne salen som i realiteten innskrenker offentlighetsloven? Det viser nok at det trengs mer enn interpellasjonsdebatter i framtiden.

En debatt om offentlighetsloven må ikke bare bli en debatt med fine ord, men den må også ha noen realiteter i seg. Det betyr at man i framtiden bør diskutere realiteter og svakheter ved dagens praktisering av offentlighetsloven. Vi må få på bordet nedsidene av loven og komme med konkrete forslag til hvordan vi kan åpne opp den kommunale forvaltningen mer. En start ville åpenbart vært å reverseere det vedtaket Stortinget gjorde før sommeren 2015. Det ville vært en god start.

Jeg imøteser at vi i Stortinget jevnlig kan ha disse debattene.

Frank J. Jenssen (H) [14:46:13]: La meg også få gi interpellanten honnør for å reise en diskusjon om et veldig sentralt og viktig tema. Selv har jeg min bakgrunn før Stortinget dels fra kommunepolitikken, der offentlighet og innsyn i både offentlige prosesser og dokumenter selvfølgelig var veldig sentralt i en ganske stor kommune som Trondheim. Jeg hadde også gleden av å få jobbe i Arbeids-tilsynet, som i Offentlig elektronisk postjournal hadde norgesrekorden i innsynsbegjæringer, og der man som etat og som ledelse var godt vant til å forholde seg til et positivt og sterkt ønske fra omverdenen om innsyn i virksomheten. For offentlig virksomhet, enten det er kommune eller stat, har ansvaret for ting som er viktige for folk og for næringsliv.

Debatten er derfor relevant både for ansatte i kommunesektoren og for innbyggerne, for næringslivet, for andre interesser og for offentligheten som sådan. Jeg tror Norge er i en internasjonal særstilling når det gjelder lovverket som gir innsyn og tilgang til informasjon om virksomheten i offentlig sektor, og også i praksis. Men vi har fortsatt utfordringer og et stykke å gå på mange områder. Det er viktig for den demokratiske deltakelsen fra innbyggernes side at de får muligheten til å utvise engasjement, og at de får muligheten til å drive påvirkning av offentlige politiske og administrative beslutninger. Og det er særdeles viktig i et rettssikkerhetsperspektiv at man også skal ha mulighet til å få innsyn i saken sin, få vite hvilke vurderinger som ligger til grunn når vedtak fattes og myndighet utøves, f.eks. Da er det også riktig at det er bekymringsfullt at det er så store ulikheter og så stor variasjon mellom kommunene.

Jeg skal være forsiktig med å si at dette er et holdningsspørsmål – selv om man kan finne eksempler på det også – det handler ikke om holdningen til åpenhet. Jeg tror de fleste, når de tenker seg om, forstår verdien av å utvise stor åpenhet om det som skjer – enten det er i politiske fora eller i administrative etater. I første rekke handler det om kompetanse og kunnskap og om verktøy til å ta i bruk det regelverket vi har når det gjelder offentlighet og innsyn.

Når det så gjelder åpenhet om politiske prosesser og det representanten Greni var inne på, har jeg lyst til å si at når flere på Stortinget tok initiativ til å endre innsynsreglene i de politiske prosessene som byråd og tilsvarende fylkesråd kan ha, handler det om å styrke muligheten for at valgte politikere kan jobbe fram sine politiske løsninger for offentligheten uten at de prosessene må trekkes på bakrommet. Det tror jeg er noe vi dessverre ser litt for mye av, og det kan gjelde uavhengig av om det har vært byråd – der endrer vi det nå – eller om det er i mer tradisjonelt styrte kommuner. Det foregår prosesser mellom politiske partier som ikke er regulert av offentlighets- og innsynsregler, og hvis det er store konstellasjoner, som vi ser enkelte steder, av partier som har brede flertall i et kommunestyre eller formannskap, kommer man til formannskapsmøtet og trenger omtrent ikke engang å begrunne politisk sine standpunkt, man sier bare at nå er man blitt enig i et annet møte, i et formøte, og så blir det slik. Det er en utfordring knyttet til det, men det går en grense for når vi skal gripe inn i de politiske prosessene. Vi må i hvert fall sørge for at det er skikkelig regulert, og det mener jeg vi gjorde da Stortinget vedtok endringene som gjelder for byråd i Oslo og andre steder.

Representanten Greni kritiserer også Oslo kommune for ikke å ha gitt innsyn i avviksmeldinger i eldreomsorgen, noe det var en diskusjon om i valgkampen. Jeg er glad for at det ikke handlet om en prinsipiell motstand mot det, men om en praktisk og administrativ vurdering av kapasiteten, for det er noe med hvor fort man administrativt er nødt til å legge fram sånne ting. Jeg er også glad for at vi har hatt en debatt om innsyn i interkommunale selskap, for det har en tendens til å bli glemt, men der gjelder også disse reglene.

Arild Grande (A) [14:51:44]: Takk for en god debatt blant dem som deltok. Jeg skulle gjerne sett at flere fant grunn til å delta i en såpass viktig debatt som dette faktisk er, for det handler om en helt grunnleggende forståelse av det ansvaret man har som folkevalgt for å sikre at ansattes yringsfrihet er ivarettatt, og at det er muligheter for innsyn i viktige spørsmål, hvor man forvalter fellesskapets interesser. Det skulle jeg gjerne sett et større engasjement for, men jeg vil takke dem som har deltatt, særlig statsråden, som jeg opplever svarer godt på den utfordringen som gis, og som vi nå har forventninger til i det videre arbeidet for å sørge for at intensjonene, både fra debatten her og i lovverket, blir ivarettatt.

Det er grunn til å merke seg at både den teknologiske utviklingen, som fører til nye medievaner, og at man forventer mye raskere informasjon, stiller større krav til of-

fentlig forvaltning om både innsyn og tempo, noe som det er viktig å svare på og være klar over.

Vi ser også en utvikling med en økende bruk av informasjonsmedarbeidere, på både lokalt og sentralt nivå, som kan føre til – hvis vi ikke er på vakt – et filter mellom innbyggere og offentlig forvaltning og mellom politikere og media. Det er en utvikling som vi har all grunn til å være på vakt mot.

Vi har mange saker som kommer utover våren som gir grunnlag for optimisme når det gjelder det temaet vi diskuterer, både de grepene som statsråden varsler, dialogen som skal være på plass, og representantforslag som skal håndteres i dette huset senere i år, om varsleres vilkår.

Vi har fra Arbeiderpartiets side gjennom vårt demokrati- og medieutvalg også tatt til orde for at alle offentlige instanser bør ta en gjennomgang av regelverk og måter å organisere virksomheten på for å sikre større åpenhet og mer offentlighet. Det gjenstår å se hvordan vi kan følge opp de konkrete forslagene når de kommer på bordet, men en av de viktigste oppgavene framover blir å få en bedring av kulturen lokalt, en koordinering av innsatsen, og at man både i dette huset og i regjering koordinerer innsatsen mellom de ulike fagkomiteene og fagdepartementene, som alle har et felles ansvar for å sikre et sterkere arbeid knyttet til åpenhet og yttingsfrihet.

Statsråd Jan Tore Sanner [14:55:09]: Jeg vil slutte meg til representanten Arild Grandes takk til dem som har deltatt i debatten. Det har ikke vært stor uenighet i dette spørsmålet, men det gjør ikke interpellasjonen mindre viktig, snarere tvert imot er dette et tema som vi må ha en kontinuerlig diskusjon rundt, hvordan vi kan sikre de grunnleggende verdiene i demokratiet vårt, nemlig åpenhet, deltagelse og innsyn.

Jeg er også glad for at man når det gjelder de svakhetene som har vært fremme, ikke bare roper på et nytt rundskriv eller et nytt brev fra statsråden, og så skal utfordringen være løst. Jeg tror de temaene vi har diskutert i dag, er temaer som krever kontinuerlig bevissthet, opplæring, veiledning og diskusjon rundt seg. Nettopp ved å få medias kritiske søkelys på hva som skjer lokalt og nasjonalt, ved at lokale politikere er pådrivere for åpenhet, kan vi også være med på å bidra til økt engasjement hos innbyggerne.

Jeg er enig i at det lover godt. Det vil komme noen forslag i løpet av våren, og vi får også nye diskusjoner om både offentlighetsloven og kommuneloven, men det grunnleggende handler om ledelse og bevissthet rundt disse sentrale verdiene i vårt samfunn.

Presidenten: Dermed er sak nr. 6 ferdigbehandlet.

Sak nr. 7 [14:56:56]

Interpellasjon fra representanten Knut Storberget til ministeren for samordning av EØS-saker og forholdet til EU:

«De nordiske land er preget av stor rettslikhet og godt og fleksibelt samarbeid på flere samfunnsområder. Nor-

den utgjør i så måte en god modell for regionalt og globalt samarbeid. Likevel står mange grensehindre i veien for ytterligere samarbeid og vekst. Nordisk ministerråd og Nordisk råd har gjennom Grensehinderrådet og grensehindergruppen ambisiøse planer for nedbygging av grensehindre; det være seg i næring, utdanning, arbeid, på sosiale eller andre viktige samfunnsområder. Noen få grensehindre er pekt ut som nødvendige å få fjernet, og hvor utvalgte land i Norden har et spesielt ansvar.

Hvordan går arbeidet med å få fjernet grensehindre Norge er delaktig i, og hva slags ambisjoner har regjeringen i dette arbeidet?»

Presidenten: Statsråden er vel også nordisk samarbeidsminister i denne sammenheng.

Knut Storberget (A) [14:58:11]: Aller først vil jeg benytte anledningen til å gratulere statsråden med ny portefølje – i hvert fall delvis. Statsråden får anmode statsministeren om å utvide navnet på statsrådstillinga og ta med «Norden» også, siden det utgjør en viktig del av dette. Men jeg ser jo kompleksiteten ved å få så lang tittel.

Det nordiske samarbeidet har gjennom mange år vært preget av et tett og tillitsfullt samarbeid. Norden har i mange år arbeidet for størst mulig grad av rettslikhet. Sentrale lovverk i sivilrettslovgivninga f.eks. er basert på felles nordiske standarder. Dette har bidratt til vekst, trygghet og velferd i Norden. Nordisk råd og Nordisk ministerråd har spilt en sentral rolle i dette arbeidet i mange år, og Norden har på mange måter gått foran i global sammenheng og vist potensialet som ligger i tettere internasjonalt samarbeid og nedbygging av grensehindre. Sånn sett kan statsråden dra nytte av nordisk erfaring når hun også skal jobbe overfor EØS og EU.

Skal Norden fortsette å være i forkant i det å skape forpliktende samarbeid mellom stater og nedbygging av hindre for økt handel og samhandling, må en intenst fortsette å bygge ned grensehindre. Nedbygging av grensehindre i Norden har også bidratt til å skape forståelse for mer samarbeid i Norden på samfunnsområder som ikke relaterer seg til grensehindre spesifikt. Vi står sterkere i Norden når vi sammen f.eks. kan utvikle både politikk, strategier og tiltak mot internasjonale utfordringer relatert til f.eks. kriminalitetsbekjempelse, klimapolitikk og forbrukerrelaterte utfordringer, for å nevne noe.

I det nordiske samarbeidet er det et kontinuerlig fokus på å bekjempe grensehindre. Lykkes vi i dette arbeidet, kan det være et av mange bidrag til å skape arbeidsplasser og vekst. Det er etter min oppfatning av de viktigste oppgaver for Nordisk råd og Nordisk ministerråd å fortsette med trykk på dette arbeidet. Her ser vi virkelige resultater. I Nordisk råd er det derfor etablert en grensehindergruppe som følger opp arbeidet til Grensehinderrådet. Det er god dialog, oppfatter jeg, og godt samarbeid i dette arbeidet, både mellom Nordisk råd og Ministerrådet og overfor den norske samarbeidsministeren.

I tillegg har den norske representanten i Grensehinderrådet, Svein Ludvigsen, to ganger vært i den norske delegasjonen til Nordisk råd og orientert om arbeidet i Gense-

hinderrådet, og spesielt om saker der Norge er involvert. På generelt grunnlag kan jeg si meg enig i at man konsentrerer arbeidet med å løse grensehindre på områder som arbeidsmarkedsområdet, helse- og sosialområdet og utdanningsområdet, og setter inn innsatsen på problemer der det er utsikt til å få en løsning – en pragmatisk måte å jobbe på. Vi trenger å løfte denne satsinga også politisk og at Stortinget, fagkomiteene og regjeringa kontinuerlig sørger for at de mål som settes i dette arbeidet, faktisk nås. Det er også noe av bakgrunnen for denne interpellasjonen.

Det har gjennom år blitt arbeidet seriøst og målrettet i departement og underliggende etater for å finne løsninger for å avvikle grensehindre. Arbeidet er blitt tatt alvorlig, og det er positivt. Men det er også grunn til å understreke at det tar tid, og noen hindre har vi bokstavelig talt også møtt som vi har hatt problemer med å kunne gjøre noe med, sjøl om det politiske ønsket om å gjøre noe, absolutt skulle tyde på at flere grensehindre står for fall.

I arbeidet med å redusere antallet grensehindre er jeg overbevist om at den strategien man har valgt med å identifisere et fåtall realistisk fjernbare hindre, er riktig. Å sette seg klare målbare mål fordrer at regjeringa følger opp de grensehindre som blir identifisert.

Arbeidet med å bekjempe grensehindre er et kontinuerlig arbeid, og dette poenget ble godt illustrert etter en konferanse det danske formannskapet i Ministerrådet holdt den 30. april i fjor. Etter konferansen sendte arbeidsmarkedsdepartet et brev med 15 identifiserte grensehindre til den danske statsministeren. Arbeidet går framover, men det er også nok å ta tak i for å skape et mer grenseløst Norden. Paradokset i disse dager er at vi ser at grensene og grensekontrollen bygges opp. Vi får håpe det blir veldig midlertidig. Det er også erkjent på det høyeste politiske nivå – av de nordiske statsministre da de møttes i Reykjavik sist høst – at dette arbeidet må vektlegges.

Statsråden har nok av saker å arbeide med. Jeg har lyst til å peke på noen av disse sakene. Det var vel lederen for kultur- og utdanningskomiteen i Nordisk råd, Jorodd Asphjell, som i debatten på sesjonen i Reykjavik sist høst påpekte at man på den komiteens saksområde har fått kjennskap til grensehinderspørsmål som virker veldig urimelige, som bl.a. opphavsrettigheter i forbindelse med distribusjon av kultur, ett område hvor man fint kan gå inn og se på om man har muligheter for å bidra til at denne type aktivitet – og det skulle vi ønske oss alle sammen, kulturell aktivitet – ikke støter på grensehindre når kulturen skal flyte på en god måte over hele Norden.

Vi har også sett – og det er også en utfordring for oss i Norge – at funksjonshemmedes rett til å utdanne seg og arbeide i nordiske land har vært problematisert. Der er det et behov for å gå inn. Og ikke minst har vi sett utfordringer knyttet til godkjenning av yrkesutdannelse, som er helt avgjørende hvis vi skal kunne klare å skape et godt og velfungerende felles nordisk arbeidsmarked. Vi ser utfordringer også innenfor helse- og trygdeområdet som det er grunn til å ha oppmerksomhet på framover i det arbeidet som skal gjøres.

Jeg vil til slutt også peke på den saken som vel har opp tatt den norske delegasjonen i veldig stor grad i løpet av

de siste årene, hvor en gruppe pensjonister, norske pensjonister, virkelig har møtt sitt livs grensehindre. Det gjelder pensjonister som har flyttet til Sverige, og som, uten at jeg skal gå i dybden av den saken, virkelig har opplevd ved praktiseringa av skatteavtalene mellom landene å ha falt mellom nærmest alle mulige stoler. Det har vært oppfordret veldig sterkt om, særlig overfor den svenske regjering, å rydde opp i dette. For det er et stort krav for mange mennesker som man blir møtt med fra svenske myndigheter, men som jo har i hvert fall sitt grunnlag i at praktiseringa av et felles nordisk regelverk er blitt slik at man kommer svært uheldig ut skattemessig, ut fra hva man faktisk er opplyst. Så jeg vil også bruke denne anledningen – jeg har vel nærmest brukt hver eneste anledning, i hvert fall i Nordisk råd – til å snakke om dette. Én ting er at man kan gå inn og se på regelendringer for å bygge ned grensehindre, men i noen tilfeller er vi også avhengig av å se på hvordan disse reglene faktisk praktiseres, og om de blir praktisert på en slik måte at folk ikke urimelig blir rammet av f.eks. å flytte fra Norge til Sverige. Jeg har ment hele tida at her burde både norske og svenske myndigheter i større grad ha satt seg ned – og det gjelder uavhengig av hvilken regjeringsfarge vi har hatt, for dette har gått over flere år – for å finne en lempelig løsning for disse pensjonistene. Jeg tillater meg derfor å avslutte denne innledningen med å oppfordre statsråden så sterkt jeg bare kan, om å se om det nå er mulig å finne en løsning på denne saken. Det ville være en flott fjær i hatten å få hvis hun klarte det i sitt viktige arbeid for å skape mer samhandling, ikke bare i EØS og EU, men i høyeste grad i Norden.

Statsråd Elisabeth Aspaker [15:07:08]: Takk for hyggelige ord fra interpellanten og takk til interpellanten for å ta opp dette temaet, som vel må sies ikke å ha blitt mindre aktuelt siden interpellasjonen ble levert inn og stilt for jul.

Men la det ikke herske noen tvil om at regjeringen prioriterer både det nordiske samarbeidet og arbeidet med og mot grensehindre høyt. Å forebygge og fjerne grensehindre skaper arbeidsplasser, styrker konkurransekraften og bidrar til vekst. Dette er helt sentrale målsettinger i regjeringens politiske plattform, som også er reflektert i våre prioriteringer for det nordiske samarbeidet og for samarbeidet med EU. Jeg vil komme nærmere inn på hvordan arbeidet følges opp i praksis.

Samtidig er det ikke mulig å snakke om nordiske grensehindre i dag uten å berøre situasjonen på asyl- og migrasjonsfeltet.

Natt til mandag 4. januar innførte Sverige midlertidig ID-kontroller – og transportøransvar – på buss-, tog- og fergeforbindelser til Danmark. Et halvt døgn senere kunn gjorde statsminister Lars Løkke Rasmussen innføring av midlertidig ID-kontroll på Danmarks grense til Tyskland. Danmark begrunner sine tiltak med innføringen av kontroller i de andre nordiske landene, herunder særlig Sveriges innføring av transportøransvar.

Det er viktig å understreke at det er snakk om midlertidige tiltak, og at disse innføres for å hindre at personer

som ikke har nødvendige reisedokumenter, kommer inn i landet.

De danske kontrollene gjelder i første omgang bare i ti dager, fram til 14. januar. De svenske gjelder i seks måneder, til 4. juli. Samtidig er det grunn til å minne oss selv om at dette er første gang siden 1954 at personer som krysser Øresund, må legitimere seg. Disse kontrollene skaper betydelige utfordringer for Øresundsregionen, som med sine 3,7 millioner innbyggere og 31 000 dagpendlere er Nordens mest integrerte samarbeidsregion. En fjerdedel av Sveriges og Danmarks samlede BNP skapes i Øresundsregionen, som også har den høyeste konsentrasjonen av høyt utdannede arbeidstakere i Nord-Europa, og som er vertsregion for Nordens største IT-klynge.

Nettopp fordi Øresundsregionen er så viktig, hersker det betydelig bekymring om hva denne utviklingen kan innebære for Norden og for vårt fremtidige regionale samarbeid. Fri bevegelse og økonomisk integrasjon har tjent våre nordiske samfunn særdeles godt. Hensynet til de økonomiske omstillingsbehov vi selv og de andre nordiske landene har fremover, tilsier at vi trenger mer fri bevegelse og økonomisk samarbeid i Norden, ikke mindre.

Det pågår nå en dialog mellom de nordiske landene omkring utfordringene knyttet til situasjonen på asyl- og migrasjonsfeltet, både bilateralt og innenfor Schengen-samarbeidet. Det er en dialog som regjeringen vil støtte opp om og aktivt delta i.

Grensehinderarbeidet utgjør et kjerneområde i Nordisk ministerråds virksomhet. De ulike ministerrådene arbeider alle aktivt med grensehindre – selv om noen naturlig nok er mer relevante enn andre.

Ministerrådet legger også betydelig vekt på forebyggende arbeid. Som en del av moderniseringsreformen skal forebygging av grensehindre inn på dagsordenen for alle ministerrådene. Konsekvenser av ulik gjennomføring av EU/EØS-regelverk er bare én dimensjon av dette.

Danmark, som hadde formannskapet i Nordisk ministerråd i 2015, gjorde, som også interpellanten var inne på, bekjempelse av grensehindre til en hovedprioritering. Danmark har beredt grunnen for et tettere samarbeid mellom arbeidslivets parter for å få bukt med det de kaller «hindre for vekst».

Ministerrådet forbereder nå et forslag til et årlig møte mellom de sosiale parter.

De nordiske statsministrene fremla under dansk ledelse en erklæring om grensehindre som hindre for vekst i forbindelse med Nordisk råds sesjon i Reykjavik i oktober i fjor. Det finske formannskapet i år legger også betydelig vekt på arbeidet med grensehindre. Finland ønsker større fokus på enhetlig nordisk gjennomføring av EU-direktiver slik at det ikke skal oppstå nye hindre.

Det skal videre utarbeides statistikk over grensehindringer for fri bevegelse mellom de nordiske land. Det har vært etterspurt i flere år.

Finland arrangerer videre et eget samarbeidsminister-møte for grensehindre ved utgangen av 2016 i den finsk-svenske grensebyen Tornio – eller Haparanda på svensk.

Alle medlemslandene støtter aktivt opp om Grensehinderrådet som ble etablert i 2014, og som leverte sin første

årsrapport ved utgangen av det året. Rapporten for 2015 foreligger i disse dager. Svein Ludvigsen er som kjent Norges representant i Grensehinderrådet. I rapporten og hvert år lages det en kort liste over prioriterte grensehindre som hvert land har ansvar for å løse.

Jeg mener vi kan slå fast at samtlige departementer og sektorer i dag arbeider meget godt og systematisk med grensehinderproblematikken. Jeg møter sammen med Svein Ludvigsen jevnlig berørte departementer om konkrete grensehindre, og vi tar imot innspill fra arbeidslivets parter og andre som har konkrete hindringer de ønsker at vi skal vie oppmerksomhet. Status for arbeidet med grensehindre drøftes med departementene, og løsninger foreslås.

Norges representant i Grensehinderrådet, Svein Ludvigsen, møter også jevnlig Nordisk råds delegasjon og redegjør for status for sitt arbeid – senest 21. oktober i fjor.

I november i fjor møtte jeg representanter for grensetjenestene, dvs. de institusjonene som arbeider med de praktiske utfordringene med fri mobilitet av arbeidskraft over våre nordiske grenser.

I Grensehinderrådet hadde Norge i 2015 ansvar for å følge opp syv grensehindre, hvor de fleste er i prosess eller tas av listen fordi de ikke kan løses. Grensehindre som Norge prioriterer, omfatter bl.a. skattesaker for personer og næringer og pasientreiser for pendlere.

Grensehinderrådet møtes i slutten av denne måneden, eller nærmere bestemt om halvannen uke, for å forberede arbeidet med prioriteringen for 2016.

Vi er nå dessuten fra norsk side i ferd med å forberede Norges formannskap i det nordiske samarbeidet i 2017. Jeg røper ingen stor hemmelighet hvis jeg sier at bekjempelse av grensehindre naturlig nok vil bli tillagt stor vekt også under det norske formannskapet.

Utfordringene i 2017 vil bli mange. Omstilling er sentralt – og Norge vil kanskje ikke lenger være like attraktivt som arbeidsmarked for våre nordiske medborgere. Men i dag har altså Norge flest grensehindre nettopp fordi det er hit vi har hatt den største tilreisning av arbeidskraft fra andre deler av Norden.

Jeg har bare lyst til å avslutte med å si at det er generelt en veldig god dialog. Jeg mener vi har lagt til rette for systemer som gjør at det skal være enkelt å komme med innspill. Det skal være enkelt å komme i dialog enten det er med departementene eller det er med den norske representanten – og han har gjort seg veldig tilgjengelig. Jeg er også glad for det interpellanten sier om samarbeidet mellom den grensehindergruppen i Nordisk råd som er etablert, og Grensehinderrådet innenfor Ministerrådet. Jeg tror vi har alt å tjene på å ha god dialog, at vi har alt å tjene på å systematisere dette arbeidet ytterligere, at vi har alt å tjene på ikke å lage lista over disse grensehindringene vi skal forsøke å løse, altfor lang, men snarere ha en prioritert liste som gjør at vi har fullt trykk på å løse de grensehindringene som til enhver tid står på den lista.

Knut Storberget (A) [15:15:54]: Jeg kan trygt si at jeg er veldig glad for statsrådets svar på interpellasjonen. Vi er vel 100 pst. enige om hvordan dette arbeidet er rigget.

Jeg mener at legitimiteten til det nordiske samarbeidet

som sådant hviler nettopp på denne type virksomhet. Hver gang noen spør om hva vi driver med i Nordisk råd, syns jeg det er naturlig å peke på dette arbeidet. Her har vi muligheter til å få resultater som betyr noe for folk flest, og hvor man ser umiddelbare fordeler med tettere nordisk samarbeid. Som jeg også sa i mitt hovedinnlegg, bidrar dette til å stimulere til en annen type samarbeid. Sånn sett er dette veldig viktig.

Men det er ingen grunn til å legge skjul på at vi står overfor en del utfordringer. Statsråden var inne på noen av disse. Særlig i perioder når Norge er attraktivt som arbeidsmarked, dukker det opp. Men det er grensehindre som vi har alt å tjene på sjøl, som også blir redusert. Så møter vi ofte at disse grensehindrene og reglene, som gjør det vanskeligere å få flyt enten av arbeidstakere, mennesker, pasienter, trygderettigheter eller hva det måtte være over grensene, har god begrunnelse. Derfor mener jeg at den strategien som er valgt med at man faktisk tar bort de grensehindrene som man ser at man ikke klarer å få bort, og opererer med pragmatiske lister, er veldig viktig.

Det er et paradoks, som også statsråden var inne på, i disse tider at vi ser at man gjeninnfører i hvert fall identitetskontroll på grensa. Jeg vet ikke helt om befolkninga er klar over hva slags betydning det grenseløse Norden har hatt siden nitten-noen-og-femti, da man innførte passfriheten, og hva slags grunnlag det har lagt for samhandling særlig på handel mellom de nordiske land. Jeg er glad for at statsråden påpeker sterkt at dette er midlertidige regler. Vi må jo håpe at vi kommer oss over i normalposisjon så raskt som mulig.

Jeg utfordrer statsråden når det gjelder skatteavtalen mellom de nordiske land. Det er over 114 navngitte norske pensjonister som helt åpenbart er feilinformert om de reglene som gjaldt, og har kommet i en skvis skattemessig ved flytting til Sverige. De ble bl.a. fortalt at de ikke skulle betale skatt til Sverige på minst tre år, men skatte til Norge. Resultatet for mange av dem har blitt en massiv svensk restskatt, opparbeidet over flere år, som har rammet enkelte pensjonister svært hardt. Jeg forstår at det er vanskelig å ta dette på sparket i Stortinget, men jeg vil i hvert fall oppfordre statsråden veldig sterkt til å sette seg inn i dette komplekset og bidra overfor sin svenske kollega til å få til en politisk rimelig løsning overfor disse.

Statsråd Elisabeth Aspaker [15:19:07]: Til de konkrete grensehindringene som interpellanten var inne på: Når det gjelder disse norske pensjonistene som har flyttet til Sverige, har jo det, som også interpellanten var inne på, vært en gjenganger gjennom flere år. Men denne saken har det vært grundig jobbet med i Norge og i Sverige. Det er fra norsk side altså ikke avdekket konkret feilinformasjon til de pensjonistene som planla flytting til Sverige i årene 2008–2010. Det er heller ingen av de utflyttede pensjonistene som har klaget over ligningen i Norge for disse årene. Det foreligger derfor, slik vi ser det, ikke noe grunnlag for å endre det norske skatteoppgjøret for de personene dette angår.

På bakgrunn av dette og de svar som den svenske regjeringen tidligere har avgitt om dette spørsmålet, er ikke

dette et spørsmål der den norske eller den svenske regjeringen har signalisert at man vil iverksette ytterligere tiltak i anledning den rekommendasjonen som ble fremsatt av Nordisk råd. Så dette er en sak hvor vi mener at man har gjort det som gjøres kunne, og at man har undersøkt forholdene, og hvor man har konkludert med at det ikke foreligger feil i den forbindelse.

Jeg har bare lyst til å kommentere noen andre områder hvor det beviselig er gjort viktige fremskritt i det året som har gått, når det gjelder grensehindringer. Det har til tider vært lang behandlingstid i saker, særlig på sosialområdet. Dette har det vært jobbet godt med. Det er gjort organisatoriske endringer som forhåpentligvis skal bidra til at vi får ned saksbehandlingstida på disse områdene. Det er funnet løsninger, under forutsetning av at Finland innrømmer gjensidighet, på det som skulle kunne gi erstatning for pasientreiser som omfatter nordiske borgere – eller finske statsborgere – som jobbet i Norge, og som da hadde et behov for å få dekket sine reiser i forbindelse med helsebehandling.

Det er også ryddet opp i det som var en form for dobbeltbeskatning knyttet til skatteinnbetaling for reelle grensejengere. Det er iverksatt nye rutiner i de norske reglene for arbeidsgivere, sånn at denne gruppen arbeidstakere ikke lenger trenger å betale skatt dobbelt, og at det grenshinderet som var i den forbindelse, er ryddet opp i.

Det er også satt i gang prosesser for forenkling når det gjelder norske toll- og momsregler for nordiske foretak.

Denne lille, korte oppstillingen skulle bære bud om at det faktisk gjøres viktige fremskritt. Og den rapporten som Grensehinderrådet skal sluttbehandle på sitt møte om halvannen uke, vil ytterligere redegjøre for hva slags fremskritt som er gjort.

Bente Stein Mathisen (H) [15:22:30]: Jeg vil også takke interpellanten for å ha satt et viktig tema på dagsordenen.

I det nordiske samarbeidet står grensehindringsarbeidet på agendaen når rådet samles, i komiteer og på sesjoner. Vi som bor i Norden, er like, og vi lever likt på mange måter. Vi er nærmest som en familie. Derfor er det så viktig å prøve å redusere de grensene som har oppstått mellom oss, mellom de nordiske land.

Jeg har sittet i Grensehindergruppen sammen med interpellanten, og der har vi vært enige om å ta disse grensehindringsspørsmålene tilbake til våre egne parlamenter for å få en debatt og belyse hvilke grensehindringer det er viktig å få gjort noe med, slik at vi får til et fleksibelt og godt samarbeid på tvers av de nordiske landegrensene.

Det er faktisk slik at når vi skal implementere lover og regler som er vedtatt i EU, implementerer vi dem ofte ulikt i de nordiske land, slik at det oppstår nye grensehindre. Det bør derfor bli et tettere samarbeid både politisk og administrativt, slik at vi implementerer EUs regelverk og direktiver likt i Norden.

Det gjøres mye godt arbeid når det gjelder grensehindringene. Det har vi fått høre om her. Grensehinderrådet som er etablert i det nordiske samarbeidet, mottar saker fra alle de nordiske land, og samarbeidsministeren øver trykk

på de øvrige statsrådene slik at departementene tar tak i utfordringene det er ønskelig å gjøre noe med. Noen saker ser man fort at ikke er prioritert og det ikke er noe å gjøre med, men de sakene man tar videre, blir systematisk satt opp og jobbet med. Det er en prioritert liste, sakene gis fargekoder. Rødt betyr ikke prioritert, gult at arbeid pågår, grønt at man avventer en sak eller ser an om man kan avskrive den, og blått at saken er avskrevet. Det er veldig oversiktlig og fint for oss som jobber med spørsmålene.

En sak som det jobbes med nå, er norske toll- og momsregler for nordiske foretak. Internasjonale konvensjoner regulerer mulighetene for momsfritak. Problemstillingen som er reist, er at anleggsmaskiner som kommer fra EU-entreprenører med oppdrag i Norge, må betale moms av maskinenes verdi og senere få refundert moms med fradrag for den tiden maskinen har vært i Norge. Dette påvirker eieres likviditet og svekker konkurranseevnen til mindre foretak. Grensehinderrådet peker på en løsning med utsatt avgiftsplikt, eller at Norge gjør bruk av den svenske ordningen med at innførselsmomsen skal innberettes i samme termin som fradraget kreves. Finansdepartementet opplyser at det er igangsatt et omfattende prosjekt med å forbedre skatte- og avgiftsforvaltningen, og i den sammenheng vil man også vurdere en slik løsning som man nå har i Sverige. Det gjøres en jobb, og man kommer videre.

Som sagt er det viktig å holde trykket oppe i dette arbeidet slik at vi reduserer hindringene og får til et mer fleksibelt system i Norden når det gjelder varer og tjenester på tvers av landegrensene. Men som statsråden sa i sitt innlegg, har vi fått en ny utfordring i disse dager med den ekstraordinære situasjonen med det store antall flyktninger som kommer til Norden, nå med strengere grensekontroll. Jeg håper at vi kan ta tak i et godt nordisk samarbeid når det gjelder denne store nye utfordringen og den vanskelige situasjonen vi er i.

Svein Roald Hansen hadde her overtatt presidentplassen.

Knut Storberget (A) [15:26:15]: Jeg har lyst til å takke for svarene og dette anløpet til debatt. Vi er stort sett enige, men jeg oppfatter det som særs viktig at vi, særlig her i Stortinget og også i fagkomiteene, løfter blikket litt og fokuserer mer på den typen problemstillinger som vi nå stor overfor – først og fremst de konkrete grensehindrene. Jeg syns representanten Stein Mathisen kom med et veldig godt eksempel på hva et faktisk løsbart grensehinder kan være, når man betaler moms for en anleggsmaskin en liten periode i Norge. Det viser at hvis vi ser for oss en utvikling av det arbeidsmarkedet som er i Norden, hvor vi kan dra nytte av hverandres både økonomi og kompetanse, er det den typen problemstillinger som vi må få ryddet av veien, bokstavelig talt. Så det er et godt eksempel.

I fagkomiteene og i Stortinget vil det være mange diskusjoner som vil være relevante inn mot dette. Jeg syns det er viktig at statsråden ikke blir stående alene i dette arbeidet, og at vi får et politisk press på det slik at man forstår at der hvor det kan være noen politiske grunner til å opprettholde en regel, vil det veie tyngre at vi faktisk fjerner den

som et grensehinder, fordi vi verdsetter den aktiviteten vi har over grensene, mer enn det eventuelt politiske hensynet som ligger bak. Det er ett forhold rundt et grensehinder.

Det andre er det arbeidet som jeg vet regjeringa jobber med, og som også institusjonene i Nordisk råd og Ministerrådet har vært engasjert i, nemlig hvordan vi for framtida kan forebygge at det dukker opp nye grensehindre. Vi står i en situasjon hvor samfunnene våre blir mer og mer regulerte, enten vi liker det eller ei, og vi står i fare for å bygge opp nye grensehindre hvis vi ikke har oppmerksomhet rundt denne problemstillinga. Derfor mener jeg at representanten Stein Mathisen også hadde et poeng i at vi må vakte oss vel når vi implementerer nye regler, og at vi gjør det så koordinert som mulig i Norden.

Det er også viktig det samarbeidet som har vært på embetsnivå, mellom særlig justisdepartementene, som utformer sivillovgivning – lovsamarbeidet, som er sterkt og godt og har pågått i mange, mange år, og som har vært en forutsetning for at vi nærmest har felles arvelovgivning, mange felles strafferettslige regler og andre regler som har betydning for mennesker som krysser grenser.

Det også å tenke forebygging når man jobber med politisk utvikling, knyttet til at man ikke bygger opp nye hindre, vil også for framtida være en særs viktig oppgave.

Statsråd Elisabeth Aspaker [15:29:13]: Takk til interpellanten og Bente Stein Mathisen for å delta i debatten og også bringe nye saker og perspektiver på banen.

Det er klart at viktigheten av dette området understrekes av at statsministrene i fjor faktisk tok det opp som en av sine hovedsaker og laget denne statsministererklæringen om grensehinderarbeidet. Hele begrunnelsen for det er nettopp viktigheten av å ha et åpent og velfungerende felles arbeidsmarked, og at vi tror at dette er en stimulans til mer vekst og til å bygge økonomiene våre enda mer robuste i fremtiden. Det kan vi gjøre ved å samarbeide enda tettere på alle de områdene hvor det er et potensial for det.

Så er det ingen tvil om at parallellitet i gjennomføring av direktiver osv. er svært viktig for å unngå at vi bygger opp nye grensehindre – enten det er midlertidige eller hva det måtte bli – og man må ha en god dialog om de tilpasningene man gjør i landene, sånn at man ikke skaper unødvendig friksjon på områder som man gjennom tettere samarbeid kunne ha unngått.

Så er det heller ikke til å stikke under stol at vi har mange bedrifter som har Norden som sitt marked, som krysser både en og flere landegrenser, og hvor det er avgjørende viktig i deres hverdag at grensepasseringene kan skje så uhindret som overhodet mulig.

Interpellanten nevnte også yrkeskvalifikasjoner og godkjenning av det, og vi vet også at det pågår et arbeid knyttet til gjensidig godkjenning av helsepersonell. Det siste har med pasientsikkerhet å gjøre, men det har også med at vi trygt skal kunne utveksle kompetanse og personell også på helsesiden. Men bare for å illustrere dette med yrkeskvalifikasjoner: Vi er i en situasjon hvor vi i Norge vel har dobbelt så mange statlig regulerte yrker som det man har f.eks. i Finland. Samtidig foregår det en prosess

i EU hvor man også skal prøve å få til gjensidig godkjenning av yrkeskvalifikasjoner. Så her har vi utvilsomt et veldig viktig arbeid foran oss, med store muligheter for å trå feil hvis vi ikke er godt koordinert og samarbeider tett i den prosessen som vi står foran.

Jeg har også merket meg det representanten Storberget nevnte om opphavsrettigheter. Jeg tar det med meg og skal spille inn til vår representant i Grensehinderrådet om det er en sak som de bør se nærmere på.

Takk for debatten – en viktig sak, og jeg er helt sikkert på at vi ikke kommer til å bli arbeidsledige på dette området i årene fremover.

Presidenten: Dermed er debatten i sak nr. 7 ferdig.

Etter at det var ringt til votering, uttalte

presidenten: Da er Stortinget beredt til å gå til votering.

Votering i sak nr. 1

Presidenten: Saken gjelder Dokument 8:37 S for 2015–2016.

Representantforslaget er behandlet etter forretningsordenens § 39 annet ledd bokstav c), og det foreligger dermed ingen innstilling.

Representantforslaget lyder:

I

Stortinget ber regjeringen om å:

1. Sikre effektiv saksbehandling fra UDI og oppfordre til nye samarbeidsformer mellom UDI og PU og andre relevante etater, for å sikre en mest mulig effektiv og hensiktsmessig saksbehandling.

2. Gi asylsøkere som etter gjeldende praksis sannsynligvis vil få avslag, eller trolig bare kan påregne midlertidig oppholdstillatelse, informasjon om dette så tidlig som mulig.

3. Vurdere å ha beredskap for ankomstsentre etter «Råde-modellen», der UDI og PU kan gjøre flere kjerneoppgaver under samme tak.

4. Sikre at informasjon om den enkelte i større grad følger gjennom ulike ledd i asyl- og flyktningkjeden, slik at behov for ny kartlegging i kommunene reduseres. Hensynet til personvern må sikres.

5. Påse at flyktningene på et tidlig tidspunkt kan få informasjon om sitt eget ansvar for å integrere seg i lokalsamfunnet, samt de brede mulighetene for å engasjere seg i frivilligheten og sivilsamfunnet i Norge.

6. Vurdere ulike modeller for mottaksetablering som legger bedre til rette for kommuner og frivillige organisasjoner som ønsker å etablere og drive mottak.

7. Gjennomføre tiltak for å redusere kostnadene ved etablering av nye mottaksplasser.

8. Sørge for at mottak i større grad må legge til rette for at beboerne involveres mer i driften av mottaket, gjennom selvhushold, involvering av beboere, og aktivitetstilbud.

9. Iverksette tiltak for å sikre god konkurranse og god tilgang på mottaksplasser slik at det kan unngås at aktører kan ta ut store utbytter i forbindelse med opprettelse og drift av asylmottak.

10. Prioritere arbeidet med ny mottaksstruktur for å sikre raskere og bedre integrering for personer med beskyttelsesbehov, og økt mulighet til å differensiere tilbudet.

11. Sørge for at det foretas en kartlegging av sårbare personer i mottakene slik at man raskere kan sette inn nødvendig tiltak, og samtidig gjøre det enklere for kommuner å forberede seg før bosetting.

12. Varsle kommunen ved etablering av akuttmottak så raskt som mulig før akutt innkvartering etableres. Statlige myndigheter og kommunale myndigheter må ha en god dialog for å sikre god koordinering og om hvordan nødvendige helsetjenester og annen beredskap skal etableres. Statens rolle i denne sammenheng kan ivaretas av Fylkesmannen.

13. Vurdere tiltak som kan sikre at mottakene i større grad involverer lokalsamfunnet, frivillige aktører, lokale myndigheter og lokalt næringsliv i integreringsarbeidet.

14. Komme tilbake med en oversikt over hvilke tilsyn som finnes ved drift av asylmottak i forbindelse med integreringsmeldingen.

15. Sørge for at språkopplæring i akutt- og transittmottak i større grad kan skje gjennom frivillige krefter eller ved et nettbasert læringsopplegg utarbeidet av staten.

II

Stortinget ber regjeringen om å:

1. Sørge for bedre samarbeid og ansvars plassering mellom ulike instanser fra barnet ankommer, for å sikre trygg omsorg og nødvendig bistand.

2. Sørge for et bredt spekter av botilbud med sterk barnefaglig kompetanse, herunder vurdere ulike former for bofellesskap, eksempelvis fosterhjemsordninger, SOS Barnebyer samt benytte folkehøyskoler der det er ledig kapasitet.

3. Legge til rette for større grad av differensiering av tilbudet med utgangspunkt i den enkeltes ressurser og behov.

4. Arbeide med tiltak for å rekruttere flere fosterfamilier, herunder legge til rette for at det etableres støtteapparat/veiledningstjeneste for foreldre som ønsker å være fosterforeldre for barn som får asyl i Norge.

5. Gjennomgå refusjonsordningen for barnevernstiltak i samråd med KS raskt, herunder se på alternative finansieringsordninger for kommunene som en stykkprismodell, og legge dette frem for Stortinget

6. Sikre at fylkesmennene ivaretar sitt ansvar for å få oppnevnt verger for barn som kommer alene.

7. Utrede nye og mer treffsikre metoder for alderstesting av barn.

8. Sikre at saker hvor barn forsvinner fra mottak prioriteres på linje med andre forsvinningssaker og iverksette forebyggende tiltak for å unngå at barn havner i kriminelle miljøer eller blir utsatt for menneskehandel. Stortinget viser i den forbindelse til den varslede handlingsplanen mot menneskehandel.

III

Stortinget ber regjeringen om å:

1. Lage en oversikt i samarbeid med KS over kommunesektorens økte kostnader knyttet til helse, skole, barnehage og barnevern mv., og komme tilbake til Stortinget på egnet måte i løpet av våren 2016, samt sørge for et forsvarlig økonomisk opplegg der kommunene får kompensert for sine ekstrakostnader. Oversikten skal også omfatte en vurdering av integreringstilskuddet og vertskommunetilskuddet.

2. Legge til rette for at kommunene kan tilby gratis kjernetid i barnehager til barn av familier som har fått opphold. I forbindelse med integreringsmeldingen bes regjeringen legge frem forslag som gjør at barn av familier som har stor sannsynlighet for opphold, også kan tilbys gratis kjernetid i barnehage, herunder vurdere tilbudet til 2- og 3-åringer.»

IV

Stortinget ber regjeringen om å:

1. Styrke rådgivningen til kommunene i arbeidet med migrasjonshelse og smittevern.

2. Legge til rette for at helsepersonell blant beboere på mottak rekrutteres slik at kommunene kan bruke asylsøkere med helsefaglig utdanning som norsk helsepersonells medhjelpere.

3. Styrke tjenestene innen psykisk helsevern, og legge til rette for et tettere samarbeid mellom eksisterende traumeenheter.

4. Styrke ordningen med fleksible oppsøkende behandlingsteam for å understøtte kommuner som har behov for dette.

5. Sørge for at politi, skoler og andre relevante, offentlige etater sikres tilstrekkelig kunnskap om tvangsektenskap, kjønnslemlestelse og æresrelatert vold, inkludert æresdrap.

V

Stortinget ber regjeringen om å:

1. Vurdere incentivordninger med sikte på at kommunene bidrar til å oppfylle langsiktige mål for bosetting og integrering. Den avtalebaserte norske modellen for bosetting skal opprettholdes, men Fylkesmannen skal gis et spesielt ansvar for å følge opp og være pådriver overfor kommunene. I begynnelsen av 2016 skal det utarbeides en ny avtale mellom regjeringen og KS om bosetting. Denne avtalen må sørge for at man bosetter i tråd med behovet. Fordelingsnøkkelen som gir grunnlag for anmodninger fra IMDI må gjennomgås. I forbindelse med den varslede integreringsmeldingen skal regjeringen gjennomgå situasjonen for flyktninger med særskilte behov, for å sikre bosetting.

2. Vurdere de økonomiske incentivene for kommunene med sikte på mer systematisk bruk av selvbosetting innenfor de kommunale bosettingsvedtakene.

3. Vurdere å øke rammene til Husbanken, samt forenkle søknadsprosedyrene slik at kommunen kan bygge flere boliger. Husbanken spiller en viktig rolle i å sikre bosetting av mennesker som har fått innvilget opphold i Norge.

4. Bruke det private utleiemarkedet aktivt for å sikre tilstrekkelig antall boliger, og gjennomføre forenklinger i

regelverket for utleieboliger for å øke tilbudet av private leieboliger fra seriøse aktører.

VI

Stortinget ber regjeringen om å:

1. Gjennomgå introduksjonsloven i forbindelse med stortingsmeldingen om integrering, og særskilt vurdere:

a) Nye opplæringsløp for nyankomne innvandrere.

b) Å gi kommunene større frihet til selv å tilpasse språk- og integreringstilbud til innbyggerne i sin kommune.

c) Muligheten til ekspressløp i norsk- og samfunnsfag-opplæringen.

d) Hvordan språkopplæring i større grad kan kombineres med arbeid eller arbeidspraksis.

e) Å gi kommunene fleksibilitet til å utprøve modeller med incentiver som kan bidra til at flere avlegger og består norskprøve, herunder gjennomgå tilskuddsordning til norskopplæring, trekk i ytelser ved fravær og legge til rette for mer internettbasert opplæring.

2. Legge til rette for at lærerstudenter under utdanning kan undervise for å bidra til tilbudet om norskopplæring.

3. Legge til rette for å rekruttere pensjonerte lærere som kan drive språkopplæring gjennom å bruke pensjonistlønn. Innebærer at en alderspensjonist som blir engasjert etter pensjonistvilkår, som hovedregel beholder pensjonen uten reduksjon.

4. Vurdere studieforbundenenes og andre frivillige organisasjoners rammevilkår i integreringsarbeidet.

5. Sikre at det i samarbeid med foreldrene settes i verk tiltak når det i forbindelse med språkkontroller på helsestasjonene avdekkes behov for oppfølging.

6. Utvikle en veileder for vellykket integrering og «best practice» for kommunene.

7. Vurdere ordninger for å kartlegge hvem som har kompetanse som tilsier at de ikke må inn i introduksjonsprogrammet.

8. Fremme et lovforslag om å stramme inn retten til familieinnvandring for asylsøkere og flyktninger.

9. Begrense muligheten for permisjon fra introduksjonsprogrammet ved utenlandsopphold.

10. Vurdere å øke karenstiden for mulighet til å fremme søknad om statsborgerskap ved straffbare handlinger.

11. Vurdere tiltak som sørger for at opplæringsinstitusjoner ikke bidrar til segregering eller radikalisering.

12. Lage en instruks om at det skal reises tilbakekallssak i saker der flyktninger har dratt på ferie/ besøk til hjemlandet de har fått beskyttelse fra, i de sakene der dette er i strid med oppholdsvedtaket og dermed utlendingsloven. Slike hjemreiser kan utgjøre misbruk av asylinstituttet og indikere at det ikke forelå et reelt beskyttelsesbehov da oppholdstillatelsen ble gitt. Det er viktig at det reageres synlig på dette og at tillatelser blir vurdert tilbakekalt.»

VII

Stortinget ber regjeringen om å:

1. Styrke arbeidet i mottak med kartlegging av kompetanse for asylsøkere som har fått innvilget opphold, og flyktninger.

2. Gjennomgå eksisterende ordninger for godkjenning av utenlandsk utdanning med sikte på forenkling og raske godkjenning.

3. Vurdere en ordning der arbeidsgivere kan tilby aktivisering og språktrening.

4. Støtte opp om universiteters og høyskolars arbeid for å sikre at flyktninger som har fått avbrutt sitt utdanningsløp, kan få fortsette sin utdanning i Norge.

5. Vurdere å styrke programmet for basiskompetanse i arbeidslivet (BKA), for å bedre lese- og skriveferdigheter både blant unge og innvandrere.

VIII

Stortinget ber regjeringen om å:

1. Innhente innspill fra frivillig sektor og partene i arbeidslivet om rammene for lokalt integreringsarbeid, herunder opplæring, utdanning og arbeidslivserfaring.

2. Invitere partene i arbeidslivet, nasjonalt og regionalt, til samarbeid med sikte på kvalifikasjon, kompetanse og inngang til arbeidslivet.

3. Legge til rette for at det ved innvilget oppholdstillatelse gis generell informasjon om arbeidsmuligheter og mulighet for veiledning ut fra kvalifikasjoner.

4. Sørge for at flyktninger med etterspurt kompetanse formidles til ledige stillinger etter at arbeidstillatelse er gitt etter gjeldende regelverk.

5. Legge til rette for at kompetanse og muligheter for jobb kan vektlegges ved bosetting, gjennom en styrket kompetansekartlegging.

6. Vurdere ulike løp for språkopplæring, arbeidspraksis, utdanningstilbud og lærlingtilbud.

7. Stille krav om samarbeid mellom arbeidsgiver, arbeidstaker og myndigheter for å kunne tilby relevant språkopplæring, fagopplæring eller annen opplæring eventuelt i kombinasjon med arbeidsrettede tiltak.

8. Gjennomgå særnorske kompetansekrav i arbeidslivet med sikte på å fjerne krav av liten betydning for kvaliteten i utført arbeid.

9. Ta initiativ til tiltak som kan styrke innsats mot sosial dumping og arbeidslivskriminalitet for på den måten å forberede arbeidslivet på å ta imot en stor gruppe flyktninger.

10. Videreføre satsingen på Jobbsjansen, spesielt rettet mot innvandrerkvinner, inntil en eventuell evaluering har funnet sted.

IX

Stortinget ber regjeringen utrede en ordning som gjør at kun stater som praktiserer religionsfrihet tillates å bistå med finansiering av trossamfunn i Norge. Regjeringen anmodes videre om å arbeide for å sette alle smutthull i regelverket, herunder bruk av stiftelser.

X

Stortinget ber regjeringen utrede muligheten for en offisiell, norsk utdanning av religiøse ledere fra relevante trossamfunn etter mal fra måten dette gjøres ved norske utdanningsinstitusjoner.

XI

Religiøse ledere som gjennom sin virksomhet bidrar til å svekke integreringen, bør ikke få innvilget oppholdstillatelse.

Presidenten: Under debatten er det satt fram to forslag. Det er forslagene nr. 1 og 2, fra Karin Andersen på vegne av Sosialistisk Venstreparti.

Forslag nr. 1 lyder:

«V

Stortinget ber regjeringen om å:

1. Vurdere incentivordninger med sikte på at kommunene bidrar til å oppfylle langsiktige mål for bosetting og integrering. Fylkesmannen skal gis et spesielt ansvar for å følge opp og være pådriver overfor kommunene. I begynnelsen av 2016 skal det utarbeides en ny avtale mellom regjeringen og KS om bosetting. Denne avtalen må sørge for at man bosetter i tråd med behovet. Fordelingsnøkkelen som gir grunnlag for anmodninger fra IMDI må gjennomgås. I forbindelse med den varslede integreringsmeldingen skal regjeringen gjennomgå situasjonen for flyktninger med særskilte behov for å sikre bosetting.

2. Vurdere de økonomiske incentivene for kommunene med sikte på mer systematisk bruk av selvbosetting innenfor de kommunale bosettingsvedtakene.

3. Vurdere å øke rammene til Husbanken, samt forenkle søknadsprosedyrene slik at kommunen kan bygge flere boliger. Husbanken spiller en viktig rolle i å sikre bosetting av mennesker som har fått innvilget opphold i Norge.

4. Bruke det private utleiemarkedet aktivt for å sikre tilstrekkelig antall boliger, og gjennomføre forenklinger i regelverket for utleieboliger for å øke tilbudet av private leieboliger fra seriøse aktører.»

Forslag nr. 2 lyder:

«VI

Stortinget ber regjeringen om å:

1. Gjennomgå introduksjonsloven i forbindelse med stortingsmeldingen om integrering, og særskilt å vurdere:

a) Nye opplæringsløp for nyankomne innvandrere.

b) Å gi kommunene større frihet til selv å tilpasse språk- og integreringstilbud til innbyggerne i sin kommune.

c) Muligheten til ekspressløp i norsk- og samfunnsfagopplæringen.

d) Hvordan språkopplæring i større grad kan kombineres med arbeid eller arbeidspraksis.

e) Å gi kommunene fleksibilitet til å utprøve modeller med incentiver som kan bidra til at flere avlegger og består norskprøve, herunder gjennomgå tilskuddsordning til norskopplæring, trekk i ytelser ved fravær og legge til rette for mer internettbasert opplæring.

2. Legge til rette for at lærerstudenter under utdanning kan undervise for å bidra til tilbudet om norskopplæring.

3. Legge til rette for å rekruttere pensjonerte lærere som kan drive språkopplæring gjennom å bruke pensjonistlønn. Innebærer at en alderspensjonist som blir engasjert etter pensjonistvilkår, som hovedregel beholder pensjonen uten reduksjon.

4. Vurdere studieforbundenes og andre frivillige organisasjoners rammevilkår i integreringsarbeidet.

5. Sikre at det i samarbeid med foreldrene settes i verk tiltak når det i forbindelse med språkkontroller på helsestasjonene avdekkes behov for oppfølging.

6. Utvikle en veileder for vellykket integrering og "best practice" for kommunene.

7. Vurdere ordninger for å kartlegge hvem som har kompetanse som tilsier at de ikke må inn i introduksjonsprogrammet.

8. Begrense muligheten for permisjon fra introduksjonsprogrammet ved utenlandsopphold.

9. Vurdere å øke karenstiden for mulighet til å fremme søknad om statsborgerskap ved straffbare handlinger.

10. Vurdere tiltak som sørger for at opplæringsinstitusjoner ikke bidrar til segregering eller radikalisering.

11. Lage en instruks om at det skal reises tilbakekallssak i saker der flyktninger har dratt på ferie/besøk til hjemlandet de har fått beskyttelse fra, i de sakene der dette er i strid med oppholdsvedtaket og dermed utlendingsloven. Slike hjemreiser kan utgjøre misbruk av asylinstituttet og indikere at det ikke forelår et reelt beskyttelsesbehov da oppholdstillatelsen ble gitt. Det er viktig at det reageres synlig på dette og at tillatelser blir vurdert tilbakekalt.»

Det voteses alternativt mellom Dokument 8:37 S for 2015–2016 Vog VI og forslagene nr. 1 og 2, fra Sosialistisk Venstreparti.

Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslagene fra Sosialistisk Venstreparti.

Votering:

Ved alternativ votering mellom Dokument 8:37 S for 2015–2016 Vog VI og forslagene fra Sosialistisk Venstreparti ble Dokument 8:37 S V og VI bifalt med 95 mot 4 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.44.50)

Presidenten: Det voteses over Dokument 8:37 S I–IV og VII–XI.

Votering:

Dokument 8:37 S I–IV og VII–XI ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Det voteses så over følgende forslag:

Dokument 8:37 S (2015–2016) – representantforslag fra stortingsrepresentantene Jonas Gahr Støre, Trond Helleland, Harald T. Nesvik, Knut Arild Hareide, Marit Arnstad og Trine Skei Grande om et felles løft for god integrering – vedlegges protokollen.

Votering:

Forslaget ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 2

Komiteen hadde innstilt:

Stortinget samtykker i godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 115/2015 av 30. april 2015 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordning (EU) nr. 181/2011 om passasjerers rettigheter ved buss- og turvogntransport.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 3

Presidenten: Under debatten er det satt fram ett forslag. Det er forslag nr. 1, fra Kjell-Idar Juvik på vegne av Arbeiderpartiet og Kristelig Folkeparti.

Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen vurdere regelendringer som sikrer at promillekontroller av piloter og kabinpersonale implementeres i rutineene før flyvning, og komme tilbake til Stortinget på egnet måte.»

Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne har varslet at de vil støtte forslaget.

Votering:

Forslaget fra Arbeiderpartiet og Kristelig Folkeparti ble med 51 mot 47 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 15.46.18)

Komiteen hadde innstilt:

I

Stortinget ber regjeringen vurdere muligheten for en midlertidig styrket kontrollinnsats knyttet til rusmiddel-misbruk i luftfarten i påvente av Luftfartstilsynets utredning.

II

Stortinget ber regjeringen ta en lederrolle internasjonalt i arbeidet med å sikre nulltoleranse for alkoholmisbruk i luftfarten.

III

Stortinget ber regjeringen sørge for at promilletesting av piloter og kabinpersonale før flyvning kommer på agendaen i de nordiske land ved å ta saken opp i Nordisk ministerråd, med formål å få i stand et felles nordisk regelverk.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Videre var innstilt:

IV

Dokument 8:3 S (2015–2016) – representantforslag fra stortingsrepresentantene Hans Fredrik Grøvan, Olaug V. Bollestad, Rigmor Andersen Eide og Geir Sigbjørn Toskedal om obligatoriske promilletester for piloter og kabinpersonale – vedlegges protokollen.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 4

Komiteen hadde innstilt:

I

Stortinget ber regjeringen i forbindelse med utarbeidelse av Nasjonal transportplan om å samle omtalen av løsninger for trafikantgruppen barn og unge i et eget kapittel i form av en egen Barnas transportplan for å styrke helheten i Nasjonal transportplan.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Videre var innstilt:

II

Dokument 8:4 S (2015–2016) – representantforslag fra stortingsrepresentantene Hans Fredrik Grøvan, Line Henriette Hjemdal, Anders Tyvand og Hanne Thürmer om å utarbeide en egen Barnas transportplan – vedlegges protokollen.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Presidenten: I sakene nr. 5–7 foreligger det ikke noe voteringstema.

Sak nr. 8 [15:47:22]

Referat

1. (119) Statsministerens kontor melder at
 1. lov om endringer i folketrygdloven og enkelte andre lover (økning i grunnpensjon til gifte og samboende pensjonister og andre endringer) (Lovvedtak 28 (2015–2016))

2. lov om endringer i arbeidsmiljøloven og avtaleloven (konkurransbegrensende avtaler i arbeidsforhold) (Lovvedtak 16 (2015–2016))
3. lov om endringer i lov om anke til Trygderetten (lovrevisjon) (Lovvedtak 17 (2015–2016))
4. lov om endringer i sosialtjenesteloven (økonomisk stønad til barnefamilier) (Lovvedtak 18 (2015–2016))
5. lov om endringer i lov om Statens pensjonskasse mv. (minstegrense for rett til medlemskap) (Lovvedtak 19 (2015–2016))
6. lov om endringer i introduksjonsloven (tiltak for økt gjennomføring av plikt til opplæring og kvalifisering) (Lovvedtak 6 (2015–2016))
7. lov om oppheving av Lov 19. desember 1898 nr. 3 om Tilvirkning af Æthylæther (Lovvedtak 31 (2015–2016))
8. lov om endringer i lov 6. juni 1975 nr. 29 om eieendomsskatt til kommunane (Lovvedtak 32 (2015–2016))
9. lov om endring i lov 12. desember 1975 nr. 59 om dokumentavgift (dokumentavgiftsloven) (Lovvedtak 33 (2015–2016))
10. lov om endringer i lov 13. juni 1980 nr. 24 om ligningsforvaltning (ligningsloven) (Lovvedtak 34 (2015–2016))
11. lov om endringer i lov 29. november 1996 nr. 68 om skatt til Svalbard (svalbardskatteloven) (Lovvedtak 35 (2015–2016))
12. lov om endringer i lov 28. februar 1997 nr. 19 om folketrygd (folketrygdloven) (Lovvedtak 36 (2015–2016))
13. lov om endringer i lov 26. mars 1999 nr. 14 om skatt av formue og inntekt (skatteloven) (Lovvedtak 37 (2015–2016))
14. lov om endringer i lov 17. juni 2005 nr. 67 om betaling og innkreving av skatte- og avgiftskrav (skattebetalingsloven) (Lovvedtak 38 (2015–2016))
15. lov om endringer i lov 21. desember 2007 nr. 119 om toll og vareførsel (tolloven) (Lovvedtak 39 (2015–2016))
16. lov om endringer i lov 19. juni 2009 nr. 58 om merverdiavgift (merverdiavgiftsloven) (Lovvedtak 40 (2015–2016))
17. lov om endringer i lov 22. juni 2012 nr. 37 om endringer i tolloven (Lovvedtak 41 (2015–2016))
18. lov om endringer i lov 19. juni 2015 nr. 49 om endringer i lov 13. juni 1980 nr. 24 om ligningsforvaltning (ligningsloven) (Lovvedtak 42 (2015–2016))
19. lov om endringer i helselovgivningen (Nasjonalt klageorgan for helsetjenesten mv.) (Lovvedtak 15 (2015–2016))
20. lov om endringer i alkoholloven (varigheten på bevillinger mv.) (Lovvedtak 13 (2015–2016))
21. lov om endringer i strålevernloven (laserpekere) (Lovvedtak 14 (2015–2016))
22. lov om endringer i skadeserstatningsloven mv. (standardisert inntektstaperstatning til barn) (Lovvedtak 12 (2015–2016))

23. lov om endringer i rettsgebyrloven (justering av gebyrer) (Lovvedtak 21 (2015–2016))
24. lov om endringer i barnebortføringsloven, barnevernloven, straffeloven 2005 og rettshjelploven (internasjonal barnebortføring) (Lovvedtak 20 (2015–2016))
25. lov om endringer i utlendingsloven (som følge av endrede strafferammer i straffeloven 2005 m.m.) (Lovvedtak 24 (2015–2016))
26. lov om endringer i lov om trdomssamfunn og ymist anna og lov om tilskott til livssynssamfunn (endring i tilskottsreglane ved avviklinga av buplikta for prestane i Den norske kyrkja) (Lovvedtak 30 (2015–2016))
27. lov om endringer i film- og videogramlova (innkreving av film- og videogramavgift) (Lovvedtak 25 (2015–2016))
28. lov om endringer i pengespilloven (andel av Norsk Tippings overskudd til helse- og rehabiliteringsformål) (Lovvedtak 26 (2015–2016))
29. lov om endringer i universitets- og høyskoleloven (oppnevning av eksterne styremedlemmer ved statlige høyskoler) (Lovvedtak 27 (2015–2016))
30. lov om endringer i EØS-høringsloven (elektronisk administrativt samarbeid) (Lovvedtak 8 (2015–2016))
31. lov om overføring av offentlige og private rettsforhold fra Statens vegvesen til et statlig utbyggingselskap for veg (Lovvedtak 29 (2015–2016))
– er sanksjonert under 18. desember 2015
Enst.: Vedlegges protokollen.
2. (120) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Hadia Tajik, Lise Christoffersen, Dag Terje Andersen, Fredric Holen Bjørdal og Rigmor Aasrud om behovet for et sterkere vern av varslere (Dokument 8:30 S (2015–2016))
3. (121) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Per Olaf Lundteigen, Kjersti Toppe og Trygve Slagsvold Vedum om endring av lov om arbeidsmiljø, arbeidstid og stillingsvern mv. (Dokument 8:32 L (2015–2016))
Enst.: Nr. 2 og 3 sendes arbeids- og sosialkomiteen.
4. (122) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Jan Bøhler, Magne Rommetveit, Anna Ljunggren, Ruth Grung, Eirik Sivertsen, Marit Nybakk, Karianne O. Tung og Torstein Tvedt Solberg om lovhjemmel for lavutslippssoner (Dokument 8:35 L (2015–2016))
5. (123) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Terje Breivik, Iselin Nybø, Hans Fredrik Grøvan, Kjell Ingolf Ropstad, Torill Eidsheim, Ingunn Foss, Sivert Bjørnstad, Åse Michaelsen, Terje Aasland og Odd Omland om strategi for utbygging av fiberkabler og grønne datasentre (Dokument 8:36 S (2015–2016))
Enst.: Nr. 4 og 5 sendes energi- og miljøkomiteen.
6. (124) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Kjersti Toppe og Per Olaf Lundteigen om å la Tinn kommune overta Rjukan sykehus vederlagsfritt (Dokument 8:33 S (2015–2016))
7. (125) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Kjersti Toppe og Heidi Greni om å sikre rehabilitering og fysisk trening i sykehjem (Dokument 8:34 S (2015–2016))
Enst.: Nr. 6 og 7 sendes helse- og omsorgskomiteen.
8. (126) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Ola Elvestuen, Heikki Eidsvoll Holmås, Karin Andersen og André N. Skjelstad om å beholde strenge miljøkrav til oppvarming i ny byggeforskrift (TEK 15) (Dokument 8:31 S (2015–2016))
Enst.: Sendes kommunal- og forvaltningskomiteen.
9. (127) Riksrevisjonens undersøkelse av ressursutnyttelse og kvalitet i helsetjenesten etter innføringen av samhandlingsreformen (Dokument 3:5 (2015–2016))
10. (128) Riksrevisjonens undersøkelse om digitalisering av kommunale tjenester (Dokument 3:6 (2015–2016))
Enst.: Nr. 9 og 10 sendes kontroll- og konstitusjonskomiteen.
11. (129) Samtykke til ratifikasjon av protokoll av 18. september 2015 om endring av frihandelsavtalen mellom EFTA-statene og Albania (Prop. 46 S (2015–2016))
Enst.: Sendes næringskomiteen, som forelegger sitt utkast til innstilling for utenriks- og forsvarskomiteen til uttalelse før innstilling avgis.

Presidenten: Dermed er dagens kart ferdigbehandlet. Forlanger noen ordet før møtet heves? – Møtet er hevet.

Møtet hevet kl. 15.49.